

Upp.

HORTVLVS ANIMAE.

Þad er.

Alldingardur

Salariñar/ Huar jñe ad fiñ-
ast sierlegar godar Greiner/ Olærdū til
Underuijsunar/ So og heilnæmar Lækn-
ingar þyrer þa siñ hungrader og hyst-
er eru epter Guds Ryke.

Samañ teked og vtlagt af
Gudbrande Thorlaks Syne.

Psalm. cxix.

Huernen fær æsku Madureñ siñ
Veg genged ostraffanlegañ? Nær ed
hañ helldur sig epter þijnu Ordum.

Þryckt a Holum / þañ xvj. Dag
Januarij. Anno M. D. XCvj.

)(

Ad Lectorem

HEnnan Bækling af lærdra Manna bokū sam
an ad lesa og vt ad leggia / þa hefr mier
til komed su stora Neyd og Fafrædé/ sē
eg sie og daglega merke ad er j bland Al
mugans/ Þuiat/ þo Gudz Ord hafe nu so mörg
Aar hiá oss hliomad hreint og omengad / þa
er sa þo mestur fiølde Manna sem þad ecke
veit/ vyrder/ og ecke lærer þar af / ei hugar
þar vm .

Aller truum vier a einn Gud Födur og Son
og Heilagann Anda / og j hans Nafne erum
vier skirder / og hann eigum vier ad jata og
þeckia / so sem hann hefur sig opinberad/
Og med þeim Hætte enn ecke ödrum hann ad
akalla og tilbidia/ so sem Christur seiger/ Joh.
iiij. Cap. Sanner Tilbidiendur/ þeir til
bidia Födurenn j Anda og Sannleika. Þetta
er kient j Catechismo/ sem ad er Grundvöllur
vorrar Kristelegrar Truar/ Sūma og jnnehalld
alls Kristelegs Lærdoms/ sem oss er naudsyn
legur ad vita til Sæluhialpar/ öllum þeim sem
holpner vilia vera et ct.

Enn huad margur er nu sa sem harla litid
ed lært hefur af þessum Höfudgreinunum? Þeir
finnast og/ sem þad hallda fyrer önguan Naud
syn / Meina þad sie nog/ þeir eru skyrder / J
Nafne Födur/ og Sonar/ og Heilags Anda/ og
kunne ad nefna Heilaga Þrenning/ enn hafa
þar þo önguan meire Skynseme a / kunna ecke

riettan Greinarmun ad giöra a Guddomsins personum/ og huad ad sie Verk og Embætte/ sierhuorrar personu j Guddomenum/ til vorrar Endurlausnar/og annad fleira sem j þessum Bæklinge verdur kient.

Þar finnast og marget (þui midur) sem litt akta þann rietta Bæna hätt sem Christur sialfur hefur jnnsett/ sem er/ Födurenn j Nafne Sonarens Jhesu Christi til ad bidia.

Gud Skapara Himens og Jardar kunna flester ad nefna j þeirra Bæna akalle / þetta giöra og eirnen Tyrkiar og Gydingar. So og j þeim blinda Pauadome/ var ecke gieted nema Gudz j Bæna Akallenu/ Enn af þeim Bæna hætte/ad bidia Födurenn j Nafne Sonarins/ þar af visse Almugenn alls eckert þt þad eina var kient/ad akalla Heilaga/og hafa þa fyrer arnadar Menn/og þaa af þeim ad bera vorar Bæner fyrer Christum/etc. Enn vier sem erum Kristner / og vilium vera nittelega þad vier erum kallader/ oss ber auñann Grunduöll ad leggia vorrar Saaluhialpar / og adra Tru og Vnderuysan ad hafa vr af Guds Orde þui þad kienner oss berlega huad vier eigum ad trua / og huernenn voru Bæna akalle skule hattad vera. Þui er þad ecke fullnægia þo einn edur annar kunne ad signa sig j Nafne Födur /og Sonar/og Anda Heilaga/ edur ad giöra Teikn og Krossa/smaa og stora/ Bak og

Ad Lectorem

Velost og a badar sijdur/so sem Favijset med
giora / Ei er helldur nog þo Madur kunne
ad nefna Gud / sier til Hialpar Myskunar /
meir af flapre Muns/ en riettum Skilninge/
eirnar Kristelegrar Banar / Þuiad þett
sama giora a þessum Dögum/Tyrkiar/ Gyd
ingar/og aller Heidingiar. Aller þeir trua a
Gud Skapare Himens og Jardar / aller þei
tilbidia einn Gud Skapara Himens og Jard
ar. Enn þesse er mismunuren a mille Krist
legrar Truar og þeirra Vantruar / sem
hier er kiendur / ad þeir vara villt/ langt fra
þeim sanna eilijfa Gude/ med þui þeir Tru
hudrke a Guds Son nie a þann Heilaga And
og halda oss fyrer Villu Menn / so sem ek
hefdum vier þann Gude et ct. Þetta er ecke sam
þuiad þott vier sundurgreinum Personur Gud
Dom sins/epter þui sem su Guddomlega Majes
stat hefur sig openberad j synu Orde/ þa tru
um vier þo ecke nema a einn Gud og ecke akoll
um vier nema einn Gud / sem er / þrennur og
einn/ Einn j sinne Essentia, Veru edur Vnd
erstödu/ enn þrennur j Personunum / so sem
þeita verdur lioslegar j þessu Kuere vtskyrt.
Þar fyrer vil eg þetta Kuer einkum þa lit
Skyring og vndervijsun vm Heilaga Helrik
Guds Guddomliga Þrenning / hafalad þar
aullum Gudhræddum einföllldum Mönnum
þeir sem ecke sialfer hafa Heilaga Ritning
ur Frædu

ur Frædebækur Einplærdra Manne ad lesa.

Og er nu þetta sama sem hier verdur tient ecke anned enn Catechismi Lærdomur/ huor ed þar fyrer a ed Hliods og bliomaþ Kristelegre Kirkiu Daglega / ad Mönnunum verde þessar Höfud greiner kunnar / sem til Saluhialpar eru Mönnunum allra Naudsyn legastar.

Þar fyrer ættu truer Predikarar og Kiecke menn opt og tydum/þetta kienna / og sundur lida fyrer þeim einfplldu/med allre Dygd og Kostgiæfne / Huad/ þui truer eingen huilijk Heimska jnn groen er j þad Almuga Folk/ nema þeir ed þad reyna og yfer þeyra.

Hier fyrer er þad so opt boded og skipad ad Prestarner skule fram fylgia þessum Cateꝛ chismi Lærdome/bæde jnnan Kirkiu og vtan j Tyma og Otyma / og þar til Folkenu ad þreyngia/med Aminningum og ødrum hætte. Enn huørnen þad hefur ad vellesnum giørt vered/og med huilijkre Trygd og Kægsemd/þar vm ber Vitne þetta Almugans Fafrode/vyds ast j Euetium. So ad þott Guds Ord verde enn nu j dag kient/ sem nu þo kie Huad/ þad er so ad sia/ad same mun Auøxturenn verda/ ed siyke kienningarleyse ecke leidriett est.

Nu þo Prestarner vilie ecke edur kune ecke ad giøra Skylldu sins Embættis hier vm/ þa meiga þeir þo sem Lesa kunna/ þessa Vnder

uidſan ſier og ødrum til Gagns og Nytſemd
ar fara / þeir ed Orded elſka/og þad lat
villa .

Sa annar Partur þeſſa Vers/eru nockr
rar agiætar Huggunar greiner Heilagrar Rit
ninger/ ſem man tekner fyrer Sorgbitlar Sam
uiſkur/og Faþrodar j Guds Orde/og ſtuttlega
vtſkyrdar.

Fyrer þa adra er þad ecke ſkrifad / ſem
lifa j Syndum ſynum mot Guds Otta/Idran
arlauſer/og forbetra ſig ecke vt af Guds Ord
ldum vys eru ſo/ Feir meina/fyrſt þad Guds
Nad og Myſkun er ſo Ryfuglega kiend og
predikud/ þa vilie þeir ſyndga æ a medan þr
meiga/og lata Heim og Holld hafa ſinn Vil
ia et ct. Sedden Idranar lauſu Mønnum/
og athugalauſum Manneſkium er þetta ecke
fyrer ſetlanda . Þui þeir ſkilia þad ecke / og
taka þar ecke af nema Synder og ſialfrade.
Enn af þui þad kann til ad bera/ad þeſſ kan
ar Menn kome ein huøru tyma vnder Kroſſ
og Motgang/og rednr kiennest Syndernar og
girnest Guds Nad og finner Saalar og Sam
uiſku Huggun/þa koma þeſſer Greiner og ad
rar þuilikar þeim j rietian tyma .

Þad er og ſtorlega naudſynlegt/ ad ſierhuør
huør Kriſten Madur/ Vngur og Gamall/ ver
nelie ſier og take nockrar af þeim ſierlegufu
Greinum Heilags Euangely/ og giøre ſier þær
vel kunnugar/

nat kunnugt / lære fyrer vtan / lese þar Dag-
lega med sijnum Frædum og Kristelegum Bæn-
um . Þuiad Tijmenn kiemur / ad huar sa sem
er riett Kristen / þann þarf ad finna Diöpulsins
og Syndarennar Sterkt og Asteygdu / skiedur þ
et fyrer / þa skier þad a þiń Sottar Sæng. Og
er miög hættasamlegt / ad eiga sijna Sælar
haggun vnder Prestum edur nöckrum daudleg-
um Manne / Þuiad þo þeir villdu sem best /
þa er þeim ecke mögulegt j öllum Städum nä-
læger ad vera / þa so vid þyrfti kann . Þad er
og einnen hörmuleg sargræteleg Huxan / fyrer
þann sem hefur Nafn af Christo / sijnu Sielf-
ara / ad vera so hiartlaus vm sijna Sälu hialp
og atlaus vid Gud / ad vilia ecke skynia / kun-
na / lata sie vita af Gude og hans Blessade
Ordenema þad sem i hann verdur trodet af
Prestenum a hans Sottar Sæng . En sie Prest-
ur ecke vid / huornen vill þa horfa fyrer þessu
aumum Vesalingum? Þa er annad huort þeir
deyia j burtu sem adrar skynlausar Skiepnur /
huxande huorke om Himerijke nie Helvijte / Eil-
egar af Samuiskan vaknar vegna vanlidnnar
Synda / og epter komanda Doms / og þeir pijna-
ast fra Angist og Hrelling og Diöfulsins freist-
ingar / huornenn vill þa fara / ef Madur hefur
huörke eina Grein nie adra / sier adur til hugg-
unar kunnuga giört? Þuiad þetta er Diöful-
sins Plagsidur / og so hefur hann giört miög j

godum Mønnum sem þo hafa alla Daga ei[...]
ad Gud og hans Tid/ad a Banasænginne j mo[...]
Daudanum hefur hañ teked fra þeim allt Mu[...]
so ad þeir hafa þa j Daudans Neyd ecke m[...]
ad eina Grein/sier til huggunar/þo adur h[...]
þeir allmargar vitad og kuñad.

Þar fyrer er storlega Naudsynlegt fyrer s[...]
huern kristen Mañ/ad taka vara vppa sialf[...]
sier. Tymen er nalægur/ Eckert er vissara e[...]
Dauden/og eckert ovissara eñ Daudans stund og
Tyme. Þar fyrer seiger Herrann Christus/ Va[...]
ed/ þier vited ei Stundena nie Tymañ nær Ma[...]
sins Sonur koma vill/og sig hudrn burt kall[...]
Þad er og gamallt Malltake hyggenn Mañ
Þui dylst eitt Dagur/ad aller skulu
hræddast/ etc.

So bid eg nu Godan Froman Lesara
þetta hid litla skrif sier til Nytsemdar ad þa[...]
og þar med ad bidia Gud vorn Himneska Fa[...]
ir / sem af hiarta Myskun fyrer oss opna[...]
hefur sitt Heilaga Ord/ad hañ late þad þann[...]
j hia oss þann Auóxt sem Gude vel þocknan[...]
eru oss er til Gagns og Goda bæde fyrer Lif
og Sal Amen.

Af Heilagre ÞRenningu/
Stutt og lijtil Vndervijsan
Fyrer Vngmeñ/ og þa
Einfölldu.

Sa Lærdomur og su Grein sem hlyder vppa Heilaga Þrening/hun er su allra diupasta og ædsta j Kristeligre Kirkiu/og hun er Grundvöllur vorrar kristeligrar Truar/ med huerre vier Kristner meñ/ enn onguer adrer a Jördu Truum a Gud Födur/ og a Guds Son/ og a Gud Heilagan Anda/ Huad ecke er vppdictad nie huxad af nockre Mañeskiu/og alldre hefur j Mañligt Hiarta komid/ helldur er oss þetta so opinbert giört/alleina j Guds Orde.

Nu þo ad þessi Höfud grein sie hid allra liosasta j þui nya Testamentinu handtierud og vtskyrd/ Þa avijsa þo sögna Bækurnar/ad all a tijma hafa nockrer villu Meñ verid/ þeir ed þessum Lærdome hafa a mote mællt og stadet So ad hiñ Helge Johañes Euangelista hann hefur orded þess vegna ad Skrifa sitt Euangelium. Þulad a hans Dögum kom vpp eirn Villumadr/sa hiet Cherintus. Þesse hafde les et Moyses bækr/ og lært af þeim/ad ecke være vtan eirn Gud/og alyktade þar vt af/ad Chrestur være ecke Gud/ So sem þad Gud kañ ecke Madur ad vera/so kyñe og Jesus ecke Gud ad

vera. Þuæite so vt af sialfs sins eiginligre skynseme/ Og hugxade/ad so sem hönum sialf um þad skildist/ so yrde þad ad vera/eñ ecke ödru vijs.

Eñ/S. Joh. hañ sañar og biuijsar þssa Höfud Grein vm̃ þa Heilögu Þreñing/örug liga/allt til enda/fra vpphafe j sijnu Euange lio. So er og ad sia/so sem sie þad Euangelium vt af Nicodemo (Joh: iij Cap.) þar fyrer sett/ad þad skule Predikast a Hatijd Hei lagrar Þreñingar/ ad þar er liosliga og miög skilmerkeliga settur Greinar munur/ Persona ña Guddomsins / j þui stærsta og allra hæsta Verke/sem Gud hefr veitt oss aumum og synd ugum Mönnum/ Pad hañ giörer oss Riettlata og Saluholpna. Þuiad/þar stendur lioslega af Födurnum/ad hañ hafe Heimiñ elskad/ og honum siñ Eingietiñ Son giefid. Þar eru strax tuær adskilianligar Personur/Fadereñ og Sonureñ. Faderen Elskar Heimeñ/og giefur hönum siñ Son. Sonurin lætur sig giefa Heim enum/ Og so sem Kristur þar klarliga seiger/ lætur vpp festa sig a Krossin/lijka sem Ormur iñ var vpp festur j Eydemörkuñe/ Vppa þad/ ad aller þeir sim̃ a hañ Trua/ fyrer farist ecke/ helldur ad þeir hafe eilift Lijf. Til slijks ver ks kiemur þar epter æ hin þridia Personan/ Heilagur Ande/ huer ed fyrer Vatnid/þa Hei lögu Skijrn vpp vekur Truna j Hiartanu/ Og Endur fæder oss so ad nyu til Guds Rijkis.

Miög huggunarsamleg er þesse Predikun/

hui=

huer ed med riettu ække vor Hiørtu ad gledia j Gude/ Med þui vier siaum/ad allar þær þriar Persõnur/giøruallur Guddomurin̄/ gief ur sig þar fram̄/og hefur Vtuegu þar vm̄/ og kostar þar vppa/ad vier aumar Satækar Mañ eskiur feingium Hialp j mot Syndiñe/ Daud anum/og Diøflinum/og kiæmust so aptur til Riettlætis Guds Rijkis/ Og til þess Eilifa Lyfs.

Huørnen þurfū vier nu þa ad skielfast ed da hrædast Guds Reide vegna vorra Synda? Huernen meigū vier hafa jllt Hiarta til hañs? Þuiad hefde hañ viliad Fyrerdæma oss vegna vorra Synda(so sem vier ætyd ottust/ einkū þegar su seinasta Stundeñ kiemur) þa hefde Gud Fader ecke giefid Heimenum siñ Eingieten Son/ Fadereñ og Sonurin hefdu þa ecke flutt oss vnder Vænge þess Helga Anda/til þeirrar endurgietningar Laugar. Med þessum hætte er sa Lærdomur vt af Heilagre Preñingu klar liga og hid agiætligasta fram̄ settur j þessare Grein/ So elskade Gud Heimeñ et ct.

Eñ af þui/ad vm̄ þessa Grein er miøg stutt liga og mz faum ordum talad j Credo/þa eiga Meñ þau ord vel ad merkia/ og rietteliga ad skilia. Þuiad so sem su fyrsta Høfud Grein seiger/ Eg True a Gud Fødur/ So hlioda og eirnen þær tuær epter fylgiande Høfud Greiner Eg True a hañs eingieteñ Son/ Item/ Eg True a Helgan Añda. Eñ Truen a Gud kall ast Trunadar traust til Guds. Þad er/ Ad a

kalla og til bidia hañ/og ap honum ad vænta ſier alls gods/ſtundliga og Eilijſliga.

So eru nu nefndar þær iij Perſonur Gud domſins/og vier eigū (ſo ſim þeir ed eru Guds Folk og hans Kirkia)þetta ad vita/ Ad yper alla hlute fram̄/þa er Naudſynligt og ſkylld ugt Gud ad þeckia/epter þui ſem hañ hefur ſig openberad lioſliga og ſañarliga j Prophetaña og Poſtulaña Ritningum/huertiar ed j ſie hallda Guds opinberaner/og Riettingar hans Sonar Jeſu Chriſti . So hefur Gud klarliga openber ad ſig j Skyrn ſins ſæta Sonar Jeſu Chriſti / ad i þeirre Guddomligre Veru ſie þriar adſkil lanligar perſonur/ Faderen̄ ſa ſem Himeneñ opnar/og med lioſum Ordum ſo talar/ Þeſſe er min̄ elſkulige Sonur. Sonuriñ ſtendur þar j Jordan og verdr ſkyrdur/ Og Heilagr Ande birtiſt i ſierligre Mynd og Dufu lyking og huil diſt yper Chriſto/ So ad Men̄ vite/ad þar eru iij adſkilianligar perſonur. Þeſſe Greinar munur Perſonaña ſo klær/ hañ er ecke ſkiedur vegna Johañis/huer og ecke var einſamall þar vid/ Helldur er þad ſkied oſſ öllum til goda/ ad vier lærum Gud riettelliga ad þeckia og riett eliga hañ ad akalla.

Og þeſſa Opinberan eigum vier opt og oſtal han med vorum Hugſkots Augum a ad lijta/ Einkum þa vier tökum til ad akalla/ og bidia Gud j vorum Bænum/ So ad vier hañ rietta og ſaña Gud akällum/huör ſig hefur ÿpꝛer oſſ opinberad/ Eñ höfum ecke rangar regkanunde

hugleñingar

hugrekingar vm Gud/ so sem Heidingiar/ vm huöria vor Lausnare Christur seiger/ Þier vi-tid ecke huad þier til bidied.

Og j fyrstu/ þa skulu Men riettelliga merkia Sundurgreining Personana. Faderenn er su fyrsta Guddomliga Eilijfa og Almattuga Per sonan/ Huör ei er af ödrum Fæddur edur fram geingen/ helldur hefur hann fra Eilijfd Sonenn Fædt/ af sier/ med ovmrædeligum Hætte/ huor Sonur ad er Födursins eiginleg Mynd.

Su önnur Guddoms persona er Sonurenn/ lijk a eilijf og Almattug/ og er sialfs Födursins eilijf Mynd/ huer ed þar fyrer kallast ORD Joh. j. Cap. Þuiad Faderenn aleit og skod ade sig sialfan/ og j þessare Skodanenne vard Sonuren Fæddur ovmrædeliga fyrer allt vpp haf/ fra Eilijfd til eilijfdar/ Þar fyrer kallast hann Ord. Og þesse Personan Guds sonn/ hann vard epter en Fyrer bidiare og Frame standare/ og bad fyrer þau Adam og Euu j Paradijs/ og hefur Mannliga Natturu tekid a sig/ j Kuide Jomfru Mariu/ og er orden Forn og Offur fyrer oss. Hann er og sa medal gaungu Madur/ fyrer huern ad Guddomurenn er vid oss aumm Menn forlykttur/ og huörs vegna oss verdur apt ur giefenn Nad Guds/ og eilijf Sæluhialp.

Heilagur Ande hann er su þridia Guddom sins Persona/ Födurnum og Synenum sannöeck j Eilijfd og Almætte/ og er fram farande af Födur og Syne/ og verdur sendur jafnframt Predikan Heilagra Euangelij/ og gi[illegible] [illegible]

aña hiärtu/til ad verka j þeim rietta Tru/ san
eñ Gudz otta/Ast og Elsku til Gudz/sañarligt
Bæna ad ell/og ad vppbyria j þeim nya Hlyd
ne/og þad Eilijfa lijfid.

Þessar þriar Persónur eru ein Guddomlig
Vera/ og þo þriar ad skilianligar Persónur.
Og þar eru huorke pleire nie færre Persónur
Guddomsins/eñ þessar þriar/so sem nu er sagt
Og allar eru þessar Persónur iafnetlijfar og
iafnalmattugar. Og sa Eilijfe Almattuge
Fader a samt med sijnum Eilijfa Syne og þeï
lógū Anda/vilianliga/sialfs krafta/ epter sijnū
Vilia og Rade/hefur Skapad Himen og Jörd/
Mieñ og Eingla og allar Skiepnur adrar.
Og þessa vnderstødu og soddan skilning eiga
Mieñ rietteliga ad hafa/ad Sköpunen allra
hluta sie verk og giörningur allra þriggia Per
sonaña/ þess Eilijfa Fódurs/þssEilijfa Son
ar/ og þess eilijfa Heilags aňda.

Eñ sa medalgóngu Madur sem ad. orden er
fyrer oss Forn og Offur/hañ er alleina Sonur
eñ. Þær badar Persónur Faderiñ og Sonurin
þeir senda Heilagan Anda j vor Hiörtu/ huor
ande ad er so sem skiær Elldur Guddomligrar
Astar hijar med Gud dregur oss til sijn/og styrk
er og efler i oss Truna og sañan Guds otta/ og
pleire adrar Dygder og Mañkostu.

Þetta allt eigum vier ad hugleida i vorum
dagligum Bænum/ þa verda þær oss liosare/
og truñ styrkist þar af/nær ed vier j þañ mata
hugleidum Gudz opinberaner/ og latum oss til
hugar

hugar koma/huar þyrer/ og til huilÿkra Vel giörninga/og huilÿkar Haleitrar Nadar þess ar Personur haþa sig opinberad þyrer oss/ Og huorsu ad Gud hañ heþur Födurliga añast þa aumu Mañligu Natturu/ og huad mikid ad Gud heþur kostad vppa oss. Faderen̄ sender Sonen/ og vill ad hañ sie medalgangarin og þorlÿkarin. Sonurin jklædist voru Hollde og Blode/og verdur þyrer oss Forn og Offur/og er Höþud siñar kristeligrar Kirkiu/er visseliga nalægr sÿnum Limum/ þyrr og sÿd/so sem Ireneus þagurliga seiger/ Ad Sonurin haþe alla tÿma verid nalægur manligu Kyne/þad er Krtstnenē/so sem heñar Hialpar madur/ Og so sm̄ S. Pall talar vm/ad Sonurin haþe þarid mz Israels þolke vm Eydemörkina. Þar til mz/er Ast og Elska Födursins og Sonarins so mikel til vor/ad þeir giarnan og þusliga vt hella yþer oss siñe eigenligre Elsku/ sem er sa Heilage Ande/og tala so aluarliga/ad vier skulum ad eins þessa Haletta Gaþu girnast og med taka/ Födurligt Guddomsins Hiarta vilie giarnan veita oss þessa Gaþu. Og þar eru lioslig/skyr og margþalldleg Fyrerheit til/so sem Christur seiger sialþr/ Huad myklu giarnsamlegar mū ydar Himneskur Fader gieþa ydur Heilagan anda/eþ þier bidied hñ þar vm. Item/Eg vil senda ydur þañ Huggarañ et ct. Og opt og o sialldan þa eiga Guds Börn ad hugleida huör ad sie mismunur a mille heidiña Mañā Bæna akalls/og þess hins Eilÿþa saña Bæna akall

 sins/

Ans/huert ed j hia Guds Folke/ og hia heirre sǫ̈nu kristelegre Kirkiu verit hefr j fra vpphafe sijdan þau Adam og Eua heyrdu þad pyrerheit j Paradijs vm̄ Kuinnunar Sæde/ ad þad skyllde sundur meria Hoggormsins Hofud.

Þesse Mismunur Bæna akallsins er einkū komen og pales j tueimur Hlutum. Heidingiar Tyrkiar og þeir ogudlegu Gydingar vara ville vm̄ Guds Veru og hans Villa. Fyrst villa þeir ecke trua vm̄ Vnderstǫdu og veru Guddom sins/ at Gudz sonr/sie sa ed eilijfliga et hia Fǫd urnum/ og er almattugur/ Þar med spotta og hæda þeir heilagan Anda/edur vita eckert af honum.

J annan mata vita þeir eckert af Guds Vil ia/einkū sem er af pyrerheitenu/ ꝥ Gud hefr nu vilie vegna sins Sonar Jesu Christi oss til Nadar taka/og ann vorrar Verdskulldanar Syndernar pyrergiefa/ Helldur koma þeir pyr er Gud/ hafande aunguan Medalgangara/og eru þo same alla tijma j Efasemd/ huert Gud mune bænheyra þa/og til Nadar mottaka/ edr ei/ og falla vm̄ sijder j eilijfa Oruænting.

Þar þuert a mote/ Vier/sem truum Euan gello/og erum Guds sǫ̈nudur/og saner tilbid endur Guds / Vier hofum j fyrstu þa Tru vm̄ Guddomsins Veru og vnderstǫdu/ ad þar sien þriar eilijfar Personur/Gud fader/Gudsonur og Gud heilagur Ande/ huertar allar til lijka skapad hafa Himenn og Jord/Men og Englæ. Þar næst truum vier og vidur kiennum/ vt af þessum

þessum Personum/ Ad Gud haf[e] fyrerheit Nadarinar og eilijfrar Saluhialpar vtgiefed/ og ad Sonurenn Jesus Christus se af Guddom sins dasemdar omælelígu Rade til eins Medal gangara og Forlykanar mans settur. Og þad/ Ad Gud hafi vilie vissulega vegna sins Sonar taka oss til Nadar/bænheyra oss og hialpa oss og gefa oss Heilagann Anda og eilijfa Salu hialp.

Huer hafi hugleider þetta j sijnu bæna akal se til Guds/hafi mun læra liosliga ad skilia all ann þna Lærdom/ Þar af styrkist og Truenn/og Bæna akallid verdur þess aluarligra og heit ara/ til Guds.

Og med þui ad Manneskiann þær ecke sied nie þeckt Guddomliga Veru og þær þriar Per sonur/med natturligu Liose skynsemdarinnar og skilningsins/ æn gudligrar Opinberanar/ Þa hefr Gud sialfr so mylkunsamlega openberat sig. Þuiad þesse Løbudgrein og Lærdomur vm þriar Guddomsins Personur/ er ecke kunnur og openber ordenn/fyrer Eingla nie Menn/edur fyr er concilia edur storþing/ helldur hefur Gud sialfur sig so openberad/ Og Abraham/Jacob Moses/ Daniel þeir hafa sied Sonenn/ løngu fyrer Hingad burdenn/ Og Gud hefur fyrer Spamennina/og sijdan epter at fyrer sialfann Son enn Jesum Christum þennann Lærdomenn liostig ar openberad/so sem margar hans predikaner hia Johanne votta. Og Naudsyn er ad menn lese grandliga Johannes Euangelium/ til þess

 ad taka

ad taka þar vt ap Vitnisburde vm̄ þessa grein og þeña Lærdom.

Vngdomuriñ skal og merkia þa pra Sögu S. Johañis/hueria ed skripar sa Heilage Þyst aruottur Ireneus/ Ad Policarpus/ huör ed Lipde samtijda S. Johañe/og var hañs Lærꝺsueirn/ hañ sagde Ireneo pra þui/ad Cerin thus eirn eiturligur Gudlastare j Lande Asia hape þessa Gudlöstun vt borid/ Ad Messias hepde ad eins Mandomliga Natturu/ so sem Dauid eda Salomon/ vtan þad/ad hañ hepde hapt stærre Gæpur til ad giöra Jarteikn og krapta verk. Nu bar so til/ad Cerinthus gieck eirn tijma j eina Badstopu/huar ed Johañes sat pyrer/so sem plagsidur er j þeim heitum Löndum. Og þegar Cerintus med synum Selskap var inn sestur/tok hañ til ad kasta Hæd ungar ordum vppa Christum/ Pa reis S. Johañes vpp/og mællte til sina Vina/ sem hia honum satu/ad þeir skyllde standa vpp og ganga j burt/þuiad snarliga munde ꝥ Hws hrapa j hudriu ad slýker Gudlösꞇunar Meñ jnne være. Og jafn snart sem þad Johañes var med synum Vinum vtgeingiñ/ hrapade Hwsid nidur/og Drap hañ Gudlastara Cerintum/og alla þa sem med honum voru.

Þesse Gudlöstunar hepnd er vel merkiande/ huer ed skripud er/ap sañordum Vitnum. Þui ad med þui/ad þeir villu Meñ Ebion/Cerintus/og pra Lagsmeñ vtbreiddu vm hañ tyma þessa Gudlastan/ j þeim Löndum/ Syria/

Indiä

India og Asia/ Ad Messias Jesus hefde all einasta Maudomliga Natturu/ enn ecke Guddomliga. Þar vyrer vard Johañes ad skrifa sijna Gudspiallega Historiu. Og hañ hefur Sanleikanum til þorsuars miög aluarliga skyrliga og liosliga/ þessa Höfud Grein fram sett/ sañad og bwijsad/ So ecke ma j mote mæla/ Ad Jesus Christus/ sa sem Faddur er af Mariu Meyu/ hañ hafe tuær Natturur/ Su eina er Eilijf Persona Guddomsins/ huor ad er eigen Mynd eilijfs Födurs/ Su öñur er Mañdomlig Nattura/ huöria hañ tok vppa sig/ af Hreinsudu og Helgudu Blode Jomfru Marie/ fyrer Krapt og verkan Heilags Anda. Og hann skrifar þar epter a margar Herrans Christi predikaner huertar ed Vitne bera vm þssa Höfud Grein. Þar hafa og so adur fyrer Conciliam til Nicena/ marger Helger Bijskaruottar Vitne borid vm þeñañ Articulum/ so sem Ireneus liosliga avijsar og Gregorius Neocesariensi.

Litell Formale/ Framan til postuligrar Truar jatningar.

Marger Heilager Fedur Kristindomsins hafa þad halldid/ad þeir tolf Postular vors Drottins Jesu Christi hafe saman komid/ og samsett þetta stutta jnehalld/ so sem litla Sumu vppa þeirra epter komande Predikaner/adur eñ þad þeir vt skiptust/vm allan Heimiñ/til ad

predika

predika j Christi Naꝼne Jdran og Syndaña
ꝼyrergieꝼning öllum Þiodum/ epter Christi bi
ꝼalningu/Marci xvj Cap. Vppa þad/ad Meñ
skylldu vita/huad sier huer hañ hiellde og Try
de/ so ad sa Gudlige Lærdomur Christi yrde
aꝼ þeim med einu mote ꝼyrer öllum skiepnum
predikadur. Og ad þtta skillde vera tolꝼ Part
at og Höꝼud greiner vorar Kristeligrar Tru
ar sem Meñ kalla Symbolum Apostolorum
Hueria ad sier huðr Kristin Madur Dagliga
les og lesa skal.

So haꝼa þeir Helgu Læreꝼedur Cyprianus
og Ruffinus meint og halldid / sömuleidis
S. Bernhardus j siñe Bok Floreto/so ad þr
haꝼa til lagt og eignad sier huerium Postula
eina Grein og eiñ Articulum/sem hañ skyllde
samsett haꝼa j þessare Credo

Huort þetta er nu so j sañleyka/ edur ecke/
og huort þeir Heilögu Postular sialꝼer/ edur
þeirra epter komendur og Læresueinar haꝼe
þessa Truarjatning so stuttliga samañ bundit/
og tedreiged aꝼ Heilagre Skript/ þar liggur
oss ei magt a ad vita/ sañt þa er þetta eitt a
giætt og nytsamligt verk/ vppa þad ad Menn
kuñe þui Auma ꝼaꝼroda olærda Folke og vng
um Börnum/med so stuttum hreinum Lærdom
e/j Kristniñe ad kieña/og vnderuysa.

Þar ꝼyrer beꝼur Christelig Kirkia sierligar
Hatider og helga Daga/einkanliga þar til sett
a öllu Arinu/ Ad Meñ skyllde þessar Truar
greiner/ꝼyrer ꝼaꝼrodu Folke/ hueria epter ad

ka/þess

ra/þess vandligar Predika og liosligar vtlegg
ia/so ad slykum Truarinnar Lærdome yrde all
drei gleymt.

So sem a bodunardag Marie/þa hefr Krist
eleg Kirkia til skickad ad predikast skyllde/ su
merkelega og haleita Høfud grein/ Jeg true a
Jesum Christū Guds eingieten Son Drotten
vorn/huer gieten er af Helgum anda. A þeim
heilaga Fædingar deige kiennest þesse Hofudgrein
Fæddur af Mariu Meyu. A Langa fria dag
vt af Pijnu og Dauda vors Herra Jesu Christi
epter þeirre grein/ pindur vnder Pontio Pila
to et cet. A Paska Deige Predikast/þad Herran
Christus sannur Gud og sannur Madur/hefe fyr
er Gudlegan Krapt/sig sialfan af Dauda vpp
vaked/ med þeim Articulo/Nidur stie hann til
Heluijtis/ A þridia Deige reis hann vpp fra
Dauda et ct. Og so fram epter/eru hinar ad
rar Hatijder/ og Messu Dagar hier fyrer
innsetter.

Og med þui/ ad epter Dauda.og Pijnu
Christi/þa blijfur i Kristnenne ein alldødlig og
Eilijf Synda fyrer gefning(huad ad er sa all
ra stærste Fiesiodur og besta Klenodium/ sem
nockurn tyma hefur komid a Jardrijke/hvorn
Fiesiod ed Christus hefur oss so sem øll Heilög
Ritning vottar/og eflaust er/fyrer sinn Dauda
og syna Blessada Blods vthelling vtuegad og
giefed) þa med kiennum vier i þessare Truarjat
ningu/ad oss sie fyrer Daudan og Bloded Chri
sti Syndanna fyrer giefning veitt og giefinn.

Huers

Hvers vegna hiñ Helge Pall vill ecke vt aþ neinu ödru Riettlæte nie burttekningu Synd eña vita/ vtan þyrer Daudañ Christi/ so sē hañ seiger i ödru Pistle/ til Corint. j Cap. Eg veit eckert vtan Christum hiñ Kross þesta/ Þat er ad skilia/ Eg leita alleina Synda þyrergief ningar i Daudanum og Pynuñe Christi. Þar þyrer seiger hañ og so Rom. iiij Cap. Christ ur er Daeñ þyrer vorra Synda saker/ og vpp vaktur vegna vors Riettlætis.

Og Esaie liij Cap. Christur er vegna vor ra misgiörda særdur/ og vegna vorra Synda er hañ slegen. Nu med þui ad Madurin þar og ödlast Syndaña þyrer giefning alleinasta þyrer Daudan og Blods vthellingina Christi/ þa kuña eke vor verk þad ad aþreka. Þar þyrer skal huor Kristen Madur/ þar kaps a kosta/ ad hañ vt aþ predik num/ sem haþdar eru a þyr neþndum Hatÿdum/ lære ad styrkia og stad þesta med sier þessar Höþud greiner Kristelig rar Truar/ med söñun. greinum og Vitnis burd um Heilagrar Ritningar/ so ad Dioþullin vm koll kaste öngre þeirra. Þuiad so heþur Christ us oft til epter dæmis i mote Dioþulsins þreist ingum sig verndad og varid/ Sem er/ Med Heilagre skript. Math iiij Cap.

Þuiad þessar Höþud greiner/ er su sanna og þullkomna Viska Kristiña mañа/ og sa da samlige Guds leyndar domur/ huer ed eige kañ ad skiliast nie vnderstandast aþ Manligre skyn seme helldur siest hñ alleina med Truariñar

Augū

Augum. Þar þyrer ſeiger og S. Pall j Cor. tj Cap. Þad vier vm̃ rædum/ þad er Speke a med al þeirra ſem algiorder eru/ eñ þo eingeñ þiſſa Heims ſpeke/ og ei þiſſa heims Hoþdingia/ huer ter ed þorgauga/ Helldz ſeigium vier aþ þeirre heimugligre huliñe Guds Speke/ huería Gud heþur þyrer hugad þyrer allder/ til vorrar Dyr dar. Þui ecke kann Mañlig Speke ad vnder ſtanda þetta/ ad Gud ſie Madur orden/ ſie Da eñ og vpp aptur Riſen/ og ad hañ mune þa þramliꝺnu a eþſta Deige vpp vekia. Item ad hañ ſie til Himna vpp þarin/ ſitie til Gudz hæg re Handar. Item ad ſañur Guds natturligur Sonur ſie aþ eirne Jomþru Fæddur/ Og ad rar þuilykar Truarinnar greiner. Eñ þyrer tru na lærum vier ad þeckia Gud Drotteñ og ſlyka Guds leyndra Doma.

Þad er og ecke helldur nog nie helldur þulſ nægia/ þott Madz leſe þiſſar Truar greiner all a Daga/ v. eda vi. ſiñum nz ſo mörgū Pater noſter/ ſo ſem ſidur var þyrr meir/ þær hliota vppa Hiartad ad leggiaſt/ þar jñ ſkriþaſt/ (og tolla ei ad eins a Tunguñe/ þegar allegur) helldur ad Hugur þylgie Male.

Þuiad vier ſeigium/ Jeg true/ ad eg haþe þyrer gieþning Syndaña þyrer Daudan Chriſtt Eñ þegar Diöþulliñ aſtrÿder oſſ i Daudans ſtrÿde og barattu/ vegna vorra Synda þiölda/ þa giörunſt vier veyker og vanmegna/ og villū þalla j örvilnan. Þegar ſo ber til/ þa ma merk ia/ ad vier höþum þeſſa truar grein leſid meir

aþ

af flæfre Munnsins/ eñ Rot Hiartans.
Vier seigium og so/ Vier truum Holldsins
vpprisu/ og eitt eilijft Lijf: Eñ þegar Daud
en kiemur/ og lijf og Sæl skulu skiliast ad/ þa
erum vier hrædder/ so sem ad være þad þa med
öllu vt giört med oss/ og so sem ad mune Sæl
en lijka Deya med Likamanum. Eñ ef vier
hefdum riettan Tru/ epter hliodan þessarar grei
nar/ og efudum ecke/ ad Sæl og Lijkame skulu
snart aftur koma/ þa værum vier vissilega ecke
so hrædder/ Þuiad i rauñeste og freistingunum
reynest Truen/ so sem Gulled i Elldenum.

Þad skal og huør kristin Madur vita/ ad i
þessum xij Höfud greinum er ecke allt iñe bun
ded/ þad sem eirn Kristin Madur skal Trua/
þt vor Trua er/ Ad i þui Heilögu Sacramente
alltarissins sie sañarlegt Holld og Blod Christi
Item ad Hiuskaparbands lifnadur og verالld
leg Valldstiornar stiett sie Guds skickan/ huerra
hluta ecke verdur geted i þessare postulegre Tru
arjatningu/ Og eru þo samt Höfud greiner
vorrar Kristelegrar Truar. Þar fyrer hliota
meñ eirneñ ad skoda og vandlega lesa heilaga
Ritning/ Viskuñar siod/ sem er su helga Biblia
huer er sa riette Bruñur og vppspretta/ huar
iñe þessar Höfud greiner og adrar fleire/ oss
til Lærdoms og vnderuijsunar/ iñe standa skrif
adar. Eñ þesse Truar jatning hun iñe helldur
ad eins i stuttu male þær sierlegustu Greiner/
sem einum Kristnum mañe liggur hellst makt
og Naudsyn a ad vita. Þar fyrer latum oss

xel og

vel og vandliga til sia/ad vor hiortu hallde sier fast vid þessar Höfudgreiner / med sanre Tru so ad vier steum stöduger/ þegar Freistingen kiemur/ Þuiad þad er Ovinarens astundan med öllum sÿnum Vielum og prettum ad draga oss fra þessare Tru / og þessum Truar greinum/ Og þar fyrer skal huor og eiñ Kristen madur/ alla tÿma til Guds med þessum edur audrum þuilÿkum ordum bidia.

Neyr þu Almattigur Gud Drottenn/ Gief þu oss eina retta og saña Tru/ og auk þu hana i oss/ Gief oss von og Kiærleika/ so ad vier mættum hier og vorum Naunga/ epter þÿnum villa þiona. Lat þitt Rÿke til vor koma/ og lat oss ecke falla i Freistingar/ helldur varduett oss Myskunsamlega fra öllu jllu Amen.

Su fyrsta Höfudgrein
Postulegrar TruarJatningar / vt af Sköpuneñe.

Sanctus Petrus.

Eg True a Gud Fødur Almattug añ Skaparan Himens z Jardar.

Þessa Höfudgrein / Af huorre vier lærum huersu ad Gud hafi hefur oss i fyrstu Skapad/ og allar Skiepnur i Valld giefed / hana skulu

Kristne

Kriſtner meñ vel og vandliga merkia / Þuiad hier jñe er falen og folgen ecke vtan Daſamlig ur og Himneſkur Viſſdomur. Og er þetta mei ningeñ / Vier ſkulum a ongua Skiepnu / a eing eñ vor Verk / eda nockra forþienañ ſetia vora Tru / Von eda trauſt / vtañ alleina a Gud / Hañ eirn ſkulum vier hafa og hallda / fyrer vora Heilſu huggun og Saaluhialp / þuiad eingeñ Skiepna kañ ad giöra oſſ huörke gott ne jllt / nema þad ſie Guds vilie / So og kuñum vier ecke ad Hialpa oſſ ſialfer. Þar fyrer ſkulum vier af Gude alleina vænta oſſ alls Godz / og a hañ trua og treyſta.

Eg True a Gud.

Hier ſtendur fyrſt i Vpphafe malſins þetta ordkorned EG TRVE / og ſkal ſydañ vnder ſtandaſt og leggiaſt til ſierhuerrar Greinar. Og er þeſſe meiningeñ / Eg True a Gud / Þad er / Eg ſet alla myna Tru / von og Trunadar trauſt alleina vppa hera Guds Nad og Myſkunſeme / þad hañ alleina kuñe (eñ eingeñ öñur Skiepna / huerſu Heilög ſem hun er) mier ad hialpa j allri minne Neyd og Motgange / til Lyfs og Saalar. Þar ſtendur ſo / EG TRVE eñ ecke ſo / Eg helld og eg dæme / ad þad ſie ſo og ſo / epter mynum Vilia og þotta. Þuiat / ef vier holldum og dæmum eiñ hlut / þa er ecke Truareñar þörf. Eñ huer hañ truer / ſa dæmer ecke / helldur lætur hañ ſig dæma og giefur ſig fangeñ vnder añars Dom og Vrſkurd.

Þar

Þar þyrer ſeiger ſo Piſtellen̄ til Ebreos. Tru en̄ er eitt ôrugt Trunadar trauſt þſſ hluta ſem Madur vonar/ og er viſſ Von þeſſ ſem Mad ur ſier ecke. Þuiad þetta ordkorned TRV as uyſſar hier og giefur ad ſkilia/ ad þeſſar Tru artgreiner eru manlegre Natturu okun̄ugar/ þa heyrdar / og med ôllu ogrijpanlegar. Þuiad huad Madurin verdur ad Trua/ þad er yfer allan ſkilning/og yfer alla Manlega ſkynſeme Viſdom og Forſtand / Þuiad Men̄ ſia eckert/ hreiþa a ôngu/ helldur trua/ ad e ins.

A Gud.

Gud er.ei vtan eitt/ en̄ þo eru Perſonurnar Guddomſins þriar. Gud Fader/ Gud Sonur/ og Gud Heilagur Ande/ ſo ſem Ritningen̄ vtt uyſſar. Þeſſar þriar Guddomſins Perſonur eru jafneilijfar/ jafnalmattugar / eitnrar Dyrd ar/og ſômu vnderſtôdu. Med þeſſu mote truū vier/ ad þar er ecke vtan eitn Gud/ſo ſem nu ſagt er/ huer ed vor gæter / og alla vmhyggiu þyrer oſſ þeþr et er A huern vier ſettū allt tru nadar Trauſt vors Hiarta/huer han̄ er Almatt ugur/ og Fader allra Truadra/ ſa ſem Himen og Jôrd hefur Skapad/og þm̄ ſtyrer og ſtiorn ar/og vid magt helldr.

Vitniſburder Ritningarin̄ar/vppa þeſſa Hofudgein.

Gen. vj. Cap. Heyrdu Jſrael / Drottin̄ vor Gud er einn Drotten / Þu ſkallt Drotten̄

D iij. þinn

þinn Gud elska/ aþ öllu Hiarta/ aþ allre Salu og aþ öllu megne.

Faudur.

Ad Gud er vor elskulegr Fader/ þad kienn er oss Christur sialþur/ j Bænenne Fader vor. Matth. vj Cap. Luc. xj. Þuiad hann ber aðbyggiu þyrer oss/ so sem Faderenn þyrer sijnum Bornum. Og hann giorer þad an vorrar Forþienustu og Verdskulldanar/ so sem Faderenn giorer Barnenu/ Hann ber vmhyggiu þyrer þui alleinasta þar þyrer/ ad þad er hans Barn/ enn ecke þyrer þ / ad Barned haþe þ verdskulldad eda þorþient.

Þetta hid sama er einu riettruudu Hiarta miög huggunarsamlegt/ þuiad med þui hann er vor Fader/ þa erum vier hans Born/og Erþingiar hans Rijkis / so sem S. Pall seiger Rom. jx. Cap.

Vitnis burder Ritningarennar.

Esaias j lxiij. C. Hann kallar Gud vorn Föd ur/ þar hann seiger/ Drottenn/ þu ert vor Fader og Frelsare. Og enn j ödrum stad/ Drottenn/vor Fader ert þu/ þu ert Smidurenn enn vier erum Verk Handa þinna. Jerem. xxxj. Cap. Eg er Jsraels Fader. Malach. j Cap. Jeg er ydar Fader/ huar er minn Heidur?

Almattugann:

Gud hann er almattugur/ þuiad hann giet ur giort þad hann vill / hann er nogu mattugur þar til/

þar til / Allt huad skapad er þad er j hans Hende / Hans Valld og magt og Dyrd er ouum rædeleg og ogripanleg.

So er nu þetta sa riette Grunduollur og Vpphaf til christelegrar Truar/ einkum þetta Ad vier vissulega truum / þad Gud hañ sie almattugur. huer sem þta veit/ og þessu stød uglega truer/ honum er þad stor Huggun/ Þui ad þar af kiemur / ad vier kuñum og so ad trua ødrum Guds Ordum / huersu omøguleg sem þau þikia vyrer vorre Skynseme / Þess helldur kuñum vier og so j ollum Naudsyn nu og motgange Gude ad treysta/ þegar oss alla reidu þiker/ ad vier høfum nogu leinge vonat.

Nu med þui Gud hañ er almattugur/ þa skal huer eiñ kristeñ Madur þta vel merkia og a Hiartad leggia / Þuiad þar er eingeñ so fat tækur/ ad Gud kuñe hañ ecke ad audga / Þar er eingeñ so glæpafullur/ ad Gud kuñe ecke ad giora hañ fromañ/ Þar er eingeñ so vantruadr ad Gud fae hñ ei truadañ giort. Snøgtad seiga Þar er eingen hlutur so otrulegur /eingen so omøguligur fyrer Mañlegre skynseme/ ad Gud fae ecke giørt og framkuæmt/ Þar fyrre skulu Meñ alleina a hañ Trua og hønum tryesta / Þuiad hañ er reidubuen ad hialpa oss / m3 þui hañ er vor Fader / Hañ kañ og gietur hialpad oss med þui hañ er Almattugur / og i hans Magt og Vallde eru aller hluter.

 Vitnis

Vitnisburder Riikningariñar
ad Gud hañ sie almattigur.

J fyrstu Bok Moysis xvij. Ca. Seiger Gud so sialfur/ Eg er Almattugur Gud. Og i añare Bok Moysis xv. Cap. Almattigr er hñs heite/ Item j S. Johañis opinberingar Bok/ j fiorda Cap. Heilagur / Heilagur / Heilagur er Gud Drottenn Almattigur/sa sem var/ og sa sem er/og sa sem koma mun. Item/ Eingelleñ seiger til Mariam Luc. j. Cap. Hia Gude er eingeñ hlutur omögulegur.

Skapara Himens z Jardar.

Hier sañast bad/ad hañ bæde vilie og kuñe/ ad Hialpa/med þui hañ hefur bæde Himen og Jörd Skapad/ og allt huad þar er jnne. Og þesse skal vor stærsta Huggan vera/ad hañ hefur alla hlute giört og til reidt/adur eñ þad hñ skapade Mañeñ. Þuiad hañ vill þar med avijsa / ad hañ hafe noglega vmhyggiu fyrer oss/ og vite vel adur fyrerfrañ/huers vier vid þurfum/adur eñ vier Fæddir verdum.

Þar fyrer eigum vier ad Læra vt af þessum ordum/ad hugga oss i mote þeirre Bukiorg og ahyggiu/og allre añare Olucku og astrydu/ sẽ oss hier a Jördu kañ til ad falla/og huxa so/ Hafe Gud Skapad Himen og Jörd/ þa er hañ vissulega eirn Herra þar yfer/ þa kann huerke Diöfulleñ nie vonder Meñ neirn skada ad giöra oss framar meir eñ hañ lofar þeim / og fra þeirra Grimd og valldi mun hañ Frelsa oss

vm̃ sijder.

vm̄ síðer. Og eþ haṅ heþur alla hlute vorra vegna giort og skapad/ þa hliota þeir oss aller ad þiena. Þar þyrer skulum vier ecke ahyggiu bera þyrer Mat og Dryck/ so sem og Christur kiener oss Matth. vj. Cap. Helldur skulum vier aþ Hiarta trua og treysta Gude vorū Fød ur/ sem oss skapad heþur / ad haṅ mune vard ueita vort Lyþ/ og alla Naudþurt oss gieþa/ þo so/ad huer og eiṅ j sijnu Kalle og Embætte erþide trulega / og leite þyrst Guds Rykis Matth. vj.

Eṅ Gud haṅ heþur Himeṅ og Jord og alla hlute sem þar jnṅe eru skapad/ alleinasta þyrer sitt Ord/ aþ önguo eþne/ so sem þar stendur Genesis j. Cap. Huad þid sama Skynsemeṅ kaṅ ecke ad skilia / Þuiad Natturaṅ kaṅ ecke ad skilia slykt eitt Haleitt/ Furdulegt Dasemdar Verk / Huṅ kaṅ ecke ad skynia / huerneṅ ad aþ öngu meige nockud verda. Eṅ Truarēnar Lios þad sier og merker Skopuneṅa so sem vottar Pistilleṅ til Hebreos.

Vitnisburder Ritningareñar ad Gud haþe skapd Himeṅ og Jord.

Gen. j. Cap. J Upphaþe skapade Gud Himeṅ og Jord. Esa. xliiij. Cap. So seiger Drotteṅ þiṅ Endurlausnare/ sa ed þig heþur tilreidt j þra modurkuide/ Eg em sa Drotteṅ sem alla hlute giorer/huer Himeneṅ vtbreider sa ed Jordena vtundkar aṅ nockurs tilstyrks. Og eṅ / j þeim xlv. Cap. Seiger haṅ so / Eg

hefe Jordena giort/ og Mañenn þar vppa skap ad/ Eg em hñ/ huers Hendur Himeneñ hafa vtbreidt.

Sa verduge Fader j Gude D. Martinus Luth. Loflegrar Miñingar/ hefur talad eitt sitt vid sitt Bord/ þsse Ord/ Jeg oska af Hiarta /ad eg kyñe þa fyrstu Grein vorrar kristelegrar Truar/ vm̃ skópunena/ nockud lited ad ad skilia/ Sem er/ Eg true a Gud Faudur almattugañ skapara Himens og Jardar. Eñ eg vill giarna i þssari grein læra a b c og stafa þar vppa. Og eg helld ad fæer meñ/ iafnuel af þm̃ heilögu/hafe þssa Grein vnderstadet / nema/ Adam/ Noah/ Dauid/Esaias/ Jeremias/ og adrer Spameñ og Forfedur/ þeir hafa nockud skiled þar j / Eñ þo hafa þr so jdkad sig þar jñe/ad þr hafa medkeñt sig ecke full lærda þar vti vered hafa.

Aunnur Høfudgrein vt af Endurlausneñe.

Sanctus Andreas.

Eg true a Jhesum Christum Son hans eingieteñ vorn Drotteñ.

Þetta er su Höfudgrein vt af Endurlausn alls manlegs Kyns /huer ed fra Vpphafe Kristendomsins og eñ nu allt til enda/af þm Blok uitru þessarar Veralldar hleigeñ og lost nd verdur

ud verdur. Eñ hier jſie er ꝥalen og ꝥolgeñ kriſt
eña Maña Vyſdomur og Viſka/huerta þeir all
eina haꝥa og ſkilia/aꝥ huerre ad Verölldeñ allz
ekert ſkyntar nie veit/ho hun þad daglega ꝥyr
er Eyrum heyre/einkum ſem er þetta/ Ad vier
Truum og viſſeliga vitum i vorum Hiörtum/
ad þeſſe ord ſeiga ſo/ ad Jeſus Chriſtus ſie ſa
eingietne og ſañarlege Sonur Födurſins/ſañur
Gud og ſañur Madur et ct. Þuiad aan Truarꝛ
eñar a Soneñ og medalgangaraň/ þa er eingen
Madur ꝥra Heimſins vpphaꝥe ordeñ ſaluholp
eñ. Þeir Heilögu Fedur ꝥyrer Hingadburdeñ
eru ꝥyrer Truna a þañ tilkomande Meſſiam
ſaluhialpliger ordner / Eñ vier ꝥyrer Truna
a þañ nalæga Chriſtum/ſem komen er.

Vt aꝥ þeſſare añare Höꝥudgrein vorrar kriſt
eligrar Truar / lærum vier ad þeckia þa adra
Perſonu Guddomſins/einkum ſem er / Jeſum
Chriſtum Guds Son/vorn Drotten/ og allar
hans Gaꝥur og velgiörnnnga/ Og vier jatum
hier med / ad hañ ſie eiñ riettur og ſañur Gud /
med Födurnum/eñ ho ecke ſialꝥ Födurſins Perꝛ
ſona / Helldur eiñ aunur ſierdeiles Perſona /
Huer ed a þeſſum ſeinaſta Heimſins Alldre/aꝥ
Födurnum Verölldune ſkeinktur og gieꝥen er /
heꝥur a ſig Mandomlega Natturu teked/til ad
kieña oſſ ſins Himneſka Födurs vilia / og ad
verda Forn og Oꝥꝥur ꝥyrer oſſ Þuiad Guds
vilie vt aꝥ Manlegre Endurlauſn/huernen hñ
villde Mañeſkiuna endurleiſa/ hañ var öllum
Mönum ovitanlegz/ Eñ þetta heꝥur Gud nu

kuñugt giört/og lofad ad giefa siñ Son/huad hañ og giörde/ Þuilykum haleitum hlutum og ogrypanlegum gieta Meñ ecke truad audvelld lega. Eñ med þui sa er nu a Jördu komeñ/ sem vissulega veit Födursins vilia/ og i Födursins Fadme er/ hans Raduneyte og Elskulegr Sonur/ þa fær Mañeskian goda Von/ad þad sie so/sem hun heyrer / ad Gud hñ hneiger sig til vor/og vill vera oss liknsamur/epter þui sem Christur seiger Joh. iij. Cap. So Elskade Gud Heimeñ et c.

Meiningen þessarar Høfud-greinar er þesse.

Vier eigum ad forlata oss / treysta og trua af öllu Hiarta/a þañ eingietna Eilyfa Natturlega Guds Son/Jesum Christum/huer ad er sialfur Gud af Gude Födur Fæddur fyrer allar allder / huer ad er Födursins Ord / fyrer huert Faderen hefur alla hlute skapad / fyrer huert hañ styrer þeim og stiornar/ Huör ad mz Födurnum er eiñ sameilyfur og samjafn Gud og Drotten. Nu vilium vier sia/huad Orden þeita i þessare Höfudgrein/ og huad þau hafa ad þyda.

Og a Jesum Christum.

Jesus þydest a Norrænu / Frelsare/ Og Christus Smurdur/ Þuiad hañ er vor Kongr og Kieñemadur / so sem þar stendur Zacharie i niunda Cap. Sia þiñ Kongur kiemur til þyn Hoguær. Eñ Christi kieñemanskap sam

huer

huers vier kuñu ecke til Guds ad komast) hañ skyrer og skrifar Pistilleñ til Hebreos / miög meistarlega.

Son hans Eingieteñ.

Þesse sömu Ord frasnijda og skilia þeñañ Son fra ollum ödrum Guds Sonum og Börnum/ad Gud hafe önguan añañ þuilykan Son so sem villde hañ so Talad hafa / Gud hefur eckert betra / Dyrmætara nie Elskulegra til / a Himne nie a Jördu/eñ siñ eingieteñ Son / Og hefde hañ nockud haft Elskulegra og betra/ þa hefde hañ giefed oss þad/so var hañ oss Nadugur. So sem sialfur Christur vottar Joh. iij. Cap. So Elskade Gud Heimen ad hañ vigaf siñ eingieteñ Son et ct.

Eñ hier er merkianda/ad þeir Heilögu Einglar i Ritninguñe kallast Guds börn / so sem þar stendr Job i fyrsta og sijdasta Cap. Sömuleidis og vier eirneñ/þegar vier erum Skyrder/þa verdum vier Guds Börn/vtualder og mz tekner til Guds Barna/ eñ ecke ad vier sieum epter gudlegre Natturu hans Börn. Vm slijka Guds Barna vtualning edur Arfleiding / þa les Pistelin til Galatas/Romanos/ Ephesios/ Þar finur þu huersu þad vier vt af Nadeñe medtekner erum og ordner Guds Börn/ og Medarfar Jesu Christi/ Og fyrer hns skulld alleina/vegna þess saña/Natturlega eingietna Guds Sonar. Til slykrar Halettrar Gudz Arfleidingar/og so dyrdligs Arfs/kiemur oss Tru

eñ a

eñ a Jesum Christū/ So sem S. Joh. seiger j. Cap. So marger sem hañ medtoku / þeim gaf hañ Magt Guds Børnum ad verda/ þeir ed trua a hans Nafn et cet.

Pistillen til Hebreos j ødrum Cap. hañ vottar og eirneñ / Ad Gud hafe fyrer þeñañ Soneñ mörg Born til Dyrdareñer ladad/ En a medal allra Guds Barna / er þar eingeñ ețañ Drotteñ Jhesus Christus/ sa ed eingeteñ Guds Son sie edur nefnist.

Vorn Drotteñ.

Þetta Ordkorn DORIN skal oss hugguñar samlegt vera/huiad þad avÿsar og vot tar/ad þesse Sonur Guds hañ sie oss gefeñ og skienke ur/so sem Esaias seiger ix. Cap. Eitt Barn er oss føred/eitn Sonur er oss gefen.

Þad Christus sie Drotten vor allra/þad vottar oss Guds Eingell Luc. ij. Cap. J dag er ydur Frelsaren Fæddur/sa ad er Christur Drotteñ et ce. Og mz þui Einglarner kalla hañ DROTTEN / þa er hañ vissulega ædre eñ þr/eiñkū so / hñ er Gud sialfr. þt oss Meñ ena nefna Einglarner ecke Drottena. Þui er þetta vort hæsta Traust og siæsta huggū / ad Christus er vor Drottin / og vier erum hans eign/ Huiad hañ hefur oss keypt og fra eilijfre Bøluan og fyrerdæmingu frelsad/fyrer siñ bit ra Dauda og beisku Pijnu.

Vitnisburder Skriftarinnar/ ad Christus sie Gudz son og vor Drotten.

Math.

Math. xvj. Cap. Seiger S. Petur / Þu ert Christur Sonur lifanda Guds. Joh. xx. Cap. Seiger S. Thomas / Minn Drottin og minn Gud. Rom. ix. Cap. Seiger S. Pall / Huer(Christur)ad er Gud yfer øllum hlutum/ Blessadur ad eilyfu. Til Philipp. ij. Cap. Huer eirn sie so sinnadr sim Jesus Christus var / Huer/ þott hann være Guds Mynd/hiellt hann þ ecke fyrer Rann Gude lyfur ad vera. j. Jo⸗ hann. v. Cap. J syninum Syne Jesu/ Þesse er sann Gud og þad eilyfa Lyfed. Til Rom. j Cap. Epter Holldenu er hann Sonur Dauids/ enn epter Andanum kröptugliga audsyndr Gudz Son.

Og huad þarf fleire Vitnisburda? Les S. Johannis Euangelium/ þ er ecke annad fra vpp⸗ hafe til enda/enn eitt Vitnisburdur vppa Gud⸗ dom Christi. Þar fyrer foru þeir villt miög/ Cerinthus og Ebion og Arius/huerier ed hiell du og kiendu/ad Christus være ad eins Madr enn ecke Gud.

Pridia Høfudgrein.

Sanctus Iacobus minor

Huer ed gietenn er af Heiløgum Anda/Føddur af Mariu Meyu.

J þessare Høfudgrein fylger nu sa hættur fyrer Huern Gud hefur berlega audsynt / og lated oss sia og þreifa a/ ad þad eru Sanninde

sem Esaias heßur adur ßyrer Spaad og sagt / Eitt Barn er oss bored/eirn Sonur er oss giefi eñ et ct. Og þad ad hañ sie vor myskunsamr Gud og Fader/aß huertium vier meigum vænta oss allra godra hluta/ Syrst so er ad hñ heß ur so aumkad sig yßer oss/ad hañ liet sier vora Eymd og oluckü til Kyßs og Sælar / so til Hiartans ganga /so sem heßde hun verid hans eigeñ.

Vier hoßum j þetrre ßyrerßarande Grein heyrt / ad Christus sie Guds natturlegur Sonur / og eiñ sañur Gud/ aß Fodurnum ßyrer allar Allder fæddur / Enn hier lærum vier nu/ huerneñ hañ sie og eirneñ sañur Madur/ einkum so / Ad hañ er gieteñ aß Helgū Anda/ fæddur aß Jomßru Mariu.

Eñ þetta er ein merkeleg og halett Hoßud grein/ huör ed alldrei heßde Manligre skynsemi til hugar kuñad ad koma. Þui huör kuñe þui ad Trua/ Med þui ad allar Kuiñur/ so sem Gud heßur þad Skapad og tilsett / verda med einum hætte/aß Kallmans samræde oliett ar/ Ad Gud munde taka eina Mey/og vppbyria nockud sierlegt vid hana/þad sem adur haßde alldrei heyrt vered i Heimenū/og ei helldur skyllde hier epter skie nie heyrast/so leinge sem Heimuren stendur / ad ein Mey verde hungud/og verde Moder ad Barne/ Ecke aß Mans tilverknade/helldr alleina ßyrer Heilag an Anda. Slykt er omögulegt ad vor Skynsemi kuñe ad skilia/eda þui ad trua.

Enn

En eirn Kristen Madur/hañ skal ecke fylgia siñe skynseme/ helldur stadfastliga trua Guds dasemdum/huersu auduirdeligar eda omógulig ar sem þær þikia fyrer skynsemeñe. Þar fyr/ er eru þeir Kristnu sierlegt Folk a Jørdu/ þar til kallader/ad þeir skulu slijkum greinum og Articulis trua/og þad predika/sem fyrer Heim enum þiker otrulegt og darleg, t. Og fyrer þa sómu grein skulu þeir þui vandlegar Guds ord læra og giarnan heyra þad.

En meiningeñ og vnderstada þessarar Høfud greinar hun er þesse/ Ad vor Drotteñ Je sus Christus er ecke gieten af Mañlegu Sæde Helldur fyrer til verkan Heilags Anda. Su Mandomlega Nattura er tekeñ vt af hreins/ udu og Heilgudu Blode Jomfru Marie. Og er so þesse Manleg Nattura/vid þa adra Gud domsins Persoñu sanneingd/so ad vor Lausn are Jesus Christus skyllde vera bæde sañur Guds Son og so sañur Madur/af Sæde A/ brahams og Dauids. Og þesse ovmrædeligur tilburdur er skiedur strax i þui Bile/þa Jom fru Maria trude Eingelsins ordum og sagde Verde mier epter ordum þijnum.

Þesse Articulus hefur tuær greiner/sa fyrre þad Christus er ecke af Kallmans tilverknade epter almeñelegum Natturuñar hætte gieten / helldur af Heilógum Anda. Þad annad / ad Moder Christi er ecke saurgud orden (so sem allar adrar Kuiñr þær ed Børn gieta) mz spio llum heñar Meydoms/huórke Andlega nie lijk amlega

samlega / Helldur er hun ein Jomfru fyrer Burden/i Burdenum og epter Burden. Huer han vill nu sin Meystaradom hier i grunda/og þetta ransaka / huernen þessu meige saman koma/ad vera Barns Moder og þo samt ein Jomfru/ Item ad Gud og Madur sie ein Per sona / sa hin same grafe sin Meistaradom so diupt sem han vill/og stae huad han vinnur þar a. Huiad Gud vill lata þessa Truar grein so standa fyrer oss/ad vier ei dæmum þar vm epter vorre Skynseme/edur lagfærum þad epter voru Höfde Han vill vier ad eins truum þui og han vill alleina han Heidur hafa/ þad hin sie vijs/og Almattugur/og ad vier leidriettum oss epter hans Orde.

Vm soddan dasamlegan Gietnad og Fæding hefur Heilagur Ande fyrerspad fyrer Spa mennena. Og Gudspiallamadurenn Mattheus vottar so j. Cap. Þar Eingellen seiger til Joseps/ Þad med henne fædt er/ þad er af Helg um Anda. Huiad þegar ad su Blessada Mey Maria heyrde Eingelsins kuediu/ad hun skyl ldi Moder verda eins þuilijks Almattugs Drot tens/huer ed være Sonur þess allra hæsta/og ad hans Rijke skyllde eilijflega vara/ Þa spyr hun Gabriel Eingel ad/þo med Jomfruleg re kurteise/med huerium hætte þetta skyllde skie med þui hun hefde ecke Man kient. Þa suar ade Eingellen henne og sagde/ Heilagur Ande mun koma yfer þig og Kraptur hins allra hæsta mun yferskyggia þig/ þar fyrer og þad

Heilaga

Heilaga ſem af þier Fædiſt / Þad ſkal kallaſt Guds Sonur

Hier hlaut ein ſierleg ny Mañeſkia ad fædaſt/ huer ed burt ſkyllde taka fwla ſaurgan og ſuiſuirding vorrar fyrre Fædingar ſem er af Adam til ſpillt og böluud/og hana hreinſa mz ſiñe hreiñe og Heilagre Fædingu. Þui hlaut hier ad vera/eirn hreiñ og Jomfrulegur burdur/þar eingen Synda ſaurgã nie Böluan være med: Þuiad heilagur Ande/hañ hefur vered Meiſtaraſmidur i þui hreina oflecfada Jomfrur Lyfe. Heñar hreina Holld og Blod hefur verid þad natturliga Sæde/af huertu Gud Heilagur Ande hefur myndad og ſkapad þad Edla haleita Holld Chriſti.

Þuiad / Eñ þott ecke nöckur Engell / ecke nöckur Mañeſkia kuñe ad ſkilia nie i giegnum grũda þta dæſamlega heimuglega Rad Gudz vt af endurlauſn Manlegs kyns/og Einglarner og þeir vtuoldu i eilijfu Lijfe þeir munu þeñan hæleita Vijſdom þa læra jafnlega/ ad ſkilia/þa vier ſiaum Gud Auglite til Auglitis et ce. Þa vill þo ſamt Gud/ad hans Kirkia/i þeſſu Lijfe / hier a Jördiñe lære vpphaf og Stafro þeſſarar Speke. Og ſo miked hefur hañ openberad/ Ad epter fall Adams og Efu/þa hafe ſa Eilijfe Guds Son/med myklu audmyktar litelæti vt af oſeiganlega myklum Kiærleyka/til þeſſ auma Mankyns/ fyrer oſſ öllũ bedid/ Og hefur med oſeiganlegu litelæte ſig lagt a mille Guds Reide og Manligrar

C. Refſingar

C.
Gudrun
Sigurdar Dotter

Refsingar og lofad/ ꝥ hn̄ villde a sig taka man lega Natturu/og lyda vegna Mansins forþient ta Refsing. Þuiad med þui ad Mankyn hafde syndgast / þa hlaut Forlykaren̄ / sa ed bitala skyllde fyrer Mankyned ad vera ein san arleg Man̄eskia / so þar yrde fullnadar Bot giord. Og ad þsse Forlykaren̄ være nogu meckt ugur/ Daudan̄ ad taka j burt / og Diöfulsins Valld og Magt ad sigra/ Þa hefur þesse Frelsa are ecke ad eins manlega Natturu einungis/ helldur og so guddomlega Natturu. En̄ Sök enn og Efned þessa haleita Guddoms Rads munum vier fra ad skilia j eilyfa Lyfe. Hier eigum vier ad nema Vpphafed þar af/og vppa uekia oss so þar med/ til ad huxa vm̄ Guds Reide j gegn Syndunum/ og so vm̄ hans oumæ rædelega Myskun til vor / og hugga oss þar med/fyrer Truna.

Vitnisburder Heilagrar Ritningar.

Esaias seiger vij. Cap. Sia/ ein Jomfru er oliett/ og mun Son fæda.

S. Pall til Galatas iiij. Cap. Enn þegar vppfylling Tymans kom / þa sende Gud sinn Son/ fæddann af einum Kuenman̄e. Lykam lega Fæding Christi fyrer sagde Esaias löngu fyrre / jx. Cap. seigande / Ein̄ Sueirn er oss fæddur/ og einn Sonur er oss giefen̄.

Historiuna vm̄ Fædingena Christi hefur S. Lucas skrifad/ Huernen̄ ad han̄ var fæddur j Betlehem / epter Spadome Michææ. Og þar

vm̄ talar

um talar Matheus i audrum Cap. / Og þu Bethlehem a Juda Lande / ert ónguanveigenn hin minsta a medal Høfdingia Juda / þuiad vt af þier skal mier koma sa Hertuge/ sem stiorna skal yfer mitt Folk Jsrael.

Fiorda Høfudgrein.

S. Iohannes.

Pijndur vnder Pontio Pijlato / Krossfestur/ Deyddur og Grafinn.

Af þessum tueimur næst fyrer farande Greinum/ hofum vier lært/ ad Jesus Christus sie bæde sannur Gud og sannur Madur/ huad ecke er af Monnum funderad nie dicktad/ helldur af Himnum openberad af Gude Himneskum Fodur/ þar hann sagde/ Matth. iij. Cap. Þesse er minn elskulege Sonur/ a huerium eg hefe Þocknan/ et cet. Þar fyrer kann þetta ecke ad hondlast med manlegum skilninge/ helldur hlioti vier. þessu ad trua med stódugre Tru alleina.

Enn j þessare Fiordu Høfudgrein/ medkiennum vier og lærum / huad þesse Persona hefur ad hafst / huert hans Embætte er / og huert Gagn oss hefur leidt af honum / og er þetta Meiningenn.

Vier værum aller eilijflega fyrer dæmder/ ef ad Christur være ecke dainn fyrer oss. hann er vorra vegna Madur ordenn/ Vorra vegna er

 hann

hann pijndur/ Vorra Synda vegna er hn̄ daeen̄/ vora skulld hefur hn̄ bitalad / og med synū Dauda hefur han̄ leyst og frelsad oss/fra eilyf um Dauda.

Og þetta er su Truargrein/ a huerre allur Heimuren̄ steyter sig/ og eru nyög faer þeir ed hana rietteleg a læra og enn færre þeir ed þessu af Hiarta trua. Hier vpphiefiast þær Þræt og Villudomar. Huad þad kann Veröllden̄ ecke ad lyda/ ad Madur seige og true/ad öll man̄a verk sie einskis verd og duge ekert/ Þess vegna hafa þeir drefed og deydt alla Spamenn / Þa heilögu Postula/ og adra otelianlde Pijslar vot ta. Og huad giora aller Euangely Ouiner en̄ nu a þessum Dögum annad / enn þad þeir a strida þßa Truargrein. J þui eru þeir oss sam hlioda/ ad Christus sie fæddur af Mariu meyu Krossfestur/ daenn og vpp aptur risen̄. Þeir lesa og þessa Truarjatning med oss med Mun̄ enum/enn Hiartanu neyta þeir þui/ og hallda þar huert a mote/og seigia/ Ad Madur kun̄e sialfur Lögmaled vpp ad fylla/ og giete med synū eigen̄ Verkum og eigenn Rietlæte Synd anna fyrer giefning audlast. Og huer sem þar a mote mæler og predikar, þann hallda þeir fyrerdæmdann og einn villu Mann.

Pijndur.

Þetta var Guds födurlegur Vilie/ ad hans eingetenn Sonur Jesus Christus skyllde deya fyrer oss/ j mandomlegre Natturu/ a Krossen̄ Gleim mynna Syndo vppe þad
Gef mier nád gud

vppa þad hannn saman saʒnade heim Guds Bornum sem sundur dreiʒd voru/ Huers veg na Christus adur til þoina sagde þad og kunngiorde sijnum Læresueinum/ a Veigenum vpp til Jerusalem/ Luc. xviij. Cap. Siaed/ vier þörum vpp til Jerusalem / og þad mun allt fullkomnast sem skriþad er þyrer Spamenena vt af Mansins Syne.

Vnder Pontio Pilato.

Christus leid vnder Pontio Pilato / so ad aller Menn sæe/ ad hann heþde natturlegt Hollð og Blod/huert ed pijnst og daed giæte. Og þesse Ord (Vnder Pontio Pilato) þau eru so liosslega sett/ vegna nockra Villu manna / huerser ed sögdu/ ad Christus heþde ecke haft natturlegt manlegt Hollð/ þo þad heþde so synst.

Landstiornarans Pilati er þar þyrer geted ad Menn skulu vita/ A huertum Tijma/ Vnd er huertum Keisara þad Christus haþe pijnðz vered. Þat næst vegna Spadoms Jacobs. Gen. jx. Cap. Þar hann seiger/ Þa Gydinga Kongdomur heþur Enda / þa skule vnder ein ū vtlendū Konge / fædast Silo edur Messias.

Krossfestur.

Hann var Krossþestur vegna vorra Synda vppa þad/ ad hann aþmae þa Handskript sem j gegn oss var/ huer ed j Setningum var hulen og oss var j mote/og heþr hana vr midiu teked og a Krossen neglt Coloss. ij. Cap.

Dainn.

Ciij. Þetta er

Þetta er Hofudmergur yfergnæfanlegrar Gudz Nadar/ huar af aller þr sem fiña synar Synd er/ og hafa eina vonda Samuitsku / þr meiga sig gledia/ og af Hiarta fagna / Þuiad Jesus hann er daeñ vegna vorra Synda/ uppa þad ad vier fyrer hans Dauda hreppum þ eilyfa oforgengelega Lyf.

Og grafenn.

Uppa þad/ ad vier med honum iardader fyrer Skyrnena i Daudann/ göngum i nyungu Lyfs daganna.

Vitnisburder Heilagrar Ritningar.

Um Pijnu og Dauda Christi.

Les þann liij. Cap. Esaie/ Huad merkelega uiskrifar Spamadurenn þar Historiuna Pijnuñar Christi/og hennar Gagn og Auoxtu. So og Gudspiallameñerner/ þa þr skrifa Pijnuñar Historiu/ Þa votta þr huersu Spasagnernar eru uppfylldar/ og huersu þ hefur til geinged/eiñs so sem Spameñerner hafa fyrer spad. Rom. v. Cap. Þa vier voru Ouine./ erum vier vid Gud aptur forlykter / fyrer Dauda hans Sonar. Item/ iiij og vj. Cap. Christus hann er daen vegna vorra Synda.

Þeir Heilögu Spameñ hafa so gloglega og nakuæmlega uiskrifat Pijnuna Herrans Christi so sem hefdu þeir þar vid stadder vered / og sied þar uppa med lykamlegum Augum. Þuiad Esaias. liij. Cap. Seiger/ ad Messias skule lyda Dauda og Pijnu / og ad þann skule

teiknadur

reikнadur vera a medal Jlluirkia. Ritningen seiger eirnen/ ad ein hans Mötunautur skule suikia hann/ og selia fyrer xxx. Silfur Pen/inga Psal. xlj. Zach. xj. Cap. Þar stendur og liosslega/ ad þeir mundu skipta hans Klæd um med sier / og leggia hlut vm̄ hans Fat. Psal. xxij. Þar stendur og so/ ad nær ed han̄ j sinne Pijnu og Kuol klagar sig vm̄ Þosta/ad hann þyrste / þa munu þeir giefa honum Edik ad drecka / Psal. cxvj. Pad er og fyrer spad ad Menn skylldu ecke briota hans Bein/ helld ur skyllde hans Sijda med Spiote opnast. Exod. xij. Zach. xij.

Þar fyrer framsetia Postularner jafnann Ritningena j Pijnunar Historiu/ sem villdu þr so sagt hafa. Pad þiker dærlegt ad þesse kross feste Jesus/skule vera Guds Son/ og sa sañe Messias / huer ed þar hanger a Krossenum/so sargrætelega og omyskunsamlega af Strijds monnunum vtleiken/ Enn þier skulud ecke þne yxla ydur þar a. Siaed huad Heilagur Ande hefur fyrer Spamennena / löngu adur fyrer spad / vt af Messia / þa munu þier i sanne Raun finna / ad þesse Jesus hann er sa sanne Messias / og Messias hann hefur orded þetta ad lijda hier a Jördu. Puiad þetta er visselega satt/ Huer hann blyfur ecke vid Ordit stadfast ur/sa kann ecke ad sia vid hinne minstu Hneyxl/an. Orded helldur oss alleina vid / Annars ellegar er þad med oss vte.

C iiij. Sim ta

Fimta Høfudgrein.

S. Philippus.
Nidur stie hann til Heluijta/ A pridia Deige reis hann vpp fra Daudum.

Med þui vier høfum nu heyrt / ad Herran Christur sie pyrer vorra Synda saker Kroßfest ur/Daen og Jardadur/ Þa vilium vier heyra nu og læra / huernen hañ sie vpp aptur pra Daudum risen. Vier vilium taka hann nu vr Gröpenne/og hallda pagnadar Paska med hon um/a huertum hann hefur vppbyriad eitt nytt Lijf/og kann ecke optar ad Deya / og er orden einn Herra og Drottenn yfer Daudanum og øllum hlutum a Himne og a Jørdu.

Og er þetta Meiningenn.

Christur er vorra vegna Nidur stijgen til Heluijta/hefur Daudans Beiskleik punded og lided/ Og er Jardadur so sem annar Framlidn en/ Og allt er þetta skied oss til goda. Hann hefur og so volldugleg a / vt af eigenlegum Krapte Daudan yfervnned/ og audsijnt og bi-uijsad med sinne dyrdlegre Vpprisu/ad hann er Drotten yfer Lijfe og Dauda/ og sannur Guds Sonur.

Enn adur enn þad vor lieufe Lausnare Je-sus Christus reis vpp/og stie vpp til Himens/

þa er

þa er hann ofan faren til Heluijtis / Vppa þ
ad leysa og frelsa oss þadan/vier sem þar att
um ad Eilijfu fangner ad blijfa. So sm̄ þad
hann er og þar fyrer i Daudan gefen/ og þar
fyrer Jardadur/ad hañ leyste og frelsade sijna
Menn vt þadan.

So skulum vier nu i þessare Truargrein/
einkum hugleida og alijta þa Siguruiñing/ og
þa Myskun sm̄ oss er giefen og vtuegud/ þegar
Sonur Gudz for til Heluijta og bleif þar ecke
Helldur hefur hann þa stæstu magt Diöfulsins
og þær mestu Freistingar yfer vnned/og Högg
ormsins Höfud i sundr trodet. Þesse hin mykla
Siguruiñing/hueria vier kunnum ecke ad skil
ia/hun er folgen i þssare Höfudgrein. Og vier
skulum þad og so vel merkia/ Ad þetta Eins
nijge og þesse Sigur er oss til goda skiedur/ ad
Diöfulsins magt og valld er yferstijged / so ad
hann kañ nu ecke ad vppsuelgia þa sem trua a
Guds Son/so sem hann giarna villde/ og hañ
hefde giört/hefde Guds Son hann ecke sigrad
og yfer vnned. Vm̄ þessa grimu og hrædelegu
astrijdu talar og meinar vor Liufe Lausnare
Guds Sonur/ þar hann seiger / Eingen mun
slijta mijna Saude vr minne Hende.

Enn huernen þessare Barattu(vid Diöful
eñ)hefur hattad vered / og þssare Tidurstig
ningu / þ kunnum vier ecke ad rannsaka. Enn
truanlegt er/ad þetta hafe i þann tijma skied/
þa fiölde þeirra Framlidnu var vpp vaken
med Vpprisuñe Christi. Oss nægist þta / þad

vier vltum / ad su stora og hrædelega Pijsls sins magt hun er sigrud og broten yfer þessa barattu og Siguruinnîng/ Og ad Diöfullen hḟi gietur ecke yfer vnned me sigrad oss veijkar Manneskiur/so framt vier til þessa Frelsarans flijium / og med örӗggu Trunadar trauste hḟi bidium vm Hialp styrk og verndan / i mote Diöfulsins grimd/og asteijdu/ Og ef vier pastlega þess af honum væntum.

Þar med skulum vier og so þetta vita / ad Guddomleg Nattura og mandomleg j Christo/ þær eru so samteingdar ad þær hafa alldrei skiled/helldur þa var Guddoms Natturan hia Manlegre Natturu ætijd / jafnvel i Gröfenne/ hia Sæleste/hia Lijkamanum/so sm þsse Mals hattur Heilagra Fedra vppa hliodar/Verbum quod semel assumpsit non dimisit.

A þridia Deige reis hann vpp fra Daudum.

Vor Herra Jesus Christus / hann liet þad ecke nægia/ ad hann er daenn og til Heluijta nidr farenn (huiad þar m̃ værum vier ecke holpnare enn adur) helldur er hann fra Heluijte og Daudanum aptur komen/ hefur Lijfed aptur feꝛt/ og Himnunum vpp loked / Og hefur so obenberlega sigrad Daudan/Diöfulen og Heluijte/ad hann vppreis a þridia Deige fra Daudum. Huiad þetta er Hófudgrein og Mergur malsins/ Huar fyrer vier faum og hreppum þa eilijfu Sæluhialp / Og hier inne er falen og

folgen

folgen/allt valld/Magt og Kraptur/og huad
þar er a Himne og Jördu.

Huad hefur þa Christus fyrer sijna Upprisu
framkuæmt og afrekad? Hn hefur Syndena af
mad/ Riettlæted uppreyst/ Daudan afplanad/
Lijfed aptur gefed / Heluijte nidur broted/
Diefulen unned og sigrad/ Og eilijfa Dyrd
útuegad. Þar fyrer syngur Kristeleg Kirkia
so/med fögnude/ Christus reis upp fra Daud-
um et ct. Item/ Ef Upprisan ei være öll Ver-
ölld fyrer farest et ct.

Enn hier heyrer til ein sterk og stödug Trua
su ed fastlega truer þessum Ordum(Christus
reis upp fra Daudum)og þau skrife med stor-
um Bokstöfum i vort Hiörtu/ So ad vier þessa
Grein alleina siaum/heyrum/hugsum og vitum.

Þittad þesse Höfudgrein ut af Upprisunne
hun hefur allra Heilagra Postula/ og Pijslar-
votta Pijnu og Pijsler(fra upphafe Kr sinenn
ar alle til þessa)mykt og linad/og er allra Krist
enna manna Sygurminning og hinn meste fögn-
udur.

S. Pall/hann kann þessa Truargrein riett-
elega ad útbreida/ Hans Munnur og Hiartta
þau eru jafnlega full þar med/ i öllum hans
Pistlum/ Huersu ad Christus sie upprisen.

Vitnisburder Ritningarinnar.

J gamla Testamentenu er Upprisan Christi
fyrermyndud fyrer Jonam Spamann/huer ed
þria Daga og þriar Nætur lä i Hualfiskßins
Kuide

Kunde/Jonas. ij. Cap. So sem Christus sialfur vm talar Math. xij. Cap. Item j hinū xvj. Psalme/ Eg suaf/og em Vpprisen. Item xvj. Psalme / Þu munt ecke lata mijna Sæl i Hel-uyte/ og ecke lata þinn Heilaga Rotnan sia. Math. xx. Cap. A þridia Deige mun hn̄ vpp Rysa. Þat er Guds Ord og kann ecke ad bregdast.

Siötta Höfudgrein.

Sanctus. Bartholomeus

Vpp stie hann til Himna / Situr til hægre Handar Guds Faudurs Almattugs.

Epter þad vor liufe Lausnare hefur fullnægtt giórt og bitalat fyrer allar heimsins Synder/ Daudan og Helnijte sigrad og yfervnned þa stijgur hañ nu vpp til Himna (fyrer eigenlegan Krapt Guddomsins og forklaradan Mandom). Og Gud Fader setur hann til sin̄ ar hægre Handar/ Vpphefur hañ/og setur hañ Herra yfer alla hlute / og giefur hönum eitt Nafn huert ad er yfer öllum Nöfnum/so ad i Nafne Jesu skule sig beygia öll Knie/a Himne oz a Jördu og vnder Jördūne / og allar Tungur skulu medkienna og jata / Ad Jesus Christus er Drotten/til Dyrdar Gudz Faudurs.

Og er

Og er þetta Meiningenn þessarar Truargreinar.

Christur hefur med þessare sinne Vppstigning engu birt og opinberad Heimenum sinn Dyrdarsamlega Guddom / þad hann hafe Valld a Himne og a Jördu/og ad aller hluter sie honū vndergiefner / Og ad hann sie eige minne enn Faderenn/helldur honum lijkur og samiafn i allre Dyrd/Magt og Vallde/ Huad þetta merkier þad/ad sitia til Guds hægre Handar.

Christur er vpp stigen til Himna / Þad er ecke so skiliandi/ad hann (huar ad er þad eilijft ORD og Gud sialfur) hafi hafe ecke ad ur fyrr a Himnenum vered/ Þuiad ORDED var eilijflega a Himnum / og er med Födurnum / og er nalægt i öllum stödum med sinne veru og synum Krapter Helldur er hier talad vm hans Mandom/ad hann sie til Himna vpp stijgen/huer ed adur var daudlegur Madur/og vppa sig teked hafde velutluglega/ allt straff vorra Synda. Enn nu(epter þad hann var vpp stigen) þa er hann epter Mandomenum ecke alleina Odaudlegr/helld: er hañ og so vpp hafen yfer allar Skiepnr. Og þijse Vera eda seta til Guds hægre Handar/skal ecke so vnderstandast/so sem være hann þar idiulaus/og hefde ecke ad / Helldur so sem Guds hægre Hönd er æ og ad eilijfu verkande/so verkar og þesse Frelsaren eirnen med/verndar og vardveiter sijna Riettruada vm allan Heimen.

Situr

Situr til hægre Handar Guds Fødurs Almattugs.

Pad er ad skilia / Hann er aꝥ Gude settur til eins Konungs og Volldugs Herra yꝥer øll Audæꝥe Guds / a Himnenum / i Heluyte og a Jørdunne / so sem sialꝥur Christur seiger Matt. xxviij. Cap. Mier er geꝥet allt Vald a Himne og a Jørdu / Og i Psal. viij. Gud heꝥur alla hlute vnder lagt vnder hans Fætur. Þat ꝥyrer er hann nogu volldugur og mattugur til ad hielpa synum riettruudum i øllum naudum og Motgange / Og þott vier sieum synduger / þa ꝥyrergieꝥur hann oss þo Synd ernar / þui hann heꝥur ꝥullnadar Bot ꝥyrer þær giørt / Og þo vier deyum hier / þa mun hann þo giøra oss liꝥande aptur / Þuiad hann heꝥur Daudan yꝥer vnned. Og þo at so sie ad Dieꝥullen prijste vor hid hrædelegasta / og vilie draga oss i Heluite nidur / þa helldur þesse Herra Guds Sonur oss i synum Høndum so ꝥastlega / ad vier þøllum ecke i eilyꝥa Fyrerdæming.

Þessar tuær Høꝥudgreiner / skylldu Kristner Menn vel a Hiartad leggia / sem er / vm Vpprisuna Christi / og hans Vppstigning / Þuiad i badum þessum Greinum er þalen eirn stor Huggan. Þuiad / Ad trua þad Christur sie aꝥ Daud. Vpprisen / og til Himna vppꝥaren / og sitie til Guds hægre Handar / Þad er ecke ann ad enn trua / ad Christur haꝥe mz synu Dauda þann eilyꝥa Dauda sigrad og yꝥerunned / og vppa sig

vppa sig teked og lagt Guds grimdar Reide/su sem a oss læ/og hana hafe hann afmaad og af plaanad/ og hafe forlykt og i Frid feiged oss vid sinn Himneska Födur aptur/ og giefed oss sitt Meinleyse og Sakleyse / Og ad Dauden mune hier epter hvörke drottna yfer hönu nie hans vtuölldum Limum / so ad fyrer hans Vpprisu/ þa höfum vier stora gagnseme og Aukt hloted og feingeds/ sem er aflaat og fyrer giefning Syndanna.

J þeim lxviij. Psal. Hefur Heilagur Ande fagurlega og merkelega skrifad vm þañ dyrd-arsamlega Triumphum Vppstigningarinñar Christi/og seiger so: Þu ert i Hædena vppfaret eitt / og hefur Herleidingena ad Herfange teked et ct.

Andskot en hann hafde allt manlegt Kyn i sijnum Fiötrum og Fangelse/og hañ hefde þui so/med sinne List fra Gude Drottne snued/ og i Rijke myrkranna þui hallded/ Þad er/ J þui hrædelega Rijke Syndareñar og Daudans. Enn þar er eirn sa komen / sem er þad sterka Leon af Kyne Juda / Eiñ riett sigur sæll / sterkur Samson/einn Sigrare og Yfervinñare Daudans/Syndareñar og Heluytis/ Hañ hefur med Magt og Krapte stryd vppa Diöful-sins Rijke/ og hefur so sem Konungur Dyrd-areñar/nidur broted og rifed Port Heluijtaña/ rænt og sigrad Diöfulen/og hefur þad Höfd-inglega Herfang med dyrlegum Triumpho og Sigurs hrosan Krossins/so sem eirn Lifsins

Herra

Herra/allungis aptur þeinged og leitt/ So ad aller þeir sem a Christum Trua/þeir sku lausꝛ er og liduger/þra vallde Syndarinnar Daudꝛ ans og Diöþulsins.

Vitnisburder Ritningarinnar ad Christur hann sie til Himna vpp stygenn.

Marci. xvj. Cap. Hann var vppnumen til Himna / og situr til Guds hægre Handar. Joh. xx. Cap. Eg þer vpp til myns Födurs og ydar Födurs/til myns Gudz og ydars Gudz.

J Postulanna giörningum. j. Cap. Stend ur Historian Vppstigningarinnar Christi miög merkelega og agiætlega vtskriþud. Þar seiger S. Petur so / Gud vorra Fedra hann heþur vppuaked Jesum/ huern þier Lyþ lietud og a Tried vppheingdud/ Þennañ heþur Guds hægꝛ re Hönd vpphaþed til eins Hertuga og Frelsꝛ ara/til ad gieþa Jsrael Jdran og aþlat Synꝛ danna Act. ij. Cap. Matth. xxvj. Cap. Þier munud sia Mansins Son sittande til hægre Handar Guds Kraptar. Rom. viij. Cap. Hñ er til Guds hægre Handar og bidur þyrer oss. j. Petri. iij. Cap. Christr er vppstigen i Himꝛ ineñ/ til Guds hægre Handar/ og honum eru vndergieþner Einglarner og þeir Vtuólldu og Kraptarner. j Joh. ij. Cap. Sonakorn Þtta skriþa eg ydur til / vppa Þad ad þier skulud ecke syndga/ Enn þo nockur syndge/ þa höþū vier Medalgöngu Mannen hia Födurnū/Jesū Christum/

Christum/ sa riettlatur er/ og hañ same er For lijkuneñ fyrer vorar Synder / Ecke alleinasta fyrer vorar / helldur fyrer allar Veralldar-ennar.

Siøunda Höfudgrein.

S. Thomas.

Þadañ mun hann koma ad dæma Lifendur og Dauda.

Vier höfum j þeim fyrer farande Greinum heyrt huerneñ og med huerium hætte/ Drotteñ vor Jesus Christus hafe oss leyst og frelsad fra Syndenne/ j huerja þau Adam og Eua fiellu og giordu oss alla synduga med sier/ Einkum sem er / fyrer siñ heilaga hreina Getnad/ fyrer sijna Fædng/ Dauda/ Vpprisu og Vppstigning til Himens. Enn hier j þessare siöundu Höfudgrein lærum vier / Huersu ad vor liufe Lausnare Christur / hañ mune koma aftur af Himnum ofan til ad dæma lifendur og dauda.

Þar fyrer eigum vier nu ad vera honum þacklater/fyrer slyka osſ ganlega Velgiorninga og hlyduger / og giora huad hann hefur bodet og skipad oss j synu heilaga Orde. Þuiad fyrer þa Grein og þar fyrer hefur hann oss endur-leyst/ ad vier skylldum verda fromer og heilager/ Huer hann þad ecke vill giora/ hann mun

saňarlega hardliga reþstz verda/ Þuiat Christ ur mun koma (so sem þesse Truargrein kener) til ad dæma liþendr og dauda. Þar þyrer skul um vier allt Rapp a haþa/ ad nær Christur kiemur/ad þa þinne hann oß þrom og hlydeň Börn/ þa munum vier þa og audlast aþ hon um þad eilijþa Lijþ/ og med honum þad eilijþ lega eignast / j oumrædelegum Fögnude og Glede.

Og er þesse Meiningenn.

Sa same Christus / sannur Guds Son/ sa sem hier vmgiekst a Jordu/ og vm stundarsak er (sem ec / þa hann deyde) ecke synde syna Guddoms Magt / og vpp er þaren med Dyrd/ og situr j Jöþnu Vellde og samre Magt med synum Himneska Födur/ Sa same mun og j annad sinn birtast ad Enda þessarar Verallð ar/ og lata sig sia aþ ollum Heimenum openber lega/ so sem einn strangann Domara/ j storu Dyrdar Vellde/og þa mun hann dæma liþend ur og dauda/ truada og vantruada / Gydinga og Heidingia / og allar Þioder a Jordunne.

Sa Madur sem hann vt aþ truudum Anda skilur og vnderstendur Eymd og Vesölld þessa þorgeingelega Lijþs/ og þann saurugleika sm er þalenn og þölgenn j vorre syndum spilltre Natturu/ hann gledst þar vid/ ad þesse Eymd skal snart Enda taka. Enn þeir hiner ogud legu (hueria S. Pall kallar Reidinnar Ker/ Rom. jx. Cap. a hueriuni Gud hañ vill syna

sinn

siñ stranga Riettlætis Dom) Þe villdu giarna ad þetta stundlega Lijf mætte vara eilijflega og lietu Gud einsamlan hafa sitt Himna Rijke. Auvij / Huad hrædelegt mun þeim enum sömu vera/ ad sia þa Christum / þa ed hann mun a hinum sijdasta Deige syna sig med sinne stærstu Dyrd og Maiestatis Vellde/ öllum Mönnū Einglum/ Diöflum. Hin fyrre Hingad koma Christi/ hun var einfölld og fyrerlitleg fyrer Augum þessarar Veralldar / Enn þesse hin önnur/hun mun vera ognarleg og dyrdarleg/ Þegar ad Gud Fader fram gefr alla hans Override j eilijfar grimlegar olijdanlegar Pijnur/ og Kualer/ enn veiter ollum riettruudum a Christum eilijfan Fögnud Glede og Vnadsemd. Ad sönnu mun hann ecke þa rijda a Ösnu framar meir/ med Hoguærd Fatækt so sem þar standur Zach. jx. Cap. Ecke helldr i nockrū Veikleika helldr i Dyrd lata sia sig og alls hattad magtar vellde. Þa mun sa mykle Dagr Drottens vera i nand/huad þesse Dagr er Reidinar Dagur/ og grimdar ollum ogudlegum / Dagur Hörmūgar og Eymdar/ Dagr Storms og Vinds/ Dagur Myrkurs og Dymu/ Dagur Skyia og Poku/ Dagur Lwdraaña og Basunana / So sem Propheteñ Zephonias skrifar vm j fyrsta Capitula.

Til ad dæma Lifendur og Dauda.

Þesse Ord auijsa / ad þa ed Christus kemr til sijdasta Doms / þa munu enn lifa fiölde

Dij. Mann

Manna/ pad vottar og S. Pall j Theſſ. iiij.
j Cor. xv. Cap.

S. Cyprianus hefur haft þa Meining/ ad lifendur være Saaler Mañа/ og þeir daudu/ þeirra Lykamer/ Enn þad er ecke riett. Puiad S. pall hann ſeiger/ j Theſſ. iiij Cap. Ad a hinum ſydaſta Deige/ þa mũum vier ſem lif- um og epter eruni/ aſamt med þeim framlid- nu vppryckiaſt j Skyen/j mots vid Drottenn/ j Loptet/ og vera ſo eiliſplega med Drottne. Þar af er auglioſt/ ad þr lifondu munu blyfa allt til Doms Dags. Huad og hinn helge Je ronymus vottar j vtſkyringu þeſſara Orda/ þr ſem framlidner eru j Chriſto (ſeiger hañ) þeir muñu fyrſt vppryſa/ Enn þeir heilager ſem þa finnaſt lifande/ þeir munu aſamt m3 þeim fyrſtu vppryckiaſt.

Vitniſburder Heilagrar Ritningar.

Matth. xxiiij. Cap. Lyka ſem ein Elld ing vpp geingur af Auſtre og ſkyn allt til Veſt urs/ſo mun og verda tilkoma Manſins Son ar. Þa munu kueina og grata allar ættkuiſler a Jordu/ og munu ſia Manſins Son komanda j Skyũ / Himenſins med myklu Kraptar vellde og Dyrd/ Og hann mun vt ſenda ſyna Eing le med Lwdra hleytingu mikillre/ Og hans Vtuóldũ munu þeir ſaman ſafna af fiórum Vindum fra einum Heimſins enda til annars. Marci xiij. Cap. Þa munu þeir ſia Manſins Son komanda j Skyunum med Krapte myklũ og Dyrd.

og Dyrd. Rom. xiiij. Cap. Vier munum aller koma fyrer Domstol Christ/ so sem þar stendr skrifad/ Esa. xlv. Cap. So sannarlega sem eg life/ seiger Drotten/ Þa skulu fyrer mier sig beyga øll Knie/ og allar Tungr skulu Gud vidur kienna. Þa mun huer og einn fyrer sig standa Reikningskap / fyrer Gude / þar fyrer latū oss nu ecke framar meir huer añan dæma. j Petri iiij. Cap. Huerier Reikningskap munu giora honum sem reidubuen er ad dæma lifend ur og dauda.

Attunda Høfudgrein vt af Helguninne.

S. Mattheus.

Eg true a Heilagann Anda.

Vt af þessare attundu Truargrein lærum vier ad þeckia þa þridiu Personu þess eilijfa Guddoms/ Sem er þañ Heilaga Anda/ Huer ed af Fødur og Syne er fram farande med o/ ransakanlegum og ofeigianlegum Hætte. Og þar ed vier so seigum / Eg true a Heilagañ Anda / þar iatum og vidurkiennum vier / ad Heilagur Ande sie eirn sannur Gud. Þuiad/ ad trua a nockurn hlut/ er ecke annad/ enn ad setia sijna Von/ Tru og Traust a þañ hlut. En slijkur Heidur hæfer og heyrer alleinasta Gud/ domlegu Dyrdaruellde.

Dig. Og er

Og er þesse Meiningenn.

Eg hef Tru og trauft a þim heilaga Anda/ huer ad er Kraptur Guds / og einn Gud m3 Födur og Syne / sa ed oss vpplyser / huggar kienner og styrker/ þad er/ Sa Guds Ord og Verk j oss lifande og kroptugt giorer/ huer ed hia oss blijfur og huggar oss j vorre Neyd Sorg og Angist/ vpp vekur og verkar j oss eilijfr Lijf Sögnud og huggan Lios og Riettlæte.

Enn ad Heilagur Ande hann sie einn sannur Gud / þ biuijsast noglega j heilagre Ritningu. Matth. xxviij. Cap. Seiger Christur til sinna Læresueina/ Fared/ skijred j nafne Födur og Sonar og Anda heilags. Hier af er audsijne legt ad heilagur Ande er einn sannur Gud. Þuiad med þui Christr bydur ad skijra j nafne Heilags Anda / þa er augliost / ad vier eigum ad trua a heilagann Anda. Fyrst vier skulum nu trua a hann / þa er hann visselega sannur Gud/ Þuiad þesse Heidur / ad Menn leita Hialpar hia nockre osyneligre Veru / og trua þar vppa / ad hun kunne og vilie hialpa / og einkanlegana j gegn Daudanum / Diöflenum og Heluijte. Slijkur Heidur skal ecke til leggiast nockre Skepnu/ helldur heyrer hun til Gudo domlegre og almattugre Veru.

Moyses seiger Gen. j. Cap. Ande Drotts ens þæ...., yfer Vötnenn. Hier seiger Moyses/ huilijkt Verk hins heilaga Anda hafe vered j Sköpuneñe. Itm̃ Dauid j þeim xxxiij. Psal. Himnarner

Himnarner eru fyrer Ord Drottens giorder/ og allr þra Her fyrer muñ hñs Anda/þ er/Him narner eru giörder fyrer heilagã Anda/og allt huad þar er jñe. Slÿk ord audſyna lioſlega/ad heilagur Ande hann er Gud/mz þui hm̄ er til lagd og eignud Sköpunen

Christnr ſeiger Joh. xiiij. Cap. Eg vil bid a Födureñ / og hann mun giefa ydur annañ Huggara · /ad hñ/ eilÿflega ſie hia ydur / Ande Sannleikſins. Og enn ſydar ſeiger hañ/ Huggareñ ſa heilage Ande/ huern Faderen mū ſenda j mÿnu Nafne/hann mun kieña ydr alla hlute/og miña ydr a allt huad eg hefe ſagt ydr Og j hinū xvj · Cap. ſeiger hañ ſo/ Ef eg fer ecke jburt þa mū ecke Huggareñ koma tilydar.

Þeſſar Greiner og adrar þuilÿkar/þær votta ſundurgreinanlega/Heilagañ Anda ad vera þa þridiu Guddomſins Perſonu.

J þeſſum Malsgreinum ſiaum vier/ad Ritningen / ſæ og Christur ſialfur/ hañkaller heilagañ Anda Paracletum/ Þad er eiñ Huggara Hugſualara (og þad er hañ vegna hans Velbættis) Er Paracletus kallaſt Forſuars madur Hialpar madur fyrer Dome/ huer ed þañ ſak ada huggar/aminner/ſtyrker forſuarar og hm̄ hialpar. So giorer heilagur Ande og eirneñ. hann huggar vora Samuitsku fyrer Guds ſtranga riettlætis Dome/ j mote Syndenne og Diöfulſins Aklogun /og giorer hræddar og ſkelfdar Samuitſkr hughrauſtar og diarfar / ſo ad þær lata huerke Diöfulen nie nockra adra Quine

sig skelfa nie hrada. Hier fyrer seiger S. Pall Rom. viij. Cap Anden hialpar vorum Veykleyka. Snögt ad seiga/ Þesse Huggarenn hinn heilage Ande. hn̄ er sa merkelige hlutr/ huar med Gud Fader fyrer sinn elskulega Son Christū/ og j Christo/ alla hlute verkar/ vard uelter og lifande gioret.

Vitnisburder Ritningarennar.

Vm vtsendingu hins heilaga Anda / les Postula Giorninga j ödrū Cap. Joh: xx Cap. Medtaked heilagan Anda/ huertium þier Synd ernar fyrer giefid / þeim eru þær fyrer giefn ar / Og huertium þier þær aptur halldid/ þeim eru þær aptur halldnar.

Rom. v. Cap. Kærleika Guds er vthellt j vor Hiortu.fyrer heilagann Anda/ sem oss er giefenn.

Item ij Cor. xiij. Cap. Nad vors Drottens Jesu Christi/ og Kiærleike Guds og veiting hins helga Anda / sie med ydur ollum.

Og enn aptur stendur þar Act. x. Cap. Þa ed Petur talade þessum Ordum / fiell hei lagur Ande yfer alla þa sem Ordit heyrdu.

So hofum vier nu vt af þessare Truarjat ningu lært j stuttu male/ þo loislega/ þa ha leitu hæstu Höfudgrein Kristelegs Lardoms/sem er vm þa heilögu Þrenning. Enn þo vil eg enn nu vegna Vngdomsins og þeirra fafrodu eina agiætusto Openberan heilagrar Þrenningar til leggea.

Heilög

Heilög Prenning / ſa ellyꝑe Guddomur/ heꝑur ſialꝑur miög dyrdarſamlega gledelega og huggunarſamlega ſig openberad. Þegar Chriſt ur var ſkijrdur aꝑ Johanne j Jordan / ſem þar ſtendur Math. iij. Cap. Huerla Hiſtoriu ſler huer kriſten Madr ſkyllde vandlega merk ia og j minne haꝑa / og rot ꝑeſta ſler j Hiarta. Þulad ſlijkt heꝑur ecke ꝑra Heimſins Upphaꝑe nockurn tijma ſkied/ Og aꝑ ſlijkre einre openber an ſtendur huerge ſkriꝑad i heilagre Ritningu/ og ei mun og helldur ſkie ꝑyrer þann ſijdaſta Dag / ſo ſem þeſſe var / þar ed heilög Prenn ing i ſkijrneſſe Chriſti/ openberade ſig/ og liet ſig berlega heyra og ſia.

Þar ꝑyrer truum vier og jatum i vorre Kriſtelegre Truarjatningu / Ad þar ſie þriar perſonur Guddomſins jaꝑn Almatugar / og sameilijꝑar / Gud Fader / Gud Sonur / Gud Heilagur Ande/ Huertar Guddomſins Perſon ur ſig haꝑa ſundurgreinanlega openberad i Skijrneſſe Chriſti/og haꝑa ſig ſia og heyra lated ſierhuar i ſierlegre Mynd og lijking. Heilagur Ande i lijking eirnrar Duꝑu. Jeſus Chriſtus Sonur Marie ſtendur i aaſie Jordan/og lætur ſig ſkijra aꝑ Johane. Faderen auglyſer og bir ter ſig aꝑ Himnum oꝑan / i lijkingu eirnrar Raddar og lætur heyra ſig / Og ſeiger.

Þeſſe er minn elſkulegur Sonur/ huer ium mier vel þocknaſt. Hier vottaſt kloſ lega og ſkilmerkeliga/ ad þar ern þriar ſund urgreinanlegar

Þv.

urgreinanlegar Personur Guddomsins / og er þo ecke vtan alleinasta einn Gud i þremur Per sonum/so sem hann hefur sig þar openberad. Þar fyrer mætte sa Dagur/a huerium Christur skijrdur var / vel heita openbreingar Dagur Heilagrar Þrenningar.

Niunda Høfudgrein.

S. Iacobus minor.

Eg true eina Heilaga Kristelega Kirkiu/ Samneyte Heilagra.

Þesse Høfudgrein og hennar sannur Skilningur er harla naudsynlegur / og þad er vel hugleidanda/ huar fyrer þesse Grein er jnsett i þessa Truarjatning/ off til daglegrar Aminningar og Huggunar. Enn søken er þesse/ Ad þui / ad Guds Børn lijka so sem aller adrer Menn a Jørdu/i þessu auma Lijfe/Heidingiar/Tyrkiar/hafa margan brest og storan veykleika/og aller eru ecke jafnfromer. Þar eru all marger sem miøg hunglega misgiøra / so sem David/þa hann fiell i Hordom og Mandrap. Og þeir enu Heiløgu Menn lijda Eymd og motgang so sem adrer Menn. Þar fyrer / Þegar Manleg skynseme ser vm allan Heimenn/og merker alltijka Eymd med ollum Þiodum/ Þa efast hun og huxar med sialfre sier/ huert þar mune nockur greinarmun a medal Manna

vera/

vera/ eda ecke/og huxar so / Aller Menn eru eins/ Hafe Gud alla skapad/ þa hefur Gud Ad hyggiu so fyrer eirne Þiod sem annare/og þa er þar eingen misſmunur Manna a mille.

J giegn ſlijkum Köngum Hugrenningum þa hafa þeir Heiløgu Poſtular viliad giefa oss wnderuijſun og huggun/ſo ad vier ſkylldum i þeſſare Truarjatningu huxa og vita / og oss þar vid hugga/ Ad viſſelega hefur þar vered eitt ſierlegt Guds Folk ſydan i fra Heimſins Vpphafe/ſem er Guds Kirkia / edur Kriſtne/ Huer ed ecke alleinaſta hefur Lögmalſins lærdom / helldur og ſo truer þui fyrerheite vt af Guds Syne Jeſu Chriſto/vm Syndana fyrer/giefning fyrer hann/ vt af Nad og Myſkun/ ſo ſem Ritningarnar Spamannana og Poſtul/ ana votta. An vidurkienningar Fyrerheitiſins vt af Guds Syne Jeſu Chriſto/ſem Fæddz er af Mariu Meyu/er eingen Þiod Guds Folk. Og fra Vpphafe/epter þad ad Adam fiell / þa hafa þeir einer vered Guds Folk og Chriſtt Kirkia/ſem þennan Lærdom höfdu/vm Gudz Son/ſo ſem nu er ſagt/ og ſo ſem vor liufe Lausnare ſialfur ſeiger/ Huer hann elſkar mig ſa mun vardueita mijn Ord. Þad er medtaka minn Lærdom / og med godre ſamuiſku til ſtyrkia og hialpa ad hann grodur ſetteſt og plantiſt.

Gudz Kirkia er og ecke oſyneleg/ þ er viſt og faſt. Þetta er vilie Almattugs eilijfs Guds hann vill ad allt Manlegt kyn ſkule þeckia/til

bidia/

bidia/lofa og dyrka sig/ ad hann veite ollum af
synum Vijsdome og goodgirne. Og alla tijma
hlyter þar ad vera ein openber synleg augliosi-
leg Kirkia/medal allra Landa og Lyda/ Þad
eru þeir / sem ad heyra vilia og meiga Guds
Ord og einckum þad Nadarennar fyrerheit vt
af Christo Guds Syne. Sykt synlegt Folk
hefur Gud alla tijma/huert þad er fleira edur
færra/a medal huerra þad Heilaga Euangeli-
um vt af Guds Syne er kient og predikad.
Til þessa Folks eiga aller Menn ad hallda sig
þeir ed Gud vilia riettelega þeckia og akalla.
Slijk aum og Fatæk Guds Börn eru hier og
huar vt vm allan Heimen/þar bua til samans
truader og vantruader/viualldar og fyrerdæm-
der/ Þar eru og i þeirre ytre Kristelegre Kirk-
lu Heilager Guds Limer / sem Gud riettelega
tilbidia / og eina goda Samuisku hafa/ Þar
eru og i bland adrer sem lifa i Syndum mote
sinne Samuisku/eda annare hræsne/ Samt sem
adur þa er þar og blijfur ein sannarleg Kirk-
ka og Guds Folk/huar sem ad þad Heilaga E-
uangelium riettelega kiennist og predikast. Og
stor naudsyn er ad Menn vite þessa huggun/
ad Gud vilie hallda syn fyrerheit/og hann helldr
þau vid alla Menn / þeir sem hann medtaka
med Trunne/so ad þar er og blijfur alla tijma
ein Kirkia og eitt Guds Folk.
Og so sem Adam og Efa mattu þui visser-
lega trua þa þau voru ecke vtan tud i Heimen
um/ad þau være Guds Kirkia/og Guds Börn
So skal

So skal sier huer Madur/ sa ed Guds Orde og Euangelio truer/ og mz godre Samuisku Gud tilbidur og akallar / hann skal vissulega þad hallda og þui trua/ ad hann sie Limur Guds Kirkiu/ og þægelegur Gude/ og i slykre Tru skal hann Gud akalla og til bidia.

Og þo ad Lucka og olucka gange hid ytra tapne yþer alla Menn i Heimenum/ þa hefur þo kristeleg Kirkia þau syneleg ytre Teiknen̄/ huar af Menn meiga þeckia hana / og skilia þra ollum ödrū Monnum á Jordunne/ Eink um sem er Guds hreina Ord og Euangelium/ Heilög Sacramenta / Bæna akall til Guds/ i Nafne og Vidrkienningu Gudz Sonar Jesu Christi / Veiting / Virdingar og Hlydne vid sanna Euangely Þienara. Þesse sundurgreine leg Teikn giora liosann Greinarmun á mille Heidingia / Tyrkia/ Guds Euangely ofsoknar Manna / og a mille sannrar Christi Kirkiu.

Þessa Truargrein skulum vær daglega jata og vidurkienna i voru Bæna akalle / og Gud tilbidia so sm̃ adrer saklarliger Lider og Lim er kristelegrar Kirkiu. Og nær vier lesum þessa Truargrein/ skulū vier huxa ad kristeleg Kirk ia er og blyfur alla Tyma / og ad vier sieum Limer Guds Kirkiu/ ef ad vier hans Ord og Euangelium lærum / heyrum og medtokum.

Þad er og hier vel merkianda / hia þessare Truargrein/ ad lyka so sem á Dögum Noa hielldu þeir einer Lyfe sem i Orkenne voru/ hiner aller drektust i Vatzflodenu. So er hier

eitnen̄

eilrnenn / huer sa sem ecke verdur fundenn i þessu Søfnude/eda i þssare kristelegre Kirkiu/ og hefie er ei samhliodande / i Truñe Ordenu/ Sacramentonum/Vonenne og Kiærleikanum/ sa hinn same verdur fortapadur.

Ef ad vier stadfastlega truum/ ad Jhesus Christus Fæddur af Mariu Meyu sie Guds Son/og ad hann sie þar fyrer a Jördu komen / og eirn Madur orden / ad sundur meria Höggormsins Höfud/og ad burt taka þa Bölvuan/sem ad er yfer öllum Monnum Syndarennar vegna/og þar i gien ad vtuega oss Nad og Syndanna fyrergiefning og eilyft Kitetlæte/ Ef vier þessu truum/þa erum vier/og heitum Kristeleg Kirkia/hier a Jördu/ Þuiad þa hof um vier og medkiennum Christum riettelega. Enn huerier ed slijka Tru ecke hafa/ þeir eru ecke. Kristeleg Kirkia.

Huer hann nu riettelega truer þessare Truargrein / hann same hefur Traust og Huggan i allskyns freistingum og motgange/og kann ecke ad efast/ Þuiad hann veit ad Christur med öllum sijnum Einglum og Heilögum sie hans/og öll god Verk allrar Krißneñar heyre og eirnen hönum til.

Tiunda Høfudgrein.

S. Simon.

Eg truer Syndanna fyrergiefning.

Þessa

Þesse Hôfudgrein Postulegrar Truarjatningar hun kiennet oss vt af Fyrer giefningu Syndanna/huerta vor liufe Lausnare Jesus Christus hefur oss med sijnum Dauda og sinne Pijnu vtuegad (so sem sagt er) þesse fyrergiefning Syndanna fæst ei nie finst nöckurs stadar vtan i kristelegre Kirkiu/huerre Christur hefr Lykla valldeð giefeð. Matth. xvi. Cap. Þar hann so seiger/ Eg vil giefa þier Lyckla Himnanna. Huad þu bindur a Jördu þad skal bundeð a Himnum/ Og huad þu leyser a Jördu þad skal leyst vera a Himnum.

Og er þetta Meiningen þessarar Truargreinar.

Eg True/ad aller vier sem truum a Jesum Christum/vier höfum allra Synda Fyrergiefning/huert Aplat.osser til sagt lofad og fyrerheiteð fyrer þad Heilaga Euangelium. Og kiemur ecke/vt af vorum Verkum eda forþienustu/helldur er oss þui lofad og fyrerheiteð vt af Nad og Myskun Guds fyrer Christum: Þar fyrer/huer hann med stödugre Tru helldur sier vid Euangelium / sa same hefur fyrergiefning Syndanna.

Sa forblindade villu Madur Nouatianus hann meinte so / ef Madur fielle eitt sinn i Syndena (epter Skijrn og Idran medtekna) þa være vpp þadan ecke Fyrergiefningar von. Þessa ranga meining forleggur Heilög Ritning allstadar/og vijsar oss Guds Myskun seme og Nad

og Nad/kallar oss allstadar til Jdranar og fra huarps Syndanna. Matth. xi. Cap. Seiger Christus/ Komed til myn aller/ hier sem erud preytter og hlader / eg vil endur næra ydur. Nu er har eingen slykur Punge til/og eingenn obærelegre Byrde enn vorar Synder / einkum ha ed Gud lætur oss finna har fyrer syna Reide og allskyns Straff og Refsingar.

Og huad er vert/ad hafa margort hier vm? Huers hlutar vegna er Christus hingad i Heim komen/og Daen/vtan ad syna oss hessa syna Nad og Myskun? Hann seiger Luc. v. Cap. Eige hafa heilbrigder Læknarans hørf/helldur siuker og vanmattugur / Eg em komen ad kalla Synduga til Jdranar/en ecke Riettlata. Og Matth. i. Cap. Vottar Eingilleñ huert hñs Embætte sie/og seiger so til Joseph. Hñs Nafn skalltu Jesus kalla/ huiad hñ mun Frel sa sitt Folk fra heirra Syndū. Hetta skiedur ecke i hann mata/ad hann fyrergiefe ecke Synd ena eftar enn eitt sinn/helldur so opt og tydū/ sem had Menn had girnast/so sem Spamennr erner og Gudspialla Mennerner klarlega avysa.

Aller Menn a Jørdu erū Syndugier(huar vm vor eigenlega Samuitska oss Vitne ber)og hurfa vid Fyrergiefningar Syndaña. Har fyr er skulum vier tata og medkienna oss fyrer Gude ad vera auma og synduga Menn / og miøg sefa fyrer hønum/og vier støndum i hñs reikinngs Bok / og erum hønum miøg myked skylldugier/

skyllduger/ Þar er eingen ödur Hialp eda Hugg un a ferdum fyrer oss auma og synduga Men/ utan ad vier jatum vora skulld/ og audmyktū oss fyrer Gude/ og girnust Nad og Myskun / Og bidium ad hann vilie alla skulld og allar vorar Synder upp giefa og fyrergiefa/ So sē Herran Christur sialfur kiennet oss i þeirre eye erlyking Matth. xviij. Cap. Af þeim Þien-ara huer ed skylldugur var um tiu þusund Punda / huerium hans Herra skienkte og upp gaf alla þa skulld.

Slyka Huggun eigū vier vandlega ad merk ka/og hana vel a Hiartad ad leggia/ Þuiad eff egar er þad omögulegt/ad vier getum stadist/ og Saluholpner ordeð. Þuiad a Skulldiñe/ þad er/a Syndenne er alldreige brestur neitnu hia oss/ vort eigenlegt Hiarta Vitnar yfer oss ad vier höfum ecke giört Guds Vilia / helldr opt honum i mote misgiört. Et þurfum vier ad huxa/ad Gud mune slyku gleyma/edur þad hann mune ecke lata oss standa vorn Reikning-skap. Verde þad ecke fyrr / þa skiedur þad a vorre Banasæng i Daudans tyd. Huert viliū vier þa flyia ? Vier erum skylldugier og get-um ecke betalad / So kunnum vier ecke ad um-flyia Guds Hendur / nie fyrer honum ad fela oss.

Enn þetta er vort einka Traust og hin stær-sta Huggan/ad vier giörum Jdran og yferbot og bidium Fyrergiefningar af Gude / So sem vor Lausnare kienner oss/i vorre Drottenleg-

Æ. re Bæn

re Bæn Fader vor/ Pa vill hann og er teidu-
buen/allar vorar Synder oss ad hyrergiefa/so
framt sem vier vænrum flyks til hans/og med
ofnudu Hiarta a hann treystum og truum.

Hver ed eige vill nu flyk vita vt af hyrer-
giefningu Syndanna/og eige vill sig hier med
hugga/ hann same mun zugua huggan i giegn
Syndenne sina/hvørke a Himne nie a Jørdu.
Hvørtu Gud oss forde Amen.

Vitnisburder Heilagrar Ritningar
vt af Syndana Fyrergiefningu.

Jannare Bok Moysis xxxiiij. Cap. Kall
ar Moyses til Guds og seiger so/ Drottenn
Drottenn Gud myskunsamur og nadugur/ Þol
enmodur og miøg lytilsamur og trur / Þu sem
audsyner Myskun j þusund Lidu / og fyrer
giefur Misgiørdernar Ranglætad og Synd
ernar/ Og fyrer huerium eingenn er saklaus/
Þu sem vitiar ranglætis Fedranna a Børnun
um/ inn til þridiu og fiordu ættar. Sia hier
huad merkelega Moyses bodar Nad og Mysk
un Guds.

Item ij Reg. xvij. Cap. Þar stendur/ad þa
Dauid feill i Hordom og Mandrap/ og konu
var syn Synd openberud/ þa skielfdist hn̄ / En̄
Spamadurenn Nathan sagde iafnsnart til hn̄s/
Drottenn hefur hyna Synd i burt teked.

Esaie j. Cap. Seiger Gud so/ Þuoed hrein
sed ydur / Taked ydar Illskubreytne i burt fra
mynum Augum/ Lated af illu/ læred gott ad
giora/

giora/ leited epter Riettenum/ hialped hinum nidur þryckta/ lated hinn þodurlausa riett skie og styrked Ecki unnar malepne/ Komed þa og atelied mig seiger Drottenn. þo ad ydar Synd er sie raudar sem Blod / þa skulu þær verda snio huitar/ og þo þær se blodrisa / þa skulu þær verda huitar sem Vll.

Ezech. xviij. Cap. Seiger Gud so / Ep sa hinu ogudlege snyr sier burt þra synum øllum Syndum/ sem hann heþur giort/ og varduetta er øll myn Bodord/ þa vil eg ecke minast þram ar meir allrar hans Illsku / sem hann heþur giort.

Esaie xliij. Cap. seiger Gud so/ Eg em hañ huer ed aþmaer þynar Misgiorder/minna veg na/ og ecke vill þramar meir þinna Synda minnast. Ecke seiger hañ/ vegna vorra Verka.

Matth. xviij. Cap. Þa S. Petur spurde/ huer su opt skal eg þyrergieþa mynum Brodur/ nægist ecke siøsinnum? Þa suarade Jhesus og sagde/ Eg seige hier ecke siøsinnum / Helldur siøtyge sinnum siø sinnum. Og vppa þau sømu Ord setur hann þram eina Epterlyking / med huerre hañ kiener oss/ad þyrergieþa giarnsamt lega vorum Naunga þad hañ heþur oss j mote broted/ þa vilie Gud og so þyrergieþa oss vorar Syndir. Luc. vj. Cap. Fyrergieþed og mun ydur þyrergieþast.

Huad þarþ hier margt vm ad tala? Mat thei xviij. Cap. Þa gieþur Guds Son Kristelegre Kirkiu Lyckla Vallded þyrer þa Grein

 og þar þyre

og þar fyrer / ad hun skal af leysa af Syndunum/ og þar fyrergiefa/ þeim sem jdrast.

Og i stuttu male ad segia/ Þa er Ritningen full med þess hattar Fyrerheit og epterdæme Þad oss verde Synderna fyrergiefnar og þær verde af madar/ vt af skiærre Nad Guds enn verdskulldanar Verkaña. Sa sem þssare hreinsan Syndanna heited hefur/ hann same er Almattugur/ hann gietur þad vel ent / Hann er vor elskulegur godgiarn Fader/ þar fyrer vill hann þad og feigen giöra. Og i vorre Fader vor hefur hann boded og skipad oss þar vm ad bidia.

Joh. xvi. Cap. Bided þa munu þier ödlast. Sanlega segie eg ydur / Hvers sem þier Födurenn bidied i mynu Nafne/ þad mun hann giefa ydur.

Ellefta Höfudgrein.

S. Iudas Thaddeus.
Eg true Holldsins Vpprisu.

Þesse Truargrein hun geingur enn langt yfer allan Manlegan Skilning/ Med synu myrkna Skilnings Kiose kann Madur ecke skilia ne vnderstanda / ad þetta sama Holld kunne aptur ad koma/ sem so marguyslega og i margan handa mata/ ferst og glatast. Eitt drucknar i Sio eda Vatne/ annad vpp eta Fiskar/ þann

þridia

þridia Fuglar Loptsins/ Einn verdur brend-
ur i Ellde/annar verdur af Hrækuikendū eda
Mödkum uppeten. Hier kann Manleg Natt-
ura ecke ad skilia / huernen þad ma mögulegt
vera/ad þad sama Holld/ med sÿnum Lidt
um og Limum Beinum og Sinum Hwd og
Hörunde kunne aptur ad nyu ed samteingiast/
so ad Maduren fae aptur þau sömu Augu/
þær sömu Hendur og Fætur/ og alla Limu so
sem nu hefur hann.

Og er þetta Meiningenn.

Eg true/ad eg mune med þessum sama Lijk-
kama/sem nu hef eg/og nu er daudlegur/a hin
um sÿdasta Deige upp vaktur verda fyrer Guds
Raust/aljka so sē Christur er adur fyrerfram
fra Daudum uppriesen.

Þesse Uppriesan framlidenna hun er eitt
mykell leyndur Domur Gudlegs Dyrdar Velld
is/huern ed Manleg skynseme kann ecke ad skil
ia/ Henne hæfer og ecke helldur þad ad skilia/
helldur alleinasta þessu ad trua/ Þuiad þetta
sama Holld/ med huörtu Mansins Sæla / nu
giörer gott edur jlle/ þad sama mun a hinum
sÿdasta Deige upp aptur vektast/ og vid Sæl-
ena aptur samteingiast/og verda so til samans
annad huört i Eilÿfre Sælu eda i Eilyfum
Pyslum.

Enn a Manlegum Lykama mun umbreyt-
ing verda. Hier i þessu Daudlegu Lyfe eru
vorer Lykamer alliskynns Vÿkleika underorpn-

Eiij. Nu. Nu

ner. Nu er Lijkamenn þwll/ohreinlegur/suart ur/þungur/seinn og latur/lijdur Högg og slög verdur ad hafa mykla þianing og Omak/ nær hann skal fara vr einum stad i annan / og er Veykur/Krankur/og forhindrar opt Sælina i hennar Verkum og Athøfnum/ Þar fyrer köll udu þeir Platonici mansins lijkama/Myrk/ uastofu og Gröf Sælar / og Daudan kölludu þeir eina Endurlausn og Frelsan i burt þad/ an. Enn a hinum sijdasta Deige fa munu Lij kamer Vtualdra med agiætum Dyrdlegum gafum verda prydder.

Sap. iij. Cap. Þar stendur so/ Þeir Riett/ latu munu skijna skiært/og sem Loge framlijda Matth. xiij. Cap. Þa munu Riettlater lioma sem Sol i þeirra Födurs Ryke.

J Vpprisunne framlidinna mun Lijkamen ei vera þungfær nie seirn / helldur liettfær og fliotur / So ad huar helst Anden vill vera / þar verdur og jafnsnart Lijkamen an dual/ ar. Þa munu vorer Lijkamer ecke framar meir vera Veyker krankter og siuker/helldur styrkuer og liettfærer//so ad eingen hlutur fær þa Lijk/ aman forhindrad eda jnne luckt / og hallded. Jtem Lijkamen mun ecke framar meir vera forgeingelegur/ so ad Menn meige sla hann/ stinga eda særa / Helldur er hann oskaddan/ legur/ so sem Solarennar Geysle.

S. Pall j Cor. xv. Cap. Hann gjörer eina aluarlega / diupa og rijkuglega predikun vm þessa Truargrein/ Styrkiande vora veyka Tru med

med einu Epterdæme / Huert ed hann tekur vt af Fræie þui sem sæd er j Akur/huert ed ecke vpp sprettur ne lifnar / nema þuiad eins ad þad deyie (ædur fyrr) Enn þegar þ er dautt og fued/þa jafnsnart kiemur af þui litla Kor ne einn fagur Auckxtur/og sierhuort smakorn hefur sinn Lykama/sinn Natturlegan Voxt/og er þa miklu fegra og prydelegra enn fyrr var þad. Slikt verkar Natturan daglega i skyns lausum Skiepnum/ Huersu myklu framar mū þa Skaparen allra hluta / veita og til leggia manlegre Skiepnu Dyrd/ Styrkleika/ Gæsku og Visdom / huerre hann hefur giefid eine os daudlega Sal epter Guds skapada?

Fyrr meir i Kristelegre Kirkiu þeirra i Borg eñe Charthago/ þa kuadu menn so ad Orde/ Eg true Vpprisu þessa sama Holldz. Sia/ þ Ord (þessa sama Holldz) hafa Menn þar vid auket/ad þar skyllde skilmerkelega og grein elega vottast/ ad ecke skal annad Holld vpp risa ad nyu skapad / edur þessu lykt / helld ur þetta sama Holld þesse same Lykame/ þar med eg nu sie og heyre/sit og stend/og giöre öñ ur Verk þuilykt/og huar jnne ad Sælen jdkar og æfer sig i öllum godum Verkum.

Þetta voittar Job xix. Cap. liostega / þar hann seiger/ Eg veit ad minn Endurlausnare lifer / og hann mun mig hier epter af Jördu vppueckia/og mun eg sijdar meir vmgiefast kssu mynu Hörunde / og eg mun sia Gud i mynu Hollde.

j Cor. xv. Cap. Þetta hid þorgeingelega mun i klædast þui oþorgeingelega/og þetta hid daudlega mun j klædast odaudlegleikanum. þessar Greiner votta liosliga ad sa same Lyk- ame og þ sama Holld skule aptr koma.

Enn þad skulum vier vita/ og vandlega merkia / ad þesse Truargreīn vt aþ Vpprisu þramlidenna/og aþ eilijþu Lijþe/hun er ein aþ þeim allra hæstu Hoþudgreinum alls kristelegs Euangelij Lærdoms. Þar þyrer er þar so opt og tydū/og so liosliga mz þerum Ordum vm talad/i nya Testamentenu / og opt tuiteked og þram sett.

Christus hann Predikar liosliga þar aþ Matth. xxv. Cap. Ad þeir Riettlatu skulu haþa eilijþan Fagnud/enn ogudleiger eilijþar Kualer og olydanlegar þijsler. Enn slijkre predikun sla marger i Vind / hirda þar ecke vm/ hallda þad þyrer Spott og Spe/ So sem ad giórer Pauen og hn̄s Cardinalar/þr hallda Vpprisu þramlidenna þyrer Skrok sogu / og henda sier Gaman aþ/þa talad er vm eitt an̄ad eilijþt Lijþ epter þta Lijþ. So er en̄ nu ad sia a allmórgum Bændum og Bumennum / ad þeir hallda þad meir aþ vana / enn þad sie þeirra aluara/ ad þeir true eilijþt lijþ vera/an̄ars mū- du þeir þar til elska / og ei stunda so kapp- samlega þessa Heims Næring / helldur stunda epter þui sem eilijþt er. Menn meiga kien̄a og Predika/hier aþ sem vill/ Ja/enn þott Christ ur Predikade sialþur/ þa helldur þo skynsemen

þetta

þeckia fyrer Heimsku.

Ed vier sem riettkristner erum / vier skulum vandlega grodursetia j vorum Hiortum þær huggunarsömu fögru Mals greiner hins gamla og nya Testamentis / vt af þessare Truar grein / ad stadfesta og styrkia vora Tru þar med.

Vitnisburder Heilagrar Ritningar.

Þesse Truargrein vm Vpprisu Holldsins hun er grunduolld Matth. xxij. Cap. Þar ed Christur bevijsar Vpprisu þeirra Framlidnu / j giegn þeim Saduceis. Joh. v. Cap. Lijka sem Faderen vpp vekur þa daudu og lijfgar þa so lijfgar og Sonuren huern hann vill.

Og þesse Truar grein er ecke ad eins styrkt og stadfest med Ordum og Mals greinum / Helldur og so med Verkum. Þuiad þar fyrer er Guds Sonur sialfur fra daudum vpp risenn og aptur lifande ordenn / þar eru og marger Heilager med honum vpp risner. Og vppa þat ad Menn sie fullvisser þar vppa ad þad voru ecke Sion huerfingar / þa var Gudz Sonur hia synū Postulum og ödrum Heilögum j xl. Daga predikade fyrer þeim / og sat til Bords med þm̄ / Og vissulega þa hafa þær Eua og Saara og adrar Heilagar Kuinnur opt vered hia Maria og hennar Systrum ödrum / og giad þui synar Freistingar og Frelsaner og Guds Verk sem þær skied og hent hefur.

Slijk synelig Vmgeingne med Herranum Christo og

Eo.

Christo og ödrum fleirum / hun er vissilega Teikn og Merke og lios Vitnisburdur uppa þessa Tiuar grein.

Tolfta Höfudgrein.

S. Mattias.

Og eitt Eilijft Lijf.

Þesse Grein kienner oss / ad epter þta Lijf þa sie eitt eilijft Lijf/huert ad öllum Guds Utvöldum er fyrerbued so sem Christus hann sialfur segir Matth. xxv. Cap. Kome þier Blessader mijns Födurs/ erfid þad Ryke sem ydur er fyrer bued fra Upphafe Veralldar et cet. Þui ad hier i þessu Lijfe höfum vier önguann samastad/helldur þa eigum vier ad leita þess okomna/so sem Pistillenn til Ebreos um talar/ xiij. Cap. Þar fyrer nær ed vier upprijsum af Dauda/ þa munum vier eilijflega mz Christo vera lifande/i Riettlæte/ Meynleyse og eilijfre Sælu og Saluhialp.

Og er þesse Meiningenn.

Eg True vissilega/so sem Heilög Ritning kienner/ad epter þetta auma stundlega Lijf/ þa mune koma eitt dyrdlegt farsællegt og eilijft Lijf/huert ad aller truader Guds Utvallder skulu fa ad eignast med Christo ad eilijfu.

Mannleg Nattura hun er so öllungis forblind ad og fordiörfud fyrer uppruna Syndena/ ad [illegible] hun veit

hun veit eckert af þui eilÿfa Lÿfe/og af þrre saññarlegre Sæluhialp. Þar fyrer elsnar Heiꝛ lagur Ande þar vm fyrer oss alluÿda i Heiꝛ lagre Ritningu.

Joh. xvij. Cap. Seiger Christur/ Þetta er þad eilÿfa Lÿf / Ad þeir þecke þig alleina Gud ad vera / og þann þu hefur sent Jesum Christum. Joh. v. Cap. Sanlega Sanlega seige eg ydur/ Huer hann heyrer myn Ord og truer þeim sem mig sende/hann hefur þad eilÿfa Lÿf: Item Joh. xij. Cap. Huer hann hatar sitt Lÿf i þessum Heime/hañ mun vardueita þad til eilÿfs Lÿfs. Skoda Postꝛ ula Giörningana j. ij. lij. og xxiiij. Cap. Rom. vi. Cap. Dauden er Syndareñar verd laun/ Enn Nad Guds er eilÿft Lÿf i Christo Jesu Drottne vorum. Item Cor. xv. Cap. Og Thess. iiij. Cap. Vier munum alla tÿma hia Drottne vera.

Og þetta er auglioft og openbert/ad Guds Ord er fullt med slÿka Vitnisburde vm þad eiꝛ lÿfa Lÿf. Þad vottar/ad Gud vilie gefa sÿn um Vtuolldum eitt eilÿft Lÿf/enn þeim fyrer dæmdu eilÿfan Dauda. Og huad hellst sem þad gamla Testamentid til seiger med Figurū og myndum/ þ seiger og vt skyrer þid nya Testꝛ amented med berum og liosum Ordum.

Vt af Glede og Fögnude þess eilÿfa Himꝛ neska Lÿfsins/kann ecke nöckur Madur ad seig ia nie skrifa/ þuiad þad yfer geingur allann manlegan Skilning. So sē Esa. lxiiij. Cap. seiger

segier og S. Pall vottar. Cor. 5. Cap. Þat hañ so seiger/ Ei hefur nockud Auga sied/ nie Eyra heyrt og ei er i nöckurs Mans Hiarta komed þad Gud hefur til reidt þeim sem hann Elska.

Conclusio,
þad er
Nidurlag og Ending Mälsins.

J þessum Tolf Höfudgreinum Postulegrar Truarjatningar/ er skilmerkelega og liosleg framsett sa riette Kristelege Lærdomur. Og slykur Lærdomur giörer eckert annad enn hañ vijsar og leider oss til Christum/og setur hann fram fyrer oss/ Vppa þad ad vier skulū styrkia og hugga vor Hiörtu fyrer hann i giegn Synd og Dauda. Þat skiedur med þessū hætte Vier skulum læra ad trua/ ad Christur sie einn sannur Almattugur eilyfur Gud med Födurnum og Heilögum Anda/ og ad hañ sie komen hingad til vor Mannañna a Jördena / og sie geten af Heilögum Anda/og af Mariu Meyu hingad i Heim boren. Og ad sydðstu sie hañ a Krossenum daeñ / ecke sinna misgiörda vegna (huad med honum var eingen Synd)helldr vorra Synda vegna, ad Gud Fader hañ sie fyr er þennañ Daudan Christi til Frids stilleur / og þar med sie öll vor skulld og Sekt bitalud/ Og fyrer Vpprisu Herrans Christi fra Daud

um/

um/ þaum vier ad komast til þess eilijfa Lijfs sins. Hann situr til Födursins hægre Handar/ fyrer bidiare vor og framestödu Madr/og hefur oss aftrekad og vtuegad Aflaat og fyrergiefning allra Synda þar med eilijfa Sæluhialp til Lijfs og Sælar.

Þanneinn hlyder nu öll Ritningen vppa Christum/ ad Menn læte hann ad þeckia / ad hann sie Guds Sonur. Þar fyrer/þa Christr spurde syna Læresueina ad/Matth. xvi. Cap. Huern þeir hielldu hann vera/þa vard Pietur fyrstur ad suara fyrer sig og hina adra Postulana /og sagde openberliga / Þu ert Christur Sonur Lifanda Guds.

Þad er ein stutt Medkienning/enn er þo rietter Grunduollur allrar Heilagrar Ritningar. Þutad þetta Orded (Christur) var alkunnugt Ord j hia þeim Gydingum / So nefndist þad Kuinnunar Sæde / Sem Höggormsins Höfud sundur meria atte / og fyrer huern allar Kyn kuisler skylldu blessast / sa ed hier a Jordu skyllde vppbyria eitt eilyfft Ryke / og hialpa Manneskiune fra Daudanum/og giefa henne eilijft Lijf. Sa hinn same(om huern Moyses og aller Spamennerner hafa vottad)ertu/ seiger Petrus/og fyrer þig skal slyk Nad skie allan Heimen. Þetta höldum vier / og þetta truum vier fyrer Læresueinar et ct.

Þer slijka jatning og medkienning/er Kristeleg Kirkia bygd. So seiger S. Pall j. Cor. j. Cap. Vier predikum Christū Krapt og Visku

Guds.

Guds. Og S. Pall hann vill ønguan annan Grunduoll lijda / enn Jhesum Christum / so sem hann hefur hann predikad/ ad hann sie fra Fødurnum komenn j Mandomlegre Natturu/ hafe Heimenn endur leyst / ad hann sie a Krosse daen fyrer oss / og Vppriſen / vort Høfud og vor Herra/sitiande til hægre Handar Gude/til huers/vier ecke fyrer vor Verk/ helldur vt af Nadenne komast kunnum / og verdum Salut holpner.

Þar fyrer skulum vier þessar Høfudgreiner vt af Jesu Christo trulega læra og a Hiartad leggia. Þuiad S. Pall seiger/ Þad er so asett ad i Christo skule bua / bæde holldlega og per sonulega giørvøll Fylling Guddomsins/ so ad huer hann ecke finnur Gud og vidurkiennet i Christo / sa hinn same hann finnur nie hefur alldre Gud fyrer vtan Christum/ þott han fare vpp vr Himnenum og ofan vr Heluijte / og vt vr Heimenum.

Þuiadhuer han stendur stadfastur hier a/ ad Jesus Christus sannur Gud og Madur/sie fyrer oss daen og vppriſen / Hønum bregdast ecke hinar adrar Høfudgreiner. Þuiad hier i þessare Greinenne er inne folgen allra Krist inna Manna Visdomur og heitra kunnatta/sa ed yfer geingur alla kunnattu og Vijsdom/og kallast ein gudleg andleg Viska/Speke og leynd ur domur / sa sem oss er af Himnum ofan op enberadz/og sa ecke er af Jørdune nie vr voru Høfde vaxen eda vpprunnen. Þar fyrer kienn

er S. Pall

er S. Pall i øllum stødum sinna Pistla/so liost lega og klarlega/ ad Christus sie Grunduöllur en/hæste Rykdomur og Høfudsuman/ af huer tum og i hu.tum aller hluter eru og finnast/ og i hønum eru aller Fiesioder Viskunnar og Vijsdomsins folgner

Hier i mote þessare Truargrein vt af Jesu Christo/þa hafa aller Villu menn sig sett / og hier a mote mællt og staded/ sydan Postulaña Tyd/og all.r hafa þeir hugad ad vinna Sigr a hønum. Enn þo eru þeir ad Sneypu og Skom ordner. Slykt hid sama vill og skie þa pista og adra motstødu Menn Heilags Euang eliñ/ þeir ed daflatanlega og vilíande / og af Heipt og hatre/og i mote eigenlegre Samuisku fram æda/og stryda i mote þssum Truargrein um. Og fyrst þeir ecke vilia hafa Jesum Christum nie hann medtaka fyrer eitn frame standara og fyrerbidiara/og Medalgangara/ þa munu þeir reyna hann og finna/eirn Dom ara a himum sydasta Deige.

Enn vor skynseme og Heimuren/þau kuña ecke af sier sialfum til ad fa Vndirstødu og skil ning þessarar Høfudgreinar/ þo þad sie fyrer þau lagt/ helldur standa þau þar a mote/ og hneyxla sig a slykum Lærdome/ So sem þad er fyrer þann gamla Simeon/adur fyrr fyrer sagt og spæd/ Luc. ij. Cap. Sm er/ad Jesus Christur (þad ny fædda Barnkorn) sie settur til Falls og Vpprisu margra i Jsrael / og til eins merkis/huertu j mote mun mællt verda.

Þar fyrer

Þar fyrer hefur Esaias löngu adur fyrr/ fyr er spad ad Christur skyllde vera einn asteytingar Steirn/og ein hneyxlūar Hella. Þuiad huer hann sig steyter sa steyter sig vissulega a þessū Steine/ Hann liggur fyrer huers Mans Footum/ og er burt kastadur af byggingar Monnum/ So sem Christus sialfur hann votter / af þeim cxviij. Psalme/Matth xxi. Cap.

Þar fyrer giefur S. Joh. Euangelista/ þetta hid glöggua Teikn og Merke/ Huar mz Menn meiga þeckia/ Antechristz Anda og adra fals Kiennefedur og Predikara/ Ad ef þe neita Jesum Christum. Þuiad so hlioda hās Ord j. Joh. iiij. Cap. Þar eru marger fals Spamenn vtgeingner i Heimin/ Þar af meige þier Guds Anda þeckia. Huer sa Ande sem ad vidurkiennet/ad Jesus Christur er komen i Hollde/hann er af Gude/ Og huer sa Ande sem ecke vidurkiēner ad Jesus Christur er komen i Hollde/hann er ecke af Gude/og þad er sa Ande Antechristsins/ huern þier hafed heyrt ad koma skyllde / og hann er nu alla reidu i Heimenum.

Slijk jatning og medkienning vt af Herranū Jesu Christo/hū reiknast fyrer Heimennm hin stærsta Heimska og villudomur. Enn þar a mote þa skal þetta vera vort stærsta og hæsta Traust fögnudur og hrosan fyrer Gude/ med ollum Heilögum/fra Vpphafe Kristnīnar/ og þetta eigum vier daglega ad jdka og læra/ Hier inne er falen og folgen oll vor Viska / Hann

ingia og

tngla og Sæluhiálp/ So ad huar þesse Truar grein er ordskud/ þar er allt hitt añad/ þar h.þ. er Madur þulla og alla Tilsku/ og kann riette lega ad dæma vm̃ allra handa Lærdoma. En þar a mote/ Huar þesse Grein er nidur þallenn/ þar liggiur og þallen öll Heill og hugg un og allur Vysdomur/ so ad ei kann nockur ad dæma vm neins mans Lærdom nie litnad.

Þessa litla Aminning / heþ eg þui setta j nidur lagi. þessarar Truarjatningar / So ad huer Madur meigi sia/ Huersu ad Fiand men og Motstandarar Christi/ vilia aþ plana og af ma/ þssa hæstu Hþuodgrein Heilags Euangelij og aþ Endurlausnenñe og vilia suipta Christ sinne Dyrd / enn rœna sorgþullar Samuitkur þessare einka huggun/ sem vier höþum j Jesu Christo. Gud Almattugur aþ styre þeim / og læte sinn Son Christum halda sinne Dyrd/ og syne oss sijna Nad og Myskun huer ad oss er j Euangelio þram boden Amen

Ein önnur Vtlegging postu-legrar Truarjatningar/ skri-fud af D. Martino Luthero.

Fyrsta Greinen.

F.

Eg true a Gud Fodur Almattug-
ann/Skaparan Himens og Jardar.

Þad er ad skilia.

Eg afneita óhreinum Anda/allre Skur-
goda Villu/ allre Fiólkynge og hia trunad-
aullum.

Eg set myna Tru og Traust a óngvan Ma-
a Jórdunne/ei a mig sialfan/edur a mitt Vald-
Visku/Audæfe/Riettlæte/edur a nockurn hlu-
þann eg hefe.

Eg treyste a óngva Skiepnu/huerke a Himm-
ne a Jórdu.

Eg set myna Tru og mitt Traust alleina-
og einungis a osynelegan einasta Gud/ sa sem
skapad hefur Himen og Jórd/og alleina er y-
er óllum Skiepnum. Þar a mote er eg ohræd-
ur og oskelfdur fyrer allre Illsku og vondsk-
Diófulsins/og hans Erendreka / Þuiad minn
Gud er yfer þeim óllum.

Eg True ecke ad sydur a Gud / þott e-
verde af Mónnunum yfergiefen og ofsottu-
Eg true samt a Gud / þott eg sie Fatæku-
fyrerliten/fakrodur/olærdur.

Eg true eige sydur a Gud / þo eg sie aum-
Syndare. Þuiad þesse myn Trua hlytr og -
ganga yfer alla hlute/ bæde þa sem eru/og e-
eru/yfer Synder og god Verk/yfer alla hlut-
so ad hun Truen hallde sier hreinne og skiær-
til Guds/so sem þ fyrsta Bodord bydur mie-

Eg girnest eckert Teikn af honum/ad þreif-
þar

hans her med.

Eg true stadfastlega a hann/ þott hañ þreste og vndan drage/og late sitt Fullting ei so snart fram koma. Eg set honum önguan Skamt eda afnedan tyma fyrer/ Huenær / eda med huer-su mote þad skule skie/helldur set eg þad allt med einne riettre stödugre Tru inn til hans Guddomlega vilia.

Fyrst hann er Almattugur / Huad ma mig þa bresta? Þad hann kunne ecke adveita mier og gefa?

Fyrst hann er Skapare Himens og Jardar/ og einn Drottenn og Herra allra Hluta/ Huer vill þa nockurt Tion edur nockurn Skada mier giora? Ja / Huernenn skyllde þa ecke aller hluter mier ad godu verda/og mier þiena? Ep hann ann mier Gods/hann huertium aller hlut er eru hlyðner og vndergiefner.

Med þui þa ad hann er Gud/ þa kann hañ og veit vel/ huernen hann skal breyta vid mig og höndla/so ad best hare.

Med þui hann er Fader/ þa vantar hañ ecke Viliañ/og hann giörer þad giarnsamlega.

Med þui þa ad eg hef sodan Tru og Traust a honum/og efa ecke i nockurn mata / þa er eg sannarlega hans Barn/hans Þion og Erfinge eiliflega/ Og þetta mun so skie sem eg true.

Annar Greinen.

Og a Jhesum Christum hans einngieten Son / vorn Drotten.

Pad er ad skilia/ Eg true ecke alleinasta þad/ad Jesus Christus sie sannarlegr eingiet en Gudz Son/ i eiñe eilyfre Guddomlegre Natt uru og Veru/ an Upphafs/ fyrer alla Eilyfd omumræðelega af Fódurnum fæddur. Helldr og einnenn ad honum sie af Fódurnum aller hlut er undergiefner/ so og epter Mandomenum/ þa er hann settur einn Drottenn yfer mier og óllum hlutum / huerta hañ hefur med Fódurnum epter Guddomenum giórt og skapad.

Eg true / ad eingenn giete truad a Fódurenn edur til Fódur sins komed med sinne Skynseme/ Visku edur nockrū Verkū/ a Himne eda Jordu/ Helldur alleinasta j Jesu Christo og fyrer Jesum Christum hans eingietenn Son/ Pad er ad skilia/ Fyrer þa TRU/ sem þui truer/ad Gud vilie vera oss myskunsamur og nadugur/ vegna sins Sonar og fyrer hañs skulld alleina.

Þridia Greinen.

Sa sem gieken er af Heilógū Anda.

Pad er/ Eg true obrigdanlega/ ad hann sie mier til gagns og goda af Heilógum Anda giet en/ fyrer vtā allan manlegan til styrk og holldlegan Verknad/ an holldlegs Fódurs og manlegs

legs Sædis/ Vppa þad/ ad hann minn Synd samlegan/ Holldlegan/ Saurugltegan/ Fordæmelegan Gietnad (og allra Riettruadra) hreinse og andlegan giöre/ epter nadarsamlegum synum vilia/ og sins almattugs Födurs.

Fæddur af Mariu Meyu.

Þad er / Eg true/ ad hann sie minna vegna og mier til goda fæddur af hreine Meyu/ an nockrar Spillingar hennar Meydoms/ Holldlega og andlega. Vppa þ/ad hañ epter Skrifan Födurlegrar Myskunsemie/ mijna Syndum spillta og fordæmanlega Fæding og allra slä truadra Blessie/ hreinse og saklausa giöre.

Fiorda Greinen.

Pijndur vnder Pontuerskum Pilato Krossfestur.

Þad er/ Eg true ad hann sie fyrer mijnar Synder og allra Riettruadra Manna pyndur og Krossfestur/ oc hafe þar med allar Pijnur og Pijsler blessad/ og giört þær ecke ad eins oskadsamlegar/ helldr heilsusamlegar fyrer synu Auglite.

Deyddur og Grafenn.

Þad er/ Eg true ad hann sie daen og grepturadur/ og ad hann hafe mijnar Synder og allra þeirra sem a hann trua/ med öllu deydt og grafed/ þar

Fiij.

ad/þar med hann likamlega Dauda deydt og dreped/ og giört hann med ollu oskadsamlegan nytsamlegan og heilsusamlegan.

Fimta Greinen.

Nidur stie hann til Heluijta.

Pad er/ Eg true ad hann se til Heluijta ofan stigen/ ad yfer vinna og hertaka Diöfulen og alla hans Mage/ hans Slægd og Illsku/ minna regna og allra Riettruadra / So ad Diöfullen kunne ecke hier epter neinn skada ad giöra/ og hefur mig Frelsad fra Heluijtis Pijnu og Fyrerdæmingu.

A þridia Deige reis hann vpp fra Daudum.

Pad er/ Eg true ad hann se vpp risen a þridia Deige fra Daudum/ til ad giefa mier og öllum riett truudum eitt nytt Lijf/ og hefur mig so med sier i Nad og Anda vpp vaked/ til/ ad syndga ecke framar meir/ helldur ad þiona sier alleina / i allskyns Dygdū og Mankostum / og vppbyria so ad vpp fylla Guds Lögmal.

Siötta Greinen.

Vpp stie hann til Himna / situr til Hægre

Hægre Handar Guds Födurs.

Þad er/ Eg true hann sie til Himna upp stigen/ og ad hann hafe af Födurnum medtek-ed Dyrd og Vald yfer alla Eingla og allar Skiepnur/ Og situr so til hægre Handar Gudz/ Fader / Hann er einn Kongur og Herra yfer öllū Audæfum Guds a Himne/ i Helvijte/ og a Jördunne. Þar fyrer kann hann ad hialpa mier og öllum Riettrudum i öllum naudum/ og aullum vorum Motgange og Ovina Of-soknum.

Siøunda Greinen.

Þadann er hann komande ad dæma Lifendur z Dauda.

Þad er/ Eg true ad hañ mune þadan koma af Himnum ofan/ a hinum sydasta Deige til ad dæma Lifendur/ þeir sem þa eru Kvikir/ og Dauda / þeir sem þa eru Framlidner. Og ad aller Menn aller Einglar og Diöflar skule þa koma fyrer hans Domstol/ og sia hann holld-lega / Þa mun hann mig og alla riett truada endurleysa fra þeim likamlega Dauda/ og fra öllu illu/ og eilyfar Refsingar leggia / a alla syna Ovine / og Frelsa oss eilyflega fra öllu þeirra vallde.

Attunda Greinen.

Eg true a Heilagan Anda.

Þad er / Eg true ad Heilagur Ande er ecke ad eins sannur Gud med Födr og Syne/helldr ur og þad/ad eingenn gietur nie kann ad kom aſt til Födursins pyrer Christū/til hñs Lipnadr ar/Pijnu/Dauda og Forþienustu/edur nöckud ad ödlast og hreppa þar aꝑ / nema þulad eins Heilagur Ande hann epsle þad og verke. Med huerium Heilaga Anda Faderen og Sonurenn mig og alla syna hrærer/vpp vekur/kallar/og pyrer Christum og i Christo giörer Lipande/ Heilaga og andlega/og leider þa so til Födurs sins/ Þuiad þesse Heilagur Ande hann er þad huar med Gud Fader pyrer Christū og i Christo alla hlute verkar og lipande giörer.

Niunda Greinen.

Eina Heilaga, Kristelega Krikiu.

Þad er/ Eg true ad Gud/vegna sins Sonar Jesu Christi/pyrer þann Heilaga Anda/ hape sier ætijd hier a. Jördunñe/allt til sijdasta Dags eina Kirkiu/ Þad er/Söpnud margra Manna huerier þad Heilaga Euangelium medtaka med Trunne/og sa Heilage Ande er pyrer þad Hei

laga

laga Euangelium kröptugur med mörgum / i þeim sama Söfnude / og giörer þa Erþingia eilyþrar Saluhialpar. Og ad þar sie eingen eþe a/huar og huilykt ad su rietta Guds Kirk ia sie / þa heþur Gud til sett og skickad nöckur ytre syneleg Teikn / huar aþ þesse Söfnudur þeckiast kann / og þra skiliast ollum ödrū Pioðum og Mönnum / Einkum sem er / sannur Omeingadur Euangely Lærdomur og þissar Tru argreiner sem samsettar eru i Symbolo Apostulorum / og i þeirre Messu Credo (er vier köllum) og þar ad eru þau kristelegu Heilögu Sacramenta Skyrnarennar og Holldsins og Blodsins Christi / og Aþlausnen et cet. Enn Heidingiar Tyrkiar og adrar þioder þeckiast ecke Gude / og Erþa ecke eilyþt Lyþ / þott ad þr haþe þagrar Dygder og mykla Mankoste. Þar er eingenn þeckur Gude sa ed þyrirlytur og þorsmar Guds Son / Þuiad so hlioda Guds oþbrigdanleg Ord / Huer hann truer ecke a Sonen / hann skal ecke sia Lyþed / Item / Eingenn kiemur til Födursins nema alleinasta þyrer Sonenn.

Þar þyrer / Med þui ad Gud vill alla tyma haþa sier eina Kirkiu / og vill ad vier sie um Lider og Limer þeirrar sönnu Kirkiu / þa true eg visselega / ad eg sialþur sie ein eþa ? einn Limur og Lidur þessarar sannarlegrar Kirkiu / Og ad su Nad sem Gud heþur loþad og heited Kristelegre Kirkiu / þa enu sömu vilie hann mier og gieþa / mig Bænheyra og Nadar

Sv. samlega

samlega med mier verka.

Samneyte Heilagra.

Þetta Ord / er ein vt skyring fyrer farande Orda / hvernen þetta Orded Kirkia skal skiliast / einkum so / ad Kirkia merker eke Hws nie Musterere / eige Pava nie Byskupa / helldur Samneyte / þad er / Söfnud Heilagra / Þad er þeirra Manna sem jata og vdurkienna sannan Gud sa ed sig hefur fyrer sitt Evangelium openberad / og sinn Son Jesum hefur vt sent / þeir ed medtaka hans Evangelium og akalla hann sanna Gud. Þuilyka Menn kallar þsse Grein Heilaga. Þuiad a medal þuilyks Safnadar eru alla tyma nockrer vtualder og Heilager / þeir sem til Guds eru snuner. Og i þessū ordum er so miked sagt og jatad sem i þeim fyrer farande / sem er þetta. Eg true ad Gud hafe sier alla tyma hier a Jördu eitt eiged Folk / Einkum / alla Menn / huar helst sem þeir eru þeir ed þad Heilaga Evangelium medtaka mz Trunne / Og ad Gud hann vilie ætjd aullum Limum þessa Folks / samlega veita og gefa syna Nad / so sem hann hefur heited og lofad sinne Kirkiu / af ad þr ꝥ af Hiarta girnast.

Eg skal og stadfastlega þui trua / ad eg sialfur sie einn Lidur og Limur þessarar einnrar sannrar Guds Kirkiu. Og su sama Nad sem Guds Kirkiu er lofud og tilsögt / hun skal og so mier sialfum veitt og gefen verda.

Tiunda

Tiunda Greinen.

Fyrer giefning Syndanna.

Pad er/ Eg true ad i þessum ..ma Søfnud ude/eñ huergc annarstadar / sie fyrer giefning Syndanna/og fyrer utan þessa Kirkiu/þa er eingen hialpar von til Synda fyrergiefningar/fyrer nøckur god verk/huørsu mørg og mikil sem þau eru eda vera kunna.

Enn huer hann er i þeirre sønnu Gudz Kirkiu/ Þo ad hann sie fallen alla reidu / þa fær hann þo vißelega fyrer giefning sinna Synda so opt sem þad hann snyr sier aluarlega til Guds. Þar fyrer hefur vor Lausnare Jesus Christus Lykla valldeð til sett/Matth. xviij. Cap. Huad þier leysed a Jørdunne þad skal leyst a Himnum / Item Matth. xvi. Cap. Huad þu leyser a Jørdu skal a Himnum leyst vera.

Ellefta Greinen.

Holldsins Vpprisu.

Pad er/ Eg true/ad þeir Daudu mune Vpprisa / j huerre Vpprisu allt Holld mun fyrer þann sama Heilaga Anda vpp vekiast/ þad er/aller Menn med Sælu og Lykama /Vondu

er og

er og Goder. So ad þad sama Holld huert ad Dæd er og Grafed og Funad / og med huerium hætte sem þad hefur varit / þa skal þad aptur koma og lifande verda.

Tolfta Greinen.

Og eitt eilijft Lijf Amen.

Þad er / Eg true ad epter Vpprisuna munu Helager þa ad ödlast eilijft Lijf / enn Syndugter eilyfan Dauda. Og eg vissulega og fastlega true og treyste ann alls efa / Ad Faderenn mune fyrer sinn Son Jesum Christum vorn Drotten med þeim Heilaga Anda / lata mig skie allt þetta / so ad þad sie Amen Amen / þad er / sannarlega og vissilega satt.

Hier epter fylger ein ogiætleg Amiñing til Bæna akallsins / Og Vtleaging yfer þau Orden Christi / Joh. xvj. Cap.

D. Marth. Luth.

Sanlega sanlega seige eg ydr / huers

Þier

Þier bidied Fodurenn i mijnu Nafne / þad mun hann giefa ydur/ Hingad til hafe þier einskis beded i mijnu Nafne Bidied þa munu þier medtaka / so ad ydar Fegnudur verde fullkomlegur.

Þetta er ein agiæt Aminning Herrans Christi til sijna Læresueina/ vm Bæna akalled. Þuiad næst Predikunar Embættenu / þa er Bæna akalled su ædsta Guds Þionustugiord hia Kristnū monnum. Þessa Amiñing giorde Herra Christur/ yfer Bordum vm Kuölldmaltydena/ skam̄t epter þau Ord sem hann sagde til Lærisueinaña/ Þier erud hrygguer vegna mins burtfarar/ Enn þat er vm eina litla stund/ ad giöra/ Eg skal sia ydur aptur/ og ydar hrygd skal snuast i Fögnud. Epter þa Huggan keimur nu þesse Aminning til Bæna akallsins/ og þetta hlyder miög vel til samans. Þuiad þegar einn Kristen Madur hann er staddur i Angist/ Sorg/ Neyd og Motgange/ eda huada Olucka sem a ferdum er / Þa er eckert slykt Traust og eckert annad Ræd/ vtan ad giefa sig til Bæna akallsins/ og bidia Gud vm Hialp.

Þetta kienner hier Christur synum Lærisueinum/ Og oss/ ad vier i motgangs Tymanū ecke gleymum Bæninne/ Og hann seiger þeim miög hugganarsamlega / ad þeir skulu vera i slyku efne diarfer og ohrædder/ þuiad (seiger

hann)

hann) Ecke seige eg ydur ad eg nume bidia Sóduren pyrer ydur/huad Faderen elskar yd ur sialpur/ap þui þier elskudud mig/og Tru dud ad eg være ap Gude vtgeingen.

Sannindе eru þad/ Christur lætur ecke ap/ Hann situr til hægre Handar Fódurins ogbid ur pyrer oss/so sem S. Pall seiger Rom. viij. Cap. So vitum vier og eirnen ad hans Bæn er alheyrd/su sem hann bad pyrer sinne Kirkiu og oss aumum syndugum Mónnum i sine seinasta Kuällldmaltijd/ og sydan þar eptera a Krossenum/ Og su sama Bæn varer og skal vera kröptug/allt til Heimsins enda. Enn þier þurpet ecke(seiger Christur)styrkar Bænar vid ad eg pyrer ydur bidie/huad þier kunned sialp er Fóduren ad bidia / Þier skulud og ecke þad epa/ydar Bæner skulu verda bænheyrdar. Þui ad minn Fader elskar ydur / ap þui þier elskud mig.

Þetta skal ecke so skilia/so sem ad skylldu Menn ecke hugga sig vid Christi Bæn / Helldr so/ Vier skulum ecke apvirda vorar eigen Bæn er/med þui vier elskum Christum. Huad so er til sett/ og þetta skulum vier vandlega merkia og læra / ad huer hann hepur girnd og ást a Christo/þann hinn sama elskar Faderen/og so kiær er hann hónum ad hann vill hann Bæn heyra. Huar eru hier þr ogudlegu Papistar huer ier ed vijsa oss til pyrer bonar og prame stódu Heilagra Manna?

So huggunarsamlega vpphuetur leider og
lockar

Vockar Christur oss til Bænarennar / ad hann hafe fyrer sinn Dauda og Burtfør af þessum Heime/ vtuegad og afreckad oss einn lidugan og frialsan tilgang til Fødursins / Ad huar vier erū vtan Kirkiu edr jnnan/ a Sio edr Lande/ a Akre edr Eing/ vte eda jnne (ef vier erum all-ars Kristner/ og elskum Christum) þa megum vier nu med einu Hiarta / ganga fram fyrer Gud i Himmerijki/ tala vid hann/ og bidia hann vm allt þad sem oss aliggur/ Þurad til slykrar Bænar þarf eckert annad/ vtan slykt Hiarta / sem so kann ad mæla og segia / Fader Himneskur / eg veit ad þu elskar mig / af þui eg elska þinn Son minn Lausnara Jesum Christum/ J þessu Trauste vil eg bidia / Ei þad eg sie Heilagur/ maklegur nie fromur/ helldur af þui eg veit / ad þu vegna þyns Sonar Jesu Christi villt giarnan veita og gefa þ / J þins Nafne geing eg nu fram fyrer þig/ og bid þig Og ef eg bed þar vm/ þu munt mig bænheyra huerninn sem eg er minnar sialfs Personu vegna. Þurad þar skal sier huør Kristen Madur vakta sig fyrer/ og varast þad/ ad draga vndan Bæna akalled/ þangad til hann þikest hreinn og vel skickadur þar til / So sem Dioffullenn hann plagar opt ad hindra oss mz slykum Hugrenningum/ Og lætur oss huxa/ vier sieum nu ecke so skickanleger þar til / vier verdum ad giøra þad og þad ædur/ sydan þar epter kunn-um vier ad bidia hindranarlaust/ Og huer hn̄ fylger slykum Hugrenningum/ og lætur so hefta

sier og

fier og hindra sig fra Bænenne. Hulad Diöf
ullenn hann er hreckuÿs/og stundar þar oppa
ad hñ giete m3 hinu og ödru mote bindrad off
þar fra. Þar fyrer meigum vier Bryma off/
og vakta off vid hönum og leta hann ecke hind
ra off fra Bænenne helld: jafnsnart sem aligg
ur/ og Neyden er fyrer Höndum / þa skulum
vier so hura / Nu.er su rietta Bæna stænd /
Þott eg sie ecke skickanlegur nie verdugur/Gud
hann kann vel ad giöra mig skickanlegan og
mackleg an / Þuiad eg veit hann elskar mig
Christs vegna / enn ecke minna vegna / edur
fyrer myn god verk.

Þetta vill vor liufe Lausnare Jesus Christ
ur hier hafa/ad vier skulum vera Bænrætner/
enn ecke talsflulauser / so sem þar hirdulausu
Manneskiur/sem i hella sex eda siö Daga/ ecke
lesa eina Fader vor / Eda þeir ed seiga so /
Matur og Drykur smackar eins/huert Menn
bidia edur ecke/ Ep þu ert Kristen / og villtu
vera Kristen/ þa fordast þu slykt Bænrækslu
leyse. Giör þyna Bæn minsta Koste Kuölld
og Morna/og fyrer Maltyd og epter/og seig
so/ Fader vor / Helgist þitt Nafn et ct. Þui
ad vier Kristner Menn eigum oafslatanlega
ad bidia/ Verde þad ecke med Munnenum(so
sem þad og vier ecke kunnum alla tyma ad
giöra) þa skal þad þo vera med Hiartanu/
Þuiad i sifellu a hueriu Augabragde / þa a
Hiartad þess ad oska/ad Guds Nafn helgist/
ad hans Ryke til kome/ad hans Vilie verde/
Item/

Item/ad Gud villde giefa Frid i Lande/goda Vedrattu/ Heilsu og Heilbrigde etc. Þessa oskar huer Kristen Madur alla tyma/a huere stundu i synu Hiarta / Og þo hann alla tijdu tale ecke þar vm / þa er þo ecke annad hon um i Hiarta. Þetta heiter ad bidia andlega/ oaflatanlega / og med Hiartanu. Og slijkur Banahattur er oss miøg naudsynlegur / Þui ad vier erum jafnlega staddir i Voda og Haska / og erum ecke eitt Augabragd obraeddir fyrer Dioflinum: og voru eigenlegu Hollde/ad þeir felle oss ei i Skóm̄ og Synd.

Enn jafnframt slijkre Hiartans Bæn / þa skal su munlega Bænen fylgia med. Enn huer sem þetta Bænenne skal hattad vera / þad kiennir oss Christur hier og seiger/ þier skulu ad bidia i mynu Nafne. Item/Fadirenn elskar ydur/af þui þier elskid mig / og truid ad eg sie af Gude vtgeingen. Þegar Personan Mannsins er nu so til buen og skickud/ad hann truir a Christum/sa same Madur hann er nu þa þegar eirn riettur andlegur Kiennimadur i synum riettu Kufle og prestlegum Skruda/ Og þar brestur ecke annad a / enn ad hann late Munnen vpp gladlega/og bidie vm eitthuad / þad honum þiker sier sialfum eda ødrum samkristnum aliggia/ og seige so / Drotten / Þess þarf eg vid/ Þad vantar hann/ Gief oss þad fyrer Christi saker.

Enn vier høfum nu sierdeilis talad vppa soddan Tyd/ ad lifa / ad ecke skorter Neyd og

Motlæte daglega/og er Dag fra Deige/þyngra og þyngra þott vier alla tyma miög bidium. Þuiad þrifter Diöfullen Lygare og Mordinge. Med Lygonum vill hann Guds Ord nidur þrycka/ Med Mandrape vill hann allskyns Ofrid og Oroa i Kristnenne vppvekia. Þar fyrer til: Pauen og so Tyrken ecke Huld/ og adrer Kristinmannar Ovinar þeir sem eru a mote Guds Orde. Vier reynum og so/huilyka Neyd og þreyngiande Naudsyn / einn og hier huer þeþur sialfur/þo ecki være su almenneleg Neyd. Þar fyrer höfum vier nog tilefne/a allar sydur/og noga Naudsyn og Þörf ad giöra vorar Bæner. Enn huar hann kann ecke ad þura vm þessar Naudsynjar allar/sa take sier fyrer Hendur þa Heilögu Fader vor. Hun hefur sid Bæner/huar inne allar þreyngiande neyd er og aliggiande Naudsynjar eru inne folgnar.

Vt af Bæna akallenu
til Heilagra.

Rieth Bæna akall til Guds/so sem hann h
ur kient og openberad sialfur/af sinne Mill
er þad allra naudsynlegasta Verk allra Me
og sa Hæste og stærste Visdomur i þessum Hei
Og þetta Verk giörer greinar mun a mille G
Kristnu og allra annara Manna / sem ad e
Heidingiar/Gydingar/Tyrkiar et ct. Þar f
er ligg

er liggur þar ſtor magt/ad kunna rietteléga ad tilbidia Gud/og ad vita miſmun a mille hins rietta Bæna akallſins og þeſſ ranga.

Enn þetta er þad rietta Akall til Guds/ huer ed ſig hefur openberad fyrer ſinn Son Jeſum Chriſtum i ſynu Hellaga Euangelio / ad akalla Gud/og tala vid hann/og ganga ſo fram fyrer hann/ad þu viter þad/ad hañ hefur ſialfur ſett og ſkickad einn Medalgangara a mille ſyn og vor/ſem er ſinn Son Jeſu Chriſtum/huer ed þa hrædelegu Guds Reide i giegn oſſ hefur vpp a ſig teked ſtillt og bored/ hann ſame er ſettur og ſkickadur og vygdur til eins eilyfs Kieñemans / og Medalgangara / ad hann alla Tyma/ fra Vpphafe/ epter Adams Fall/ fyrr og ſijd/ allt til hinnar ſydóſtu Endurlauſnar Hellagra/ hafe vered/og ſie/ og vilie vera vor Fyrerbidiare og frameſtódu Madur hia Fódurnum.

Vid þenna einka Frameſtódu mann og Fyrerbidiara ſkulum vier hallda oſſ/ og koma ſo fram fyrer Gud/ ad vier truum viſſelega/þad ſiſe Guds Sonur Jeſus Chriſtus ſtande frame fyrer ſynū eilyfa Fódur/ſiae og þecke vor Hiórtu / vora Anduarpan og vort Akall. og þa vier bidium og akollum Gud/ þa er hann og eirneñ Fyrerbidiare medur oſſ. Þar fyrer ſkulum vier fram ſetia hans Nafn i vorum Bænum/ og bidia Gud/ ad hann vilie þenna Medalgangara / Jheſum Chriſtum aliþta/ og hans Fyrerbon og Forþienuſtu/og lata oſſ hñs niotta/ og ad

a/ og ad hans vegna vilie hann giefa oss Synd-
anna Fyrergiefning / syna Nad / Heilagann
Anda/og þad eilyfa Lyfid/ Og ad hann vilie
hialpa oss i øllum Naudum og Motgange i
þessu auma og falluallta Lyfe et ct.

Vier skulum og einnen sialfan Guds Son
Jesum Christum medalgøngu Mann. Akalla
og til bidia / ad hann vilie sialfur vera oss
Myskunsamur / og bidia sinn eilyfan Fødur
fyrer oss/og med hønum hialpa oss/so sem hā
sialfur hefur sagt/ Komed til myn aller et ct.
Item allt huad þier bidied i mynū Nafne /
Þad er/ J þui Traustie/ ad þier munud myn
ad niota/þad skal ydur veitast et ct.

Og nær þu kiemur so fyrer Gud/og þenna
medalgøngu Mann mille Guds og vor / þa
blytur þu ad hafa þad Hiarta med þier / sem
sier vill trua til Guds/ Þad er / þu hlytur ad
hafa aluarliga Hiartans Jdran/og skallt þui
trua og treysta/ad Gud vilie vera þier Nad/
ugur/ og lyta til þyn / og Bænheyra þig / og
hialpa þier et ct. Og þu skallt Þolinmodliga
Guds hialpar vænta/ og efa ecke nie misstreysta
Gude.

Þetta eru diuper og Haleiter hluter/ huertia
Madur hlytur ad læra/af daglegre reynslu/ i
daglegre Andurarpan og i Hiartgronu Bæna a
kalle til Guds. Og alla tyma eru þar nockrer
sanner Guds Þionar / sem Gud so riettelega
kalla/og hier hafa nockurn Skilning a.

So seiger S. Pall til Timoþ. Þar er ei ut
an einn

an einn medalgöngu Madur mille Guds og
Manna/ Jesus Christus/ sa sem sig hefur gief-
ed til Endurlausnar fyrer alla.
Og Johannes seger/ Vier höfum einn Fyr-
erbidiara hia Födurnum/ Jesum Christum þañ
riettlata/ hann er Forlykaren fyrer vorar
Synder.
Guds Son seger sialfur/ Huad þier bidied
Föduren i mijnu Nafne/ þad mun hann giefa
ydur. Þesse Guds Sonur hañ er sa einka med
algangare og ædste Kiennemadur/ huer ed framme
stendur fyrer þeim eilyfa Födurnum/ og all-
eina jnn geingur i þad allra Heilagasta Sanct
a Sanctorum/ so sem þar stendur til Ebreos/
og einnsaman enn einginn annar koma kann i
þad heimuglega Guds Raad. Þesse hann flyt
ur vorar Baner vora Hiartans Anduarpan
fyrer Gud. Vid þennan ædsta Kienne Mann
hliotum vier ad hallda oss/ og i hans Nafne
og hans vegna ad bidia um Naad og Hialp/ og
þar epter vona og vænta.
Þetta Lioseð ut af Gude/ og af þeim einka
Medalgangaranum Guds Syne/ og af Trune
utskölnade fullsnart i Heiminum. Heidnar
Þioder/ og nær aller Men i Heime eru hrygge-
lega fallner fra sönnum Gude/ og þeim einka
Medalgangara. Enn þo ad naturleg Skyn-
seme vite vel i hia mörgum/ ad þar er ecke ut-
an ein Gud sem hialpa kann/ þa akalla þo
aller Menn i Neydene nockud annad/ þad sem
þeir hallda fyrer Gud. Þuiad huer hann hefr

 ecke

ecke Guds Ord/hann setur og dicktar sier marg hattada Gude / og margunslega Hialpara og Medalgöngu menn/og villest langt fra Gude. Pannen hielldu þeir Heidnu sumer Solena fyrer Gud / sumer Tungled / sumer þær og þær Stiornur. Og epter þui sem huer hafde Naudsyn / so hliop hann til eins og annars Afguds. Og af þui Menn voru fallner fra þeim riettu sanna Gude/ og þeim einka Medalgangara/ og höfdu mist Guds Ord/ þa vrdu þeir sydan so blinder og galder / ad huer og eiñ diktade sier nya Afgude og hialpar Meñ/ so sem Heidingiar hrædelega giördu og tilbadu. Jouem/ Martem/ Venerem / og hier i Nordr Alfuñe Por Odenn og önnur Trollmenne.

Eins og alyka hefur pad skied og tilgeingt ed/ a medal þess Folks sem Kristner kalladust. Þeir hafa ecke riettelega þeckt Guds Son/ og et halldet hann fyrer Medalgöngumann og Fyrerbidiara / helldur fyrer eiñ hrædelegann strangann Domara / og hafa þui hlauped til Mariam/til S. Peturs/ til S. Jacobs / til S. Aunnu og annara framlidinna Manna / og hafa giört þa ecke alleinasta syna Medalgöngu Menn og Fyrerbidiara/helldur og eirn en hialpar Menn. Og hafa so til lagt og eig nad veyke Manneskiu Guds Almætte og hās Dyrd/huad ad er ein auglios og openber Skur godadyrkan/eins og þa þr Heidner Menn til badu þann Vyngud Bachum/ad hann skyllde vardueita þeirra Vyngarda.

Enn

Enn þott nőkrer Snidugler Papistar med kienne nu nőckurn part ad þetta er ecke riett/ þa vilia þeir þo hallda Merg og Grunduelle sinnar Villu/ og segia so / Menn skulu ecke hallda Heilaga fyrer hialpar Menn / Helldur fyrer framestődu Menn og fyrerbidiara.

Med þessu mote ræna þeir Guds Son Jesum Christum sine Dyrd/ huers Pijna Forn og Forþienan bitalingur er fyrer oss/og hann er sa alleina sem settr og til skickadur er af Gude til medalgangara og ædsta Kienne Mans / huers vegna og fyrer huers skullld Gud hefr vissilega lofad ad Bænheyra oss. Þu hefur ongua Lofun af Gude / ad hann vilie Bænheyra þig vegna S. Jacobs/edur nőkurs annars Heilags Mans. Enn Bænen verdur ad skie af riettre tru/ þutad Guds Ord blyder allt eina vppa Guds Son.

Og so sem adur fyrr er sagt/ Med þui Menn kunna ei til Nadarennar ad komast hia Gude an medalgőngu Mans / þui er Sonur Guds settr og skickadur til Arnadar Ords og framestődu og Fyrerbonar og til hins ypparsta Kiennemans/huer ed sig hefur i Forþ kætt a Kroßenum/og er vpp aptur rijsen og lifer eilijflega og situr til hægre Handar synum Himneska Fődur / og bidur alla tijma fyrer őllum Kierstnundum.

Fra þessum Arnadar Manne Jhesu Christo skulum vier ecke lata oss snua i nőckurn mata/ og ecke setia neina Heilaga Menn i hans stad.

Giiij. S. Peturs

S. Petrus og S. Jacobs Kyrna og Forþlem ẽka er ecke Bot nie Bitalingur fyrer oss/ þeir eru og ecke helldur setter og skickader til neins Arnadar Eyds.

Hier ad auk er þad sannarlega satt/ og vel ymhuxanda sem Gud seiger/ Drottenn G[...] þinn skalltu tilbidia og honum einum þiona/ [...]yrer vier tilbidium nockurn hlut sem er osynelegur þa medkiennum vier þar med/ ad hann sie Almattugur/ og siae og vite allra Manna Naudsyniar/ og Hiartnanna Þel og þanka. Huer hann nu til bidur og akallar Heilaga Menn framlidna/ S. Petur S. Aunu edur adra Heilaga/ Sa seme hann til leggur og eignar þeim Gudlegt Almætte/ ad þeir siae og vite allra Manna Hiartu og Hugskot/ Huad ecke er annad en augliost Afgudadyrkan.

Og j slutu Male ad segia/ Riettelegt Bæna akall til Guds/ er su hin ædsta Guds Þionusta/ og skal skie so sem Gud hefur oss kent/ skipad og boded. Og fyrer utann Guds Ord eigum vier eckert nytt Bæna akall ad hafa nie upphuxa. Nu er þad openberlegt/ og augliost/ ad i Ritningu Spamannanna og Postulanna er eckert Dæme/ huar af slijkt Bæna akall til Heilagra framlidenna Manna kunne ad stadfestast. Þar fyrer mattu vera fullviss þar uppa/ Gud vill ecke hafa af oss slijkt Bæna akall til Heilagra Manna/ þad kann og ecke ad standa jafnframt riettre Tru.

Enn hier er merkianda/ Ad annad er þad/

ad lesa

ad lesa og hugleida Historiur og Lijfsøgur
Heilagra Manna/og taka og lata af þeim god
epterdæme Truarinnar og esla a godra Verka
og Manndygda/og þacka Gude/ad hann hef
ur alla Tyma af menlegu Kyne nockra vtual
ed/og hefur openberad sig fyrer þeim/og giefi
ed oss fyrer þa sitt Heilaga Ord/og hefr marg
falldlega hialpad þeim og bænheyrt þa / Og
þar med audsynt/ad hann vill og eitnen bæno
heyra oss og hialpa oss.

Ad hixa so vm Heilaga/þad er harla miøg
nytsamlegt/so sem David opt og ofialldan seig
er i Psalmenum/ Ad hann velie pryssa Guds
Hialp/vppa þad ad adrer akalle Gud og eirn
en/vegsame hann/og af honum bidie og vænte
sier Hialpar og Fulltings.

Jomfru Mariam skulu Men ecke til bidia nie akalla

Lucas Gudspiallamadur hann skrifar i
fyrsta Cap. Ad þa Høfudeingellen Gabriel
bar Marie Kuediuna/sagde hann a medal ann
ara Orda / Ottast þu ecke Maria / þu hefur
Nad fundid hia Gude. Þetta Ord skulum vier
vandlega merkia/þuiad þad þienar ecke alleina
asta þar til/ad Jomfru Maria feinge Hugg
an þar af i þann Tyma/helldur ad þad sie Vid
vørun vid þeirre hryggelegre hiaguda Dyrkan
sem sijdar meir koma munde a medal Kristena

Manna/fyrer Pauan i Rom og hans Klaustramenn/og hia þeim Papistum er enn nu þenar Dag/þeir ed Mariu giöra ad einum Gude og til leggia henne alla Macht og allt Valld a Himne og a Jördu/so sem ad hefde hun þ af Gude þeiged.

Enn þott Jomfru Maria/ sie blessud yfer allar Kuinnur / og ad eingenn Kuinna hefr nockurn Tyma slyka Nad og slykan Heidur þeinged þa setur Gabriel hana nidur med þessum Ordum/ og giörer hana jafna öllum ödrū Heilögum / þar med ad hann seiger/ Ad huad hun er/ þad sie hun fyrer Nad enn ecke Forþienustu. Nu hlytur Mismunur ad vera / a mille hans sem Nadena giefur/ og hins sem Nadena medtekur.

Sa sem giefur Nad/ hia þeim enum sama skulum vier Nadar leita / enn ecke hia þeim sem þeirrar Nadar er niotande orden. Þetta hafa Meñ i Pauadomenū ei giört/ Þuiad huer Madur hliop til Mariu/ leitande og vonande meire Hialpar hia henne enn hia Herranum Christo. Þuiad so er sunged af henne i Pauadomenum.

Maria mater gratiæ, mater misericordiæ tu nos ab hoste protege, in hora mortis suscipe: Item, ora pro nobis sancta dei genitrix, vt digni efficiamur gratia Christi: Item, In omni tribulatione & angustia, succurre nobis virgo maria.

Ad vier kynnum ad varast slyka Villu og

tangann

fangann Lærdom/ þa merkium vandlega þessa Ord / Maria þu fanst Nad hia Gude. Og lærum oss hier af læra/ ad hallda hana fyrer eina Manneskiu/ huer ed til Nadar er komenn/ enn ecke þad hun skule Nad giefa nie veita/ Þuiad þar til er hennar elskulege Sonur vor Herra Jhesus Christus skickadur/ ad vier leitum Nadar hia honum / og komum til Nadar fyrer hann. So sem Johannes Baptista seger Joh. j. Cap. Vier høfum aller af hans Nægd þeinged Nad fyrer Nad.

Niðurlag a þessare Grein/
Vm Bæna akall til Heilagra.

Vor Drottenn Jhesus Christus seger og so/ Matth. xxviij. Cap. Mier er giefenn øll Magt a Himne ꝛ a Jordu. Þar fyrer fared og kienned øllum Þiodum/ ꝛ skijred þær j Nafne Fødur og Sonar / ꝛ Anda Heilags / Og kienned þeim ad hallda allt þad eg hef ydur boded / Og sia/ eg er hia ydur allt til Heimsins Enda.

Af þessare einne Grein er berlega liost/ ad vier eigum ecke ad tilbidia nie akalla framlidna Heilaga Menn. Herrann Christus sialfur krefur einskis af sijnum Kristnum nie heim

ter/ vtan

ter/ vtan ad hallda þad eina sem hann hefur bodid og skipad sínum Lærisueinum so sem þesse Ord hlioda/ Kiennid þeim ad hallda allt þad eg hefe yd ur bodid. Enn i Heilagre Ritningu finst ecke nockurs stadar / ad Christur hafe bifalad sínum Lærisueinum ad læra og predika ad þeir skylldu Framliđna Heilaga Menn akalla nie tilbidia. Herran Christus hn̄ seiger framm vegis/ og lofar ad hann vilie hia oss vera allt til Veralldarennar enda/ þar fyr er þurfum vier ecke ad leita hans med Arnadar Ordum Heilagra Manna/ vier meigum hn̄ finna alla Tyma og i ollum stødum/ Og hañ hefur lofad ad bænheyra oss. S. Pall þar hann bydur Kristnenne ad bidia fyrer Veralldlegu Yfervallde / þa seiger hann so. j. Timoth. ij. Cap.

So aminne eg nu/ ad vier vmfram̄ alla hlute giørū i fyrstu/ Boner/ Bæner/ Fyrerbeidslur og þackargiørder fyrer øllum Mønnū/ Fyrer Kongum og fyrer øllum Yfirbodurū/ vppa þad vier mættum hafa spakt og rosamt Lijfz ferne / i allre Gudrækne og Sidsemi. Þuiad slijkt er gott þar til eirnen þacknæmt fyrer Gude vorum Hialpara/ sa sem vill þad aller Menn hialpest og til Vidurkienningar Sannleiksins komest. Þuiad þar er einn Gud og eirn Medalgangare mille Guds og Manna/ sem er sa Madurenn Jhesus Christus / huer sialfan sig hefur vtgiefed fyrer alla til Endurlausnar so þetta yrde predikad i hans Tyd/ Þar til em

eg Pret

...ar og Þolinle...
... Christo Jesu og lyg... ...
... Tunne og Sannleikanum.

J þessum Ordum vijsar S. Pall oss med sinum Bænum og akalle/alleinasta til Arnad[...] manþins Christum/enn ecke til Framlidnna Helagra Manna. Og til Ephesios. 4. Cap. Seiger hann/ Fyrer Christum høþum vier Tilgang til Fødurſins.

Item/ j. Joh. 4. Cap. Mijn Sonakorn/ Slijkt skrifa eg ydur/vppa þad ad þier syndgist ecke/ Enn ef nøkur syndgast / þa høþum vier Arnadarmann hia Fødurnum Jesum Christum þann Riettlata/og hann er Forlykunenn fyrer vorar Synder/ Og ecke alleinasta fyrer vorar/helldur fyrer alls Heimsins et cet. Hier kienner oss S. Johannes ad Christur sie Arnadar madur og Medalgangare hia þeim Himneska Fødurnum fyrer oss/enn ecke Framlidner Menn Helagier. Christus seiger og einnen Joh. 16. Cap. Sannlega sannlega seige eg ydr/ Ef þier bidied Fødurenn nockurs i mijnu Nafne/þad mun hann giefa ydur. Sem vill þe hann so seigia/ Þier kunned ecke ad standast fyrer mijnum Fødur med ydar godum Verkum og Verdugleikan Enn med þui þier þurfed vid Medalgøngu Mans og Forlikara/og Hæsta Kiennemans sem fyrer ydur bidie / þar fyrer þa komed og flyied hingad til mijn aller þier sem þiader og þreytter erud/og efed þad ecke/ þier þocknist Gude fyrer mijna skulld et ce.

ſydsku[illegible] um vier þad vita/ad [illegible]riſtner Menn/loþa i þeim tiu Bodordu[illegible] og einkum i annarre og þyrſtu Bæn Fader v[illegible] ad þeir ſkule trua a Gud/og hann einn til b[illegible]ia loþa og dyrka/og hönum Þacker giöra/ ſ[illegible] vorium ſönnum einaſta Gude. Þar þyrer ſeig er og Gud i Pſalmenum þimtugaſta / Offra þu Gude Loþgiördenne/og giallð þeim hæſta þyn Heit. Akalla mig i Neydenne þa mun eg Frelſa þig/og þu ſkallt heidra mig.

Hier höþum vier Gudꝭ Bod og ſkipan/ ad vier ſkulum akalla hann. Þar næſt höþum vier hans Fyrerheit/ ad hann vilie Frelſa og hialpa oſſ. Og þad er hans Vilie/ad vier þäck um hönum þyrer hans Velgiörninga.

Ein Bæn af aull-
um Heilögum.

Heyr þu Almattugur og Myſkun-ſamur Gud/ Vier þackum þier fyrer alla guddomlega Nad/Giaſku z Gaf ur ſem þu hefur veitt og giefed þijnum Elſkulegum Heilögum, Aſtunnum og Vtuolldum/ fra Heimſins Vpphafe / allt til

allt til þess nu er komed. Og vier bidium þig/ad þu viller og so eirnen giefa oss þyna Nad/og rietta og sanna Tru a þinn sæta Son Jesum Christum / Vppa þad ad vier mættum epter fylgiá þera Postolum i sannre Tru og fullu Tru nadar Trauste til þijn/ og i voru Lijfe og Dauda/ Kristelega epter þijnu Orde ad ganga z lifa/ Fyrer Jesum Christ um vorn Drottenn og Herra Amen.

Stutt Vtskyring Drottenlegrar Bænar/Fader vor.

J þeirre fyrstu Bænenne (Helgist þitt Nafn) leggium vier fyrer öllum rietttelegum Kiennefedrum/ og i mote öllum villu Mönnum og Vantruudum/ J mote Gydingum/Heid ingium/Tyrkianum og Pauanum / Þulad all er þesser lasta og lyta Guds Heilaga Nafn / og vier bidium ad Gud hann vilie hindra og apstyra þeim/og giefa goda Kiennefedur og Predikara/og vardveita sitt Ord hia oss hreint og omeingad

og Omilldugt / fyrer allre Villu og aullum Vantrunade.

J annare Bæn (Til kome þitt Ryke) þat bidium vier ad Dauðans og Diöfulsins Ryke skule falla og eydast. Þesse Bæn er vyd og breid / þui ad hun afbidur allt Diöfulsins Ryke/og bidur ad Gud hann vilie giöra Enda a þui / og uppbyggia sitt Ryke j oss og öllum Mönnum/ fyrer sitt Ord og sinn Heilaga Anda.

J þridiu Bæninne (Verde þinn Vilie T. e.) bidium vier/ad allra Skiepna Vilie sie hindrađur og fae öngvan Framgang/ sa sem er a mote Guds naadarsamlegum Vilia. Þad er Diöflinum og vondum Mönnum ein olydar leg Bæn/ og hefter og hindrar miög marga Ohlucku, huerre Diöfullenn munde af stad koma og þesse vonde Heimur/ ef ad Menn finde þad ecke so þaslega j mote med þessare Bæn.

J þeirre fiordu Bæn (Vort daglegt Braud gief oss j Dag) bidium vier fyrer ertalldlegu Uppeallde/ fyrer vorum Forelldrum / fyrer Kvinnum og Börnum / Þat bidium vier um Jardarennar Groda/ Mat og Dryck Fæde og Klæde/ Frid og Samþycke/ og allt þad vier þurfum til þessa stundlega Lyfs Uppehelldis / huer j sinne Stett ad Gud þad vilie giefa Lucku og Blessan þar til/ og vardveita oss fyrer allre Ohlucku.

J fimtu Bæn (Fyrergief oss vor Skulld

er so

er so sem vier fyrergiefum vorum Skulld
unautum) Bidium vier/ Ad Gud sie oss Misk
unsamur / og take pra oss vorþienta Reide/og
Refsingar/og strapþe oss ecke vorra Synda ve
gna. Og ad hann vilie giepa oss þa Nad / ad
vier Dag pra Deige mættum betra og bæta
vorn Lifnad/ og hallda oss og hegda epter hans
Vilia. Og a medal annara Mankosta/ Hunde
drum Fyrergiepa hans Misgiörder.

J siettu Bæn (Leid oss ecke j Freistne)
Bidium vier/ Ad Gud hann ville sierdeilis til
Hialpar koma/öllum þeim sem nöckrar Freist
ingar lyda/og læta þa ecke liggia vnder Freist
ingunum/helldur hialpa þeim þar i pra myski
unsamlega/pyrer sitt Ord og sinn Heilaga Anda
og hindra og hamla Diöfulsins Vallde og At
se ninge.

J hinne siöundu Bæn (Helldur frelsa oss
fra Jllu) bid'um vier vm kristelega Framfer
d i þessum Heime/ad Gud vor Drottenn/ hann
villde myskunsamlega burt taka oss ap þessum
Hmdar Dal / og eilyplega giöra oss Sælu
holpna.

Þennen er nu so merkelega alle saman jnne
bunded og paled j Fader vor/ bæde þ sem oss
er til goda / so sem hitt annad þad oss angrer
og þuinger. Vm þetta er harla naudsynlegt /
ad bidia deglega / Þuiad nogar eru Neyder
hier Höndum/ Fyrst almennelega/ Þui næst þ

 sierhuers

sierhuers mans Hwse/ J sierhuers mans Kalle
og Embætte/ Og ecke vantar annad vtan þad/
ad vier druglega og mz fullu trunadar Traust-
giörum vorar Bæner. Þuiad Bod og Skipun
höfũ vier/ad vier skulum bidia / So og Lofi
un og Fyrerheit / ad vier skulum bænheyrd-
er verda. Og vor liufe Lausnare Jesus Christ
ur hann hefur sialfur þennan Bæna Hatt sett
og dicktad / so sem vier siaum i Fader vor.

Nu bliotum vier ad jata og vidurkienna/ad
vier erum aumer Syndarar / og ecke makleger
ad ganga fram fyrer Guds Auglit/og tala vid
hann/ og enn omaklegre ad þa og ödlast nockut
vtn hlut af bönum/og þeta er sanlega satt. En
vppa þad ad vier ecke skulum læta þennan Oc-
verdugleika hindra vore Bæna Akall / þa byd-
ur og skipar Christur hier med liosum Ordũ/
ad vier skulum bidia j sinu Nafne/ Og lofar
þar med/ ad huad vier bidium j hans Nafne/
þad skule oss veitt verda.

Og med þessum Ordum/ fra snydur hann
þessa Guds Pionustugiörd (sem er Bæna akall-
ed) fra öllum Sktepnũ i Heimenũ/og til legg-
ur þ þessare einka personunne/Jesu Christo.
So ad huer su Bæn sem ecke skiedur j Nafni
Jhesu/ þad er eingen Bæn/ og eingen Guds
Pionustugiörd. So sem þa/ þegar einn Munk
bidur Gud vegna Francisci/ eda Dominici/ad
vera sier Nadugenn / og hann vilie akta sin
Verk/ Föstur/Vökur/eda adra Gudþienustu sa
sagta

legra Manna. Slijkt er ecke nefft Bæna akall helldur ad eins onytsamlegt Mungialpr / Pui ad þad er ecke beded i Christi Nafne / helldur i Nafne Francisci Dominici / eda i sialfs eiga alegu Nafne. Eins er hattad Bæna Akalle Hedninganna/ Tyrkia / Gydinga/ allra Papista / Puiad Nafned Jhesu vilia þr ecke hafa til sins Bæna Akalls alleina/helldur nefna þr þar til Mariu/ Pal/ Petur/ og adra Heilaga. Slijkt Akall heyrer Gud ecke. Og þo so skie / ad þeir fae þad þeir vmbidia/ Pa skiedur þad þeim til stærre Skada/ og Fordiörfungar/ Og hefde betur farid/ þeir hefde ecke fenged sijna Bæn.

Enn þeir Riettkristnu bidia ecke i sijnu Nafne/ Puiad þr vita huad og huilijkt Nafn Kienningen gieyrur oss / sem er / Ad vier sieum allt af Natturu Reidennar Börn og Lygarar/ og fyrer skammast þeir sijns Nafns/ ad minnast þess fyrer Gude. Enn med þui þeir vita/ ad Gud hefur er Naduga: og Miskunsama Christe vegna/ og ad þeim er boded og skipad ad bidia i Nafne Jesu/ þad þad sama giörer þa full hugada og diarfa/ Og þott ad þeir finne/ jate og vidurkienne sig seka og synduga vera / þa kunna þeir fram fyrer Gud / vpp lata sinn Munn diarflega / og segia / Elskuleige Himneske Fader/ nu liggur oss Bænum þynum i þessu/nu a hinu ödru / Veittu oss Miskunsamur/ alijtu ecke vorar Synder/ helldur þinn Son Jesum Christum/ i hans Nafne komum

vier nu fram fyrer þig / Þar fyrer heyrdu vora Bæn. Þetta kallast riettiliga ad bidia. Þegar ad Bæna akalled geingur so vt allt til Enda/ i Nafne vors Herra Jhesu Christi/ Þar epter fylger visselega/ ad þ er j Jesu Christo/ Ja/ og Amen.

Þetta atte ad vÿsu ad vppueckia oss/ og huet ia til Bæna akallsins/ Med þui vier heyrum/ ad huad Madur bidr Födurenn i Nafne Christi þad bryst fram/ og lætur ecke af/ fyrr enn þad kiemur fyrer Guds Nadar Stol/ og þar verdr jaa til sagt.

Vppa slijkt Fyrerheit þa seiger Herrann til sinna Lærisueina / Hingad til hafe þier eins skis bedet i mijnu Nafne. Huad þeir höfdu holldlegt Traust a hans synelegre Hieruist og Nalægd/ og huxudu so med sier/ Ad a medan þesse Madur være hia þeim/ þa kynne þa ecke neitt illt ad henda. Soddan huxan hafde og Strijds folk Dauids Konungs/ ad ef hann være i Bardaganum med þeim / þa munde allt vel ganga.

Slijkt Traust er eitt Holldlegt Traust sem sig forlætur vppa synelega Hialp. Enn Gud hann vill/ ad Truen og Bænen vone Hialpar af honum / þo ad hann siaest ecke. Jaa / þa Manne þiker so sem allar Skiepnur sie a mott sier/ lika so sem þa ed Israels Syner stodu vid Hafed Rauda.

Þar fyrer seiger hann so / Hiedan i fra skule þier sialfer bidia / Ydar Bæn skal hropa til

mijn

myn/þo þier slaed mig ecke. Bidied þa munu þier ödlast/so ad ydar Fögnudur sie fullkomieg ur. Vm slykt Bod/og slyka Fyrhalning eigum vier ad huxa/ og læra ad begda oss þar epter. Sorg og Motgang/Neyd og Freistingar vant ar ecke hier i þessu Lyfe. Huer þan girnist nu ad hafa stadfasta fullkomna Glede og sannan Fögnud / og ad komast wr Sorgum og Freistingum/sa same huxe til/ad bidia Gud/so sem Christur bydur hier/og efe ecke/ Ad huers þan bidur i Nafne Christi/ þad mun honum veitast/ so framt sem þad er Gude til Dyrdar/og þm̄ til Sæluhialpar.

Þuiad/þennan Brek og Brest höfum vier aller med oss/so sem S. Pall seiger / Ad vier vitum ecke sialfer öllum stundum / huad oss er fyrer bestu ad bidia vm. So kiemur þad og ad margur bidur ad Gud vilie hialpa honum fra þeirre og þeirre Freistingu / edur þeim og þeim Krankleika/ En þar verdur ecke af þui Þuiad Gud hann sier og veit betur / huad oss er gott og nytsamlegt/helldur enn vier sialfer. S. Pall han bad ad Gud villde hialpa honum fra sinne Freistingu/ Enn huad seiger Christur/ ij. Cor. xij. Cap. Lat þier nægia myna Nad / þuiad minn Kraftur er i Breyskleikanum styrkur og mattugur. Eins kann þad og ad skie a þessu Deige/ ad eg og þu vid villdum giarnan lauser vera vid þann Krankleika / og þa Astrygdu sem a ockur liggur / Enn Gud veit huad oss er nytsamlegast / Þar fyrer lætur han

Hiij. opt

ept Krossenn liggia sem a oss/ annars yrdum vier stærelater og athugalauser.

Þar fyrer geingur su Bænenn undan/ Adur enn vier bidium vm daglegt Brauð/ þa bidium vier ad Guds Vilie ske skie. Og sialfur Christ ur þa ed hann badst fyrer i Grasgardenum þa sagde hann/ Po ei minn / helldur verde Vilie þinn. Eins alltsa eigum vier ad bidia/ og setia oss Guds vilia fyrer Augu/og efa þad ecke/ ad Gud mune vissulega veita oss alle þad sem hans Nafne er til Dyrdar/ enn oss er til Saluhialpar.

Vier høꝛum enn nu annann Brek og Bresi mz oss. Gud hann vill hialpa oss/og gefa oss þad vier bidium i hans Sonar Jesu Christi Nafne/ Þetta er vist og ohætt. Enn þat er eingenn Stund/ Stadur nie Tyme til settur/ huernen hann vill hialpa. Vort eigenlegt skynseme / Hold og Blod laustur oss ecke hualast / iafnsnart sem þad oss þiker þreskast/ og Gud hialpar oss ecke i þann Mata sem vier hugsum / þa þenkium vier ad þad sie vigdilt med oss. Eins er og vm Timann/ Kome ecke hialp epter so margar stund er/ Daga og ar/ þa hugsum vier/ad alldrei vpp þadann mune þar nockud af verda. Þessar suar Freistingar skelfa og veykia miog Truna/ Þar fyrer liggur stor Magt a/ Ad vier hølldum oss hier fastlega vid Guds Ord/ og bidum þeirrar Hialpar sem oss er lofud og heitinn i Nafne Christi / Huenær eda med huerium mote þad fram kiemur/ þar siae hann fyrer/ Þuiat

ad hann

ta og Fyrerbeide / sem vier bódum hier / Sann lega sannlega seige eg ydur / Hvers sem þier bidied Fódurenn i mynu Nafne / þad mun hann gipa ydur.

Ein önnur Utskyring yfer Fader vor / Skrifud af Philippo Melanthone.

Fader vor þu sem ert a Himnum.

Fader / Elskulege Fader / þu sem sannarlega ert nalægur þinne kristelegre Kirkiu / og ert hia þynum Bórnum / lijtur a þau / og heyrer þeirra Baner.

Heilagt verde þitt Nafn.

Fader / Gief þu ad Menneirner medkienne og þekke þig sannan lifanda Gud og Fódur. Gief ad þitt Ord kiennist hreint og omeingad epter hvert Dyrd og Heidur þyns Guddomlega Nafns verde rietteleg og sannarlega kunn og openber. Og ad Menn lære þig i Truńe rietteleg ad þeckia / þig af Hiartans grunne i Neydinne ad akalla / og i Anda og sannleika þier ad þiona.

So til heyrer nu su fyrsta Bænen i Fader vor / þui fyrsta og stærsta Guds Bodorde / ad

 þeim

þeim tiu Bodordum. Þuiad vier bidium / ad Guds Ord/og hreinn Kristelegur Lærdomur varduueitist/ og ad kristeleg Kirkia auchist. Þui ad þetta Ordet NAFN / merker hier sanna Guds Vidurkienning.

Til kome þitt Rijke.

Þad er/ Vpplys þu oss fyrer þinn Heilaga Anda/og styr oss og stiorna/so ad vier sanlega truum þinu Orde. Vppbyggia þitt Ryke i oss/ so ad vier mættum verda Erfingiar þess eilyfa Lyfs og Rykes.

Þannen hliodar nu hin önnur Bænen/vpp a Andlegt Euangelig/ad Gud villde styra oss og stiorna.

Verde þinn Vilie so a Jordu sem a Himne.

Þad er/ Gief þu ad aller Menn a Jördu sieu þier hlydner. Gief ad þeir rietter Hirdarar/og Byskupar/Kongar/Höfdingiar/Herrar og aller Valldsmenn/Kiennefedur/Predikarar et ct. so og aller til heyrendur og þeir vnd ergiefnu/ rækte trulega huer einn sitt Kall og Embætte/og sie þier aller hlydnger/ og gange so fram i þeirra Stiett/ad þier þoknist/eins so sem Einglarner a Himnum þocknast þier og eru þier hlydnger.

Þannen inna halda nu þessar þriar Bæner/alla andlega hlute /þa sem Guds Ord og Mikla la Saluhialp ahræra. Nu epterfylgia þær Bæner sem hlyda vppa Lykamlegar

Capit

ad hann hefur þetta Nafn / ad hann kallast Adiutor in opportunitate, einn Hialpare/sa ed j hagkuæmelegan Tyma hialpar. Enn af þui/ad vier erum af Natturunne til miøg lite þolenmoder/þa þiker oss æryd/ad þa og þa sie tymen/og ad Gud þreste opleinge sinne Hialp. Þad er so miked/ So sem ad vissum vier het te Stund og tyma enn Drotten Gud vor sialf= ur. Fyrer þessu skulu vier vakta oss/ Vppa þ ad Truen hun kunne ad standa fast a Guds Fyrerheite/ Þad Gud hann vilie oss lyknsamr vera / vegna Jhesu Christi sins Sonar / og hialpa oss þegar tyme er til.

Þetta er Lærdomur vt af Kristelegre Bæn/ a huørre oss storlega liggur/ a þessum haskas samlega tyma/hafande hier a Jørdu ecke ann= ad Traust. So sem Christur avgsar hier/ þar hann seiger/ Bidied so ad ydar Føgnudr verde fullkomlegur. Þuiad huar ecke er Bæna akall ed til Guds/þar kann eingen Føgnudr/ja einge en fullkomlegur Føgnudur ad vera/helldr hlyt ur þar ad vera Hrygd/Sorg og Angist.

Slykt høfum vier(seiger Marthinus Lu= ther)a þessum Arum reynt optar enn eitt sin. Þuiad hefde vorar Bæner ecke vered/þa hefde Pauen og adrer Tyrannar a skamre stundu af mæd og eydelagt oss. Enn af þui ad Bæna ákalled geingur oaflatanlega/þa siaum vier ad þui meir sem Pauen og adrer Tyrannar æda i gegn Kristelegre Kirkiu þui meir falla þeir. Þar fyrer latum oss hallda fast a vppteknum

þatte/vier huerium Ordid er liþalad mz Predikan/ og Medkienningu/ þar næst sier huer Kristen Madur fyrer sig/med Bæn og Akalle til Guds / med þessum tueimur hlutum helldst Kristeleg Kirkia vid Meg'.

Huer hann nu elskar Kristelega Kirkiu/ og sier giarnan hennar Velferd/ hann huxe vm þ ad hann blyfur þar til ad hielpa/ad hun vie Magt halldist. Þad skiedurecke vtan mz Bæn enne. Nær ed þu bidur/ad þyns Guds Nafn a Himnum verde Heilagt. Ad hns Ryke kom. Ad hns Vilie verde. Og þar a mote/ad Diöfuisins Nafn fae Skam og Last/ad hans Ryke falle/og allur hans Vilie og Asetningur þor hindrist. Þeger þu giörer nu so/þa stendr þu og huor annar Kristin Madur/so sem annar Strids Madur vopnadur i Bardaga og Fylkingu/og hialpar til/ad verndа og veria Kristelega Kirkiu i mote Diöflenum og Heiminū.

Þuiad sierhuer Kristien Madur han er eirn Strids madur/og er i standanda Stride mote Diöflenum/ Fyrst vier/med Predikunar Embættied / þar næst þinet edter med Bæna akallied. Þetta tuent giörer Diöflenū starstu Hiartans Sorg/ ad predika Guds Ord trulega / og aluarlega Gud ad tilbidia. Og skule sa Orin verda steigenn og sigradur / þa hlytur þad ad ske med þessum hætte. Vier vitum og eirnenn ad þetta er þacknæmelegt fyrer Gude vorum Himneska Födur. Þar fyrer skulum vier diarflega bidia/i Nafne Christi/ og trua hans Lof

Rapur.

Gief oss i Dag vort daglegt Braud.

Þad er / Gief oss vora Þórf og Lijfsins Næring/ stundlegan Frid / Gudhrædda Yfervalldz Herra/ Luku og Hamingiu i öllum hlutum þessa stundlega Lijfs.

Fyrer gief oss vorar Skullder / so sem vier fyrer gefū vorum Skulldunautū.

Þesse Bænen hun vottar/ad i öllu Bænakalle skal Truen vera nälæg/huer ed þui stadfastlega truer / ad vier höfum fyrer giefning Syndanna fyrer Christum/huör Tru ed Christum höndlar og med tekr hann fyrer ein Arfemann og Medalgangara. Ad vier vitum so/ ad vier höfum nu inn i öngan gang til Födursins fyrer hann/og ad vier fyrer hans skulld/ verdum Bæn heyrder.

Og med þessare Bæn medkienner öll Heilög kristeleg Kirkia og aller Heilager/ad þeir hafe enn nu Synder med sier. Item þesse Huggun er hier og so/ Ad med þui Christus sialfur byd ur oss ad bidia um Syndanna fyrergiefning/ þa vill hann efalaust fyrergiefa oss Syndernar.

Þar stendur og hia (So sem vier fyrer giefum vorum Skulldunautum) hier seigest ecke/ad fyrer saker vorrar fyrergiefningar/ skule oss Syndernar fyrergiefnar verda/ Helldur er vor Fyrergiefning so sem eitt Sacrament og hid ytra Teikn / fyrer huert vier verdum ad

minntet

minter og sanproder i þui/ad Gud hann hef ur og fyrergiefed oss og vill fyrergiefa.

Leid oss ecke i Freistne

Þad er/ Elskulege Fader/ Lat oss eige falla i kungar Freistner. Varduent oss og vernda fyrer þeirre grimlegre og hrædelegre Slægd Diöfulsins/ so ad vier komum ecke i Villudom og Blindleika/ i sarra Sorg og Vantru/og ein uni so þyita Nad og Myskun.

Helldur Frelsa oss fra Illu.

Þetta er eitt almennelegt Nidurlag allra Bænanna / og bidur vm Endurlausn af öllū Veykleika/Syndum/Eymdum og Sorgum þess arar Veralldar. Snögt ad seigia/ Vier bidium ad vier verdum leyster og frelsader/ af öllum Sorgum og Eymdum þessa Vallualltа og auma Lyfs / og ad oss veitt og giefed verde Eilyft Riettlæte og Þad eilyfa Lyfed/Amen.

So kienner oss nu þesse edla dyrmæta Bæn/ FADER VOR/hueria Herran Christus sialf ur hefur dicktad/ med sinum Ordum/huernenn vier eigum ad bidia bæde vm Andlega og ver alldlega goda Hlute. Huernenn vier skulum bidia fyrer allre Kristnenne / Fyrer Predikun ar Embættenu/og Heilagre almennelegre Kirk iu/ Fyrer veralldlegu Vallde og almennelegum Fride / Fyrer nalægum og tilkomande Naud synium.

Fuiad eingenn kann meз Hugskote ad hyggia/ og Ordum ad skyra/ huersu reidur beiskur og

gramur

gramur Andskotenn er j giegn Christo og hans Kirkiu/og huerssu oseigianlega mykla Magt/ Snilleika/ Slægd og Vielar hann brukar þar til/ og situr vm̄ oss/ad villa oss og suikia/med sals Kienningum og allskyns Villum og Van trunade/so ad hann gete blindad oss og i Van tru leidt/og sueked med Yperuarpe Helgedoms med rangre Guds Pionustugiord / Hræsne og Lygum/ Ad hann yperpalle oss og leide i Sorg og Angist / og Ørpolenmæde / Og ap lislum Neista giörer hann opt. store loganda Bæl / so ad hann pære oss i alla Hiartans Sorg og Angist.

Þar pyrer nær vier lesum þessa Virmann ola Bæn/þa skulum vier hapa open Augun / og alita þa myklu Haskasemd/ ap hrædelegre Alusru/ Reide og Grimd Diöpulsins/huar mz hann vidleitar/ad spilla bæde andlegre Stior nan og Veralldlegre. Þar a mote skulum vier og hugleida/þa omælelegu Guds Gæsku og Vel giörning ad hann þeirre huörutueggiu Valld/ stiorn vid Magt helldur et ct. Vppa þ ad vier larum ad bidia ap Hiarta/og i sierhuerria Bæn j Fader vor / jnne pela og lykia allar vor/ ar Naudsyniar. So a ein Kristeleg Trua ad idka sig / Og þetta er ein riett/ Heilög og Gude þægeleg Pionustugiörd.

So hepur Spamadurenn Zacharias/ xij. Cape stuilega og med pærri Ordum jnnlukt og sam tengt/allan þann Fiesiod sem vier pengid hös um pyrer Christum og Euangeliū/og þa riettu Guds

Guds Þionustu/ þar hann so seiger/ Eg mun vthella yfer Hws Dauids Anda Nadar og Bænar. Anda Nadarennar kallar hann/ þann sem vier fyrer Christum höfum med trú/ og oss giörer fullvissa þar vppa/ ad vier erum Guds Börn/ og ad Gud hafe þa oss myskunsamur / og elske oss j sinum Syne Christo. So þrætt seiur nu Spamadurenn fyrst. huernen vier verdum riettlaater fyrer Gude. Þar næst seiger hann huert ad sie þad allra hægelegasta Verk Gude synt/ og su ædsta Guds Þionusta / Sem er Bæna akallid / huad Bænarennar Ande er þ/ ad bidia og akalla Gud af Hiarta j aullum Motgange. og Gude þacker ad giöra/ og Guds Ord diarfliga ad medkienna fyrer Heimenum.

Enn med þui Christeleg Bæn/ hun er eckert annad/ enn ad akalla og bidia Gud og honum þacker ad giöra/ þa eigum vier ad vita/ ad alla Tyma ber oss Gude ad þacka/ fyrer alla hans Guddomliga Velgiörninga / huad daglega medteckum vier og þiggium af honum otelian lega Velgiörninga/ sem vier ollum opt ecke sialf er þat af. Þui daglega erum vier stodder j stor um Voda/ af Dioflinum til/ ef ad Gud verndar oss ecke og vardueiter.

So seiger S. Pall / Fyrer alla hlute þa skulu þier ætid Gude þacker giöra. Og 2. Cor. 1. Cap. Þa bydur hann ad marger ske bidia fyrer sier/ vppa þ ad marger giöre Gude

þacker

þakar/fyrer þad ad Gud hafe hañ Vardueitt.
Gefande þar med til Kienndar/ad slyk Guds
Þionusta hun være alla Tyma ad vera hia þeim
Kristnu/sem er Bæna kalled.

Nu epter fylgia nockrar sier-
ligar Greiner Heilagrar Skriptar
vtskyrdar/til Truarstyrkingar/God
fysum/og veykū Samuiskum.

Joh. j. Cap.

Sia/ Þar er þad Lambed Guds/ sem burt tekur Heimsins Synder.

Þesse Predikan S. Johañis Skyr-
era hun er næsta stutt/eñ er þo miøg merkeleg/
þuiad hier afmaler hañ Herrans Jhesu Christi
Dauda og Pijnu. Enn ef vier vilium sundur
lida þessa Malsgrein/þa er hier margt miøg
merkelegt jnne folged/einkum þad sem afrar
er Gagn og nytsemd Pijnuñar Herrans Christi
ef vier af riettre Tru hana til vor tokum.

Johannes nefner Herran Christum Lamb
fyrer

fyrer þann skulld/ ad hann atte ad vera Forn-færdur. Þuiad þær Forner sem i gamla Testamentinu voru offradar/ Kyr og Kalfar/ Naut og Sauder/ þad var ecki ein Figura og Fyrermyndan þess eina og retta Offurs vors Herra Jhesu Christi/ huer ed sitt Lijf og sinn Lijkama/ skyllde i Forn fœra fyrer Synder Veralldarennar/ og fyrer sitt Blod skyllde oss hreina giora af Syndenum. Þad kan Guds Ord/ hier lætur Johannes sier nægia/ þar med ed hann kenner huersu ad Christus hafi muste eiga ad lyda Pijnu og Dauda.

Enn hann kenner ecke Christum alleinasta Lamb/ helldur LAMB GUDS/ Huar med hann vill auglysa/ ad Christus sie sodan ein Forn edur Offur/ huert Gud hefur sialfur tilsett og skickad/ huert Gud er þo allra þægelegasta. Og med þessu Orde vill hann vpp retta vora Tru/ se ad vier tokum til vor slijkt Offur/ og villium/ ad fyrer þad hefur Gud er af sinne oseigianlegre Myskunsemd ætlat sier/ ad hialpa oss aumum Monnum. Og nu aust þad er so skied/ þa meigum vier fullkomlega þad vita og þui trua/ ad fyrer þessa Guds Sonar Fornfæring/ þa er þad allt fullkomlega endad og framkomed/ sem þesse Fornfæring atte ad vt retta og giora/ Sem er þa ad burt taka Heims sins Synder.

Veralldarinnar Synder kallar hann ecke alleinasta ad eins allt Ranglæte/ og allskyns Ogudlegt athæfe/ huert þesse Heimur er drecktur/ og med

ollum

ie foken/ Huad allt Gude misliikar/ og huer ad hann verdur til Reide reittur. Allt þetta hefur Gud ab skiærre Mꜳo teked ab Heimenu og lagt þad vppa sinn Son. Hann hlaut ad bitala og borga þar fyrer/ so ad vier mætt um verda lauser og liduger fra Skulld og pijnu.

Huer hann vill nu riettelga hugleida Pijnu ina Herrans Christi/ hann skal ecke alleina hera edur tala þar vm̄. huersu ad Christus ha᷑ var/ Heidingium j hendur feingenn/ Hudstrijkt ur og a Krossenn festur er ec. Þetta er Pijnung ar Historian/ huerja aller eiga vita/ og opt ad heyra. En þetta er ecke nog/ Vier hliotum og rnefi ad vita þad og trua þui (so sem Job. seiger hier) ad Christus hafe slijkt vorra Synda vegna lided/ Og ad Gud hafe þar vppa han̄ lagt / og ad hann hafe þar med allre Polen made bored/ og bitalad fyrer þar/ Vppa þad ad þegar vier jatum og medkiennum oss fyrer auma fataka Syndara / og ad hafa Gud styggt og til Reide reitt/ þa skulum vier ecke falla j Orvilnan / helldur hugga oss j Pijnu og Dauda vors Lausnara Jesu Christi/ og treysta vppa þa fullnadar Bot/ og þa Bitaling sem hann hefur giört fyrer oss / Og fullkomlega eigna oss þetta og til segga/ Huad Job hann taler ecke so/ ad Christur sie ab Gude sendur/ til ad verda Offur fyrer eins mans Synd edur annars/ helldur fyrer allar Verolldarinnar Synder/ þad er/ Fyrer Synder allra Manna j Vere

J. ölldenne

alldenne/ þeir ed a hann trua og treysta / og þessa Offurs vilia niotande verda. Nu af þui ad vier erum aumer Syndarar/og erum i Verølldenne/þa a eirn og sierhuer ad taka þetta til syn/sa sem vill sæluholpenn verda/og trua þui ad þetta sie allt skied hans vegna.

Predikun Spamansins Esaie/ liij. Cap. af Pyninne Christi.

Þegar þeir Heiløgu Spamenn gieta Pijnunnar Christi/og spaa fyrer um hana/þa giøra þe þad so skinilega og med þeim Ordum/ Enn huernen ad vier eigum þessa Pijnu ad akta og alyta/ og huert Not vier af henne skulum hreppa/ þar tala þeir margt og mikid vm/ so sem Esai as giører hier/þar hann seiger.

Sannarlega bar hann vorn Siukdom/og vorum Hrygdum hlod han vpp a sig. Vier hielldum hann fyrer þann sem plaagadur var/ og af Gude slegen. Enn fyrer vorra Misgiorda saker er hann særdur/ og fyrer vorra Synda sak er er han lemstradur. Hegningen hun liggur a honum/vppa þad vier hefdum Friden/ & fyrer hans Beniar erum vier

Heilbrigder

Heilbrigder ordner.

Þetta er riett fögur og miøg huggunarsamleg Passiu Predikun/huert ed vel heyrdt j þad nyia Testamentited. Og þetta er so liosslega talad/ad eingenn Postule kunne ad tala þad betur. Þviad/ ad Christur hann er pijndr/plagadur/særdur og slegenn/ þad skiedur (seiger hann) allt þess vegna/ Ad hann hefur vtgiefed sig fyrer oss/og hefur a sig tekid vorn siukdom og vorar Hrygder/so ad vier skylldum ödlast Friden og verda heilbrigder.

Spamadurenn giörer Christum til eins Læknara/og kienner oss / ad ef vier girnust ad fa Frid/og verda læknader/þad finnum vier ecke annarstadar enn hia Herranum Christo / Hann hefr alleina hia sier enn eingen annar þa Lækning/sem er hans Pijna og Daude.

Þar fyrer / Nær vier heyrum edur lesum þ Pijnunnar Historiu / Huörso hryggelega ad Gydinglar og Heydingiar foru med Herran Christum/ þa eigum vier iafnan / vid huerta eina Grein/þetta ad leggia til / Seigiande / Þad er vorra vegna skied/ ad vier skylldum þar vel finna og hafa Lækning/ecke i mote holldlegum Siukdome/helldur i mote Syndenne og þeim eilijfa Dauda / ad vier yrdum þar i fra leyster og frelsader. Nær vier so hugsum og skodum/ Þa hugleidum vier riettelega og oss til Saluhialpar Pijnuna Christi.

Blodid Jesu Christi hreinsar oss af

Þad er skrifad/af hinū Heilaga Bernhardo ad eitt sinn hann tok til ad hugleida og mz storre Hiartans Aluøru ad grunda Pijnuna vors Herra Jesu Christi/og þa stróngu Guds Reide ad yferuega og Aluøru i gegn Syndenne/med þui ad huerke Menn nie Einglar / og eingen Skiepna a Himne nie Jördu kunne þar fyrer Boot og Betaling ad giöra / var ecke annad Raad enn þetta / Guds hinn allra hiartkiærasste Sonur / hañ hlaut med sinu Blode og synū Dauda þar fyrer ad betala/so sem Gud sialfur hañ seiger/ Esa. liij. Cap. Vegna

Synda mijns Folks hef eg slegid hñ.

Þa ed S. Bernhardus hugleidde nu þetta / vard hann skielfdur fiell i Efasemd og omeigen og mællte so.

Eg ætlade hier være eingen Vode a ferdum fyrer Manneskiuñe/ Eg skyniade ecker af þm Eilyfa ouiabreytelega Guds Vrskurdar dome/ sem yfer mig var geingen vegna Syndanna / Allt þar til eg sa og hugleidde/huersu þ Guds einka Sonur/hann geingur fram/sier aumur a mier / giefur sig i Daudann / og vnder þann Doms vrskurd Guds Rietlætis/sem yfer mig var giefenn og geingenn/ Auui Auui nu skynia eg/ad ecke er hier Gaman a ferdum/þar sem sodann Aluara er höfd i frame.

Þesse

Þesse Ord hins Sæla Bernhardi/ skylldi huør Madur Kristen i Minne leggia / og þar af Læra/ ad ottast Gud / og vakta sig fyrer Syndenne / og hrædast Guds Reide. Þad er audvelldlegt/ i Syndena ad falla / enn vpp ad rysa/og fra Syndenne ad komast/ þad er torf velldara/og þad kann ecke ad skie med ødrum hætte / enn fyrer Pijnuna Herrans Christi / Hun ein er/enn eckert annad su Syndalæt og Lækning / sem oss er giefen / til Lækningar vorra Synda Sára.

Þar næst er þesse Hugleiding Christi Pijnu/og hans Dauda/ein Lækning i mote Daudanum/ Þviad huør hann itter hui/ ad Guds Sonur sie vorra Synda vegna Dáenn/og hafe med sijnu Blode þær burt þvegid / og fyrer þær bitalad/ sa some finnur fullkomligann Samuiskunnar Fágnud sier i Hiarta / hvad ist huørke Synd nie Dauda / Þad Christur henn hafe fyrer Syndernar bitalad/og ad Gud han vilie hans vegna/vera til Fiids vid hann/og ecke framar meir minnast a hans Synder. Soddan huggun er hier i þessum Ordum/Blod ed Christi hreinsar oss af øllum Syndum. Þettessum vier og so læta oss til Hiarta ganga/og vita og hallda fullkomliga fyrer satt/ad vier/ vier erum þeir enu sómu sem Guds Son hafa so Pynt og vt leiked/ Vorar Synder hafa þ giørt þviad þar stendur so/ Vegna vorra mis-giørninga er hann Sardur/ og vegna

Jsa. vorra

vorra Synda er hann slegen.

Þar fyrer nær vier hugleidum / hvørsu ad Jarngaddar geingu i gegnum Christi Hendur/ þa skulū vier so visseliga trua / og þ hallda/ ad þad se vor vond Verk.

Allt um vier hans Þyrne Krounu/ þa skulum vier vita/ þad eru vorar vondar Huxaner og Hugrenniger. Og þar sem einn Þyrner stack Herrann Christum/ þa ætte oss ad stinga/ hundrad þusund / eilijflega. Þar Naglar þryr geignum ganga hans Hendur og Fætur/ þa ætu oss otelianleger Gaddar / i gegnum Hendur og Fætur iekner verda eilijflega. Hvad vissulega þa mun alla fr te og henda/ sem ad lifa ænn Idrener / og ecke fa Not af Christi Pijnu. Þar fyrer giórum Idran og Yfirbot / og lætum oss þessa Mæligrein S. Bernhardi optlega hafa j Minne og Hiarta. Ad hier se ecke Skiemtun edur Gaman a ferdum / Med þui ad Guds Sonur hann hlaut hier til ad kosta / sijnu Hiartablode / ef vier skilldum fra Syndenne/ Reide Guds/ Diöflenum / og fra eilijfum Dauda verda leyster og Frelsader. Og med þui ad Christur hefur fyrer sitt Blod oss leyst af öllum Syndum/ Diöfle Dauda og Helvijte/ þa hæfer ad vier sieū honum þacklater/ fyrer haleitan Velgiörning / og leggium kapp a ad þiona honum/ i Heilagleik og Riettlæte alla vora Lijfdaga/ so sem Zach. seiger i sijnum Lofsöng/ Luc. j. Cap.

Eger

Eg er Vpprisan og Lijfed / Hver
hann truer a mig/ hann mun lifa/ þo ad
hann andest/ Og huer hann lifer z tru
er a mig/ sa mun ecke deyia eilijflega /
Johan. xj. Cap.

Þesse Orden Christi eru sa sanne Rodde /
og bad rietta Huggunde/sem huer kristen Mad-
ur/einkum a sinne Daudans stundu/skyllde sier
vnder Hǫfud leggia/og þar vpp a/med riettu
te Tru/burt fara og Sofna ef þessum Heime/
Sosem og marger Gudhræddter Menn giǫrt
hafa.

Enn med þessum Ordum vill Herrann Jhe-
sus so miked sagt hafa / Martha / lat þu ad
þecktia mig riettelega / Þu ætlar ad eg sie eirn
mykell Spamadur ad eins/ og meinar eg hafe
ei meire Magt enn Elias og Eliseus. Eg er
Sonur hins Lifanda Guds/ einn Herra yfer
Lyfe og Dauda/ Helias og Heliseus hafa fyr-
er minn Krapt / giǫrt þessa Jardteikner/ Eg
er sa sem Eckiunnar Syne j Sarepta Lopted
gaf / og þeirrar Kuinnu Son i Sunem / vpp
vakte af Dauda / Og a sydsta Deige munu
aller þeir ed i Grǫfunum liggia / heyra
mijna Rǫdd og verda lifende/og eg segie þier/
þinn Broder er ecke Daudur/ Þuiad þeir sem
a mig trua/ þeim er so hattad/ad þott þeir sie
framlidner/ þa lifa þeir þo/og þr sem lifa/ þr
luta alldrei ad deyia/ Martha truer þu þessu?

Eg er Vppriſan z Lifed.

Fyrſt hugleidum þetta Ordkorn Eg em/ þad kiennet oſſ ad renna vorum truar Augũ alleina vppa Chriſtum/ og hafa hañ og hallda fyrer hann riettã einka Naudhialpara/ eñ öngvann annann/ Þuiad fyrer vtan Chriſtum/ þa er ecke annad enn Daude og Fyrerdæming. Vier höfum einn Gud ſem þar hialpar/ og eiñ Drottenn/ huer ed af Daudanum frelſa kann/. Pſal. lxviij. Hann mun Daudan vpp ſuelgia eilijfleg a / Eſa. xxv. Cap. Af Hende Daudans vil eg frelſa þa. Daude/ eg ſk verda þinn Bane Oſe. xiij. Cap.

Vppriſan og Lijfed.

Hier hafa bæde Lifendur og Dauder flora Huggun/ Þeim Lifǫndu til huggunar ſeiger hann Eg er Lijfed/ Þeim Framlidnu Eg em Vppriſan/ Þar fyrer huert vier lifũ/ þa lifũ vier Drottne/ Eda vier deyiũ / þa deyiũ vier Drottne / Og huört ſem vier lifum eda deyium þa erum vier Drottins.

Med tuennu mote er Chriſtus vor Vppriſa/ ſo ſem þad vier erum i tuöfalldan Dauda fallner/ Syndarennar vegna / ſem er Holldſins Daude og Andar Daude/ J fra þeſſu huörtueggia leyſer og frelſar Chriſtus oſſ.

Fyrſt Frelſar hann oſſ fra þeim andlega Daudanum / So ſem S. Pall hann ſeiger/ Eph. ij. Cap. Vier ſem vorum Dauder j Syndunum/

Syndunum/erum nu ordner Lifande i Christo og med hönum setter medal Himneskra. Colloss. j. Cap. Vier erum Frelsader af Myrkrannar valldi/ og setter jnn i Ryke Jesu Christi/ i huerium vier höfum Endurlausnina/ fyrer hans Blod/ sem er Syndanna fyrergiefning. Coloss. iij. Cap. Ef þier erud vpp vakter med Christo/ þa leited þess sem þar vppe er / þar Christur situr til hægre Handar Guds et cet.

Þesse Vpprisa fra þinn eilyfa Andardauda/ hun skiedur vid oss i þeirre Heilögu Skyrn / þar dreiper Christur yfer oss synu Blode/ þar hreinsar hann öss af öllum vorum Syndum / þar giörer hann oss Lifande / alyka eins sem Fuglen Pellicanus hann giörer vid syna Vnga/ þuiad þetta segist ad vera hans Art og Edle / nær Höggormuren hefr droped Vnga hans / þa ryfur hann sig a hol / og dreiper Blodenu a Vngana / þa verda þeir aptur lifande/ et cet. J Skirninne vthellir hann Anda synum yfer oss Ryksuglege / Tit. iij. Cap. Þar med verda vorar daudar Saaler vppuakter og lifande.

Slyk Vpprisa af Andarennar Dauda/ hun skied: og dagliga/ þegar madur af Hiarta jdrast Syndanna riettelega / so sem þar stendur vm þann Fortapada Son/ Þesse minn Son var daudur/ enn sia hann er nu orden lifande aptur. Þetta er nu su fyrra Vpprisan / vm huerja stendur Apoca. xx. Cap. Sall er

 sa sem

sa sem hefur Hlut i þessare Vpprisu/a hönum mun sa annar Dauden (það er sa eilyfe Daude) önga Mage hafa.

Þui næst er Christi og einnen vor Vpprisa/ Það er/ Hann mun vpp reisa og vekia oss fra Hollðlegum stundlegum Dauda / Þuiað sa Stund kiemur/ að aller þeir sem i Gröfunum liggia/ þeir munu heyra Rödd Guds Sonar/ og verda lifande epter/ þeir til Lyfsins Vpprisu sem gott hafa giört/ Enn þeir sem illt hafa giört til Domsins Vpprisu/ Joh. v. Cap.

Lyfed.

Med sama hætte/ þa er og Christur vort Lyf med tuennu mote. Fyrst höfum vier af hönum þetta Hollðlega og stundlega Lyf/ og það er sa sem oss lyfa lætur/ so lenge sem hann vill/ so sem stendur Deut. xxx. Cap Hann er vort Lyf / og lengd Daga vorra. Og S. Pall/ Act. xvij. Cap. J hönu lyfum vier og hrærum vier.

Þar næst höfum vier i Christo hið eilyfa Lyf/ So sem hann seiger Joh. x. Cap. Myner Sauder heyra myna Rödd og þeir fylgia mier epter/og eg gief þeim það eilyfa Lyf/ Item seiger Joh. so j. Cap. J hönu var Lyfed. Og S. Petrus seiger Joh. vj. Cap. Huort skulum vier fara? þu hefur Ordinn Eilyfs Lyfs.

Huer hann truer a mig.

Að trua a Drottenn Jhesum Christum/ það er/að

er/ad hallda hann fyrer Guds Son og Heimsins Lausnara/og hugga sig vid hans Pijnu og Dauda/og bæde i Lyfenu og so i Daudanum þar vppa fullkomlega ad treysta/ad vier høppum fyrer hans Frammefsiødu og Fyrerbon einn nadugan Gud og Fødur/so og Fyrergiefning Syndanna og þad eilyfa Lyfed/epter þui sem þar stendur i Barnalærdome Chatechismo.
Eg true ad Jesus Christus sie sannur Gud af Fødurnum gieten fyrer allar allder / og lyka sannur Madur Fæddur af Mariu Meyiu/ ad hann sie minn Drotten / Sem mig Glatadan og Fyrerdæmdan Mann hefur afrekad/ endurleyst og Frelsad fra øllum Syndum/ Daudanum og Diøfulsins Vallde/ Ecke med Gulle edur Silfre/helldur med synu Heilaga og dyrmæta Blode / og synum sakleusa Dauda og Pynu/so ad eg verde hans eigenlegur/ og lifi vnder hans Vallde i hans Ryke/honum þione i eilyfu Riettlæte/Meinleyse og Sæluhialp / lyka sem hann er sialfur af Dauda vpprisen / Lifer og Ryker ad eilyfu/ Þetta eru visseleg Sannindi.

Merke þeir einfølldu ad þesse fióger Ord/ heyra til riettre Tru.

i Ad vier þeckium Christum riettelega/og vitum og kunnum alla hans Lyfsøgu / vm hans Fæding/Dauda og Pynu/Vpprisu og Vppstigning/so sem þad allt stendur i Credo.

ij Ad vier truum þui/ad þad allt sie sannarlega satt.

iij Ad

iij Ad vier eignum oss þetta allt og full-komlega tiuum/ ad þad sie þyier oss og oss til gagns og gota skied.

iiij Ad vier sieum þar uppa allt vort trunader Trausti i Lyfe og Dauda.

Huar slijk Trua er i Hiartanu / þa kiemur Heilagur Ande/ hyrker nidur Syndenne/ og upplyser oss til ad þiona Gude i Heilagleik og Riettlæte / þorum til Fedruner / Enn med kienu oss þo ad vera onyta þiona/ Luc. xvij. Cap. Og hoppum so vera i ugeyni i Heilerdi Christo / og hoslatum oss uppa hans Dauda og Pynu alleina/ þetta heiter ad TRVA.

Hann skal Lifa þo ad hann deye/ Og huer sem lifer og truer a mig/ hann skal alldrei deyia.

Merk hier/ Gud hann er Gud þeirra Lifandu/ enn ecke þeirra Daudu. Þar af er þad augliost / ad þeir sem trua a Christum / þo þr sieu Framlidner/ þa eru þeir Lifande/ þeirra Sæler eru sanlega Lifande i eilyfre Sælu og Sæluhialp. Lyfamarner hafa og eitt sierlegt Heimuglegt og huled Lyf i Christo/ og vania og vona eptir þeirre fegnadar Uppriju/ til eilyfs Lyfs. Þar a mote/ Huor hann Lifer og Truer a Christum/ hann mun alldrei deyia/ Þad vilegur Christur Joh. viij. Cap. Hñ mun ecke sia edur smecka Dauden eilyflega.

Tueni fylgier Daudenum / Fyrst Sensus mortis, þad er Smeckur Krotdur og Beiskleike

lekle Daudans / þegar Manneſkian plagaſt af Syndenne / Daudanum og Diöflenum med vondre Samuitſku / Vid þetta verdur ſa Riettruade ecke var / Helldur ſofnar hann burt i Fride.

Þad annad ſem Daudanum ylger / er ſu eilijfa Fyrerdæming / Hana hreppa ſa Riettruade ecke / Huad ſo ſeiger Chriſtus Joh. v. Cap. Þeir ſem a mig trua koma ecke fyrer Domen / helldur þrengia þeir ſier i gegnum Daudan inn til eilijfs Lijfs.

Sa Sæluge Fader D. Mart. Luther hefr þeſſa Grein ſo vtlagt / og þeſſe Ord ſkrifad / med eigen Hende / ſeinaſt i þeſſum Heime / litlu enn fyrer ſitt Andlat.

Huer hn̄ truer a mig / ſk̄ alldrei deyia

Hueſu otrulega er ſlijkt talad / og huert i mote dagligre reynſlu / þo er þ ſame ſatt / þ(ad) at nockur vardueiter Guds Ord / huxar vm þad og truer þui af Hiarta / og Andaſt þar med / þañ ſer i burt i Fride / og ſofnar vt af / adur enn hann veit af Daudanum / og fyrr enn hann verdur hans var / Sa ſame Madur hann er viſſulega Sæluholpen i Gudenu / huerium hann hefr truad / i hueriu og med hueriu hann er burt ſofnadur.

So er nu þeſſe ſtutt Meiſgrein / Summa og Innehalld og Mergur alls Euangelij / Huad vilie nockur ſpyria huar ad ſie þeſſe Mergr og Meining / þa ſtendur þad hier i þeſſum Ordū /

Ea eg

Eg er Upprisan og Lijfed/ Huer hañ Truer a mig/ sa skal Lifa / þott hann andest/ Og huør hann Lifer og truer a mig sa sk alldrei deyia. Vier aumar Mañ eskiur erum af oss til Börn Reidennar og ei- lijfs Dauda/og þar vider beydum vier ordꝺ ad blijfa/bedde Gud ecke sꝺ Aumur a oss og sent oss sinn Son/til ad leysa oss wr Daudans og Heluitis Kuerkum / og leidt oss aptur til eilijfs Lijfs.

Eingelsins Predikun/þa Christus vor fæddur.

Eige skulu þier hrædast / Siaid: Eg boda ydur myklenn Fognud þañ ad skiedur ollum Lyd/ Þuiad i Dag er yd- ur Lausnarenn fæddur sa ad er Christ- ur DROTTENN. Luc. ij. Cap.

Þetta er su fyrsta Predikũ vt af Jesu Christ- to/þui nyfædda Barnenu / huería Predikan Guds Eingell af Himnum ofan / hefur haft fyrer Fiarhirduronum. Þesse Predikun hun bliomar enn nu/ fyrer oss/og skal blioma allt til Heimsins Enda/og hun er þess verdug.

Þuiad þetta er soddan Ord/sem alldrei hafa i nockurs Mans Hiarta fyrr komed / og

þeß

þeir Hygnósiu og Lærdóstu þessarar Veralld
at þata hier ecke hid minsta ædur afvitad.
Þesse Ord eru komen af Himnum ofan/ fyrer
einn Engel Guds/ Enn nu erum vier þessara
Orda Hluttakarar ordner / huat fyrer Gude
se eilyft Lof / þuiad þetta er i allan mata
ans so sem hefdum vier sialfer þad heyrt af
Englenum.

Orden eru skyr og lios i sialfum sier/ Vor
er i Dag Frelsaren Fæddur. Enn samt eru
þau j þui Papistum myrk og oskilianleg / þui
ad þeir legde þesse Ord uppa Hiartad og skildu
þau / þa munndu þeir ecke vysa Mönnum til
Helagra athalls/ edur til annara godra Verka/
leitande sier þar Hialpar og Fulltingis. Enn
Riettkristen madur/ hann lærer af þessare Engi
elsins Predikun/ þa besiu Lifs og Kunnattu/
Sem er ad þeckia allra handa Lærdom/og þar
med dæma / huert hann samhliodar vid þessa
Engelsins Predikun edur ecke. Þar voru j
Pauadomenum/ og eru enn prydelgar Stietter
med margbreitadre skynande Guds Þionustu
giord/ og ödrum þui kostulegū godum Verkum.
Enn med þui ad Menn settu hier a sitt Tru/
nadar Traust/ þad þeir munde hier fyrer bæta
synar Synder og hafa og finna Nad hia Gude/
þa sia aller ad þetta var/og er ecke annad enn
rahrein Afguda Dyrkan/ Þuiad hier seiger
Engellenn lioslega/ad huer hann vill frelsadr
verda/fra Syndönum/Diöflinum og Daudan/
um/ þa hlytur þad alleinasta ad skie fyrer þen

Barn/

Barnkorned Jesum/ Hann sie alleina sa Lausn-aren/Frelsaren/enn eckert annad a Himne. nie a Jördu.

Huert hann nu helldur sier epter þessare Euangelsins Predikun/sa kann ei villt ad þara/ sa blyþur og Frelsadur og Saluholpen. Þar þyrer þarþer ad þacka Gude þyrer soddan Gaþu/ og bidia hann aþ Hiarta / ad hann villde vernda oss / so ad vier missum ecke þennann Frelsaran / og þa eilyþu Saluhialpena / sem oss i honum/og alleina þyrer hann tilreidd og buen er/ Ad vier og einnen mattum dæma og vrskurda allra hāda Lærdoma/huðrier ed ecke eru vid þessa Euangelsins predikun sambliodi segiande/ Engellen sa Himneske Hępdinge/ predikar ecke so/ad nockn Verk/edur nockrar ad-arar Skiepnu/þa sie vor Lausnare og Frels-are/ Helldur þetta Barnkorned vm huðrt þil so talar.

J Dag er ydur Lausnaren fæddur/ huor ad er Christur DROTT-ENN.

Þetta Ord Lausnare/var hia Gydingum al-mennt og audskiled / Og so nepndust þeir Gedeon / Samson og adrer fleire/ sem leystu og frelsudu Israelis Lyd pra þeirra Ouinum. Enn Engellen seiger / Soddan Frelsare er ydur ei þæddur / helldur Christur sa Drotten/ hann er þad Kuinnunnar Sæde/sem Gud lof-ade i Paradys ad sundur mella skyllde Hoz-

ormsins

ormsins Höfud / og allt þad endur betra og bæta sem Adam og Eva höfdu mist og spillt med þeirra Synd. Og med þessu Orde (Christur) so sem aminner Engellen þa Hirdarana / ad hyggia um huad Gud hefur adur fyrerheited og lofad / um Christum og hans Rijke / þad skule þeir nu alle saman sia og annast / þui þ sia Barnkornet Jesu. Þessum Himneska Doctor og Predikara lætum oss hlyda / og trua hans Ordum / enn ecke annara þeirra sem vijsa oss annarstadar enn til þessa Barnkornsins.

En Engellen minnest einkum þeirra þad taklegu Reifa / sem þetta Barn var j vafid / so og Jatlsins þar þad lagt var / huad hann hefur giört / ad Hirdarnir skulu ecke hneyxla sig / so sem Gydingar giördu / a slijku litilmótlegu ytterlite. Huad mióg synest þad otrulegt / ad þetta Barn sem so er fyrer Heiminum sa tatlegt / skule vera so Nadar rijkt og Volldugt ad þad skule Menn leysa og frelsa fra aullu illu.

Og slykt skal oss hin stærsta huggun vera / Huad hier ut af merkium vier hid liosasta Guds Nad og Födurlega Gæsku / þad hann sa Aumur a oss / og gaf oss sinn Son med so liuflegum Hætte / Saddan af eirne fatækre Jomfru og liggiande i hennar Skaute / og lætur syna Heilaga Engla predika fyrer oss / ad hann sie allra vor Frelsare. Huad oss brestur / þad skulum vier hia honum finna / Hann skule oss vera Hialp og Huggan / og nu skule a mille Guds og

vor enda taka aull Reide og Ovinatta/og
staden koma/Gudo æst og Hylle.

Sod dan Fiesiod leggur Gud Fader ecke all einasta Modurenne Mariu i Skaut / helldur ollum oss/og sierhuörium einum og einum/seigiande / Ad þisse Sueinn skule vera vor, og þess skulum vier niota/og allt huad hann æ/a Himne og a Jördu / þad skule vera vort eiged. Huer han heyrer nu slykt/og hepr önguа Glede hier ap / og tekur sier et slykt til Hiarta / hann mun a ysta Deige verda var vid/huad hañ hepur poracktad og mist.

Þetta er nu su huggunarsamlega Eingelsins Predikun / pyrer hueria vier eigum Gude ad þacka/og hann bidia/ad slykt kynne i vorum Hiartum ad rotpestast / og ad vier mættum j þessum Lausnara hapa alla Glede og vora Huggun/og pyrer hann ad ypet vinna Dauda og Diöpul/og ad pæ og ödlast eilypt Lyp.

Genesis iij. Cap.

Kuinnuñar Sæde skal sundur merkia Høggormsins Høfud / og þu munt bijta þad j Hælenn.

Þesse Grein hun er ein ap þm sierlegösta/ap hurtre öll Heilög Ritning/ er so sem ap einum wppisprettu Brunne vpp runnenn / ap huerre Grein/ Spamennerner hapa so maigar merke legar og

leggar og rykar Predikaner/giörd og spunned. Þuiad hun kienner oss/ ad Christus hann atte ad berast af einne hreinne Jomfru/og atte ad lata Höggormen byta sig i Halen/ Þad er / þad atte ad læta Diöpulen deyda sig a Krossinum/En med slykre Pijnu og soddan Dauda þa munde hann Höggormsins Höfud sundur meria/ Þad er/ Diöfulsins Magt og Krapt allan i burt taka/ Syndena og Daudan ad ingu giöra/og ollum þeim er a hann trua og treysta/ giefa og skeinkia Sigurvinning yfer Synd/Dauda/ Diöfle og Heluite/ so ad þeir skulu lifa med honum i Himerijke eilijflega.

Þesse Grein hun kienner oss og þetta / ad a medal Christs og hans Lima/ þa mune i þissu Lijfe vera eilijft Strijd / og Ovinaniegur Bardage/i mote Diöflenum og hans Limum so þar mun alldrei Dagþingan nie Fridr þar a mille verda.

Vtlegging þessarar Greinar.

Þesse Grein hun vottar berlega ad Guds Sonur vor liufe Lausnare Jesus Christur sie sannur Gud og sannur Madur: Þuiad ad hann sie sannur Madur / þad auglijsa liosloga þau fyrstu Ord/ Kuinnunnar Sæde/. þad er Kuinnunnar Sonur / soddan einfölld og sleckt Ord talar Heilagur Ande/so ad huör Madur sem hefur Skyn og Vit / ma þau vel skilia. Þuiad þar hann seiger Kuinnunnar Sæde/ þa med vill hann auglijsa/ad vor Lausnare Jesus

Christur mune borenn verda/ alleinasta af einne Jomfru ann Kallmans Tilverknadar og ann allrar Syndar / Þuiad aller Menn adrer sem getner eru / a millum Kallmans og Kuinnu / epter almennelegum hætte/ þeir eru aller i Synd inn getner/ so sem Christur seiger / Joh. iij. Cap. Huad af Holldenu er fædt/ þad er Holld. Þessa Grein hafa þeir Heilögu Spamenn miög merkelega vt lagt og vtþydt/ og marga agiætar Predikaner þar af giördt/ So sem einkanlega sia ma/ hia Esaias Spamanne/ vij. og ix. Cap. Ad ödru Christur sialfur þa hann var hier i Heime/ so og hans Postular/ þeir hafa allar sinar Predikaner þangad og i þann veg horfa lated / So ad Menn skylldu vita / ad þesse Spadomar være vpp fylldur og fram komen: og ad menn þyrfte ecke ad vænta epter nöckrum ödrum Messia/ Helldur ad Heimurenn af þessum einum ætte vona og vænta mætte Helsu og Hialpar fyrer Lyf og Sal.

Þar nest/ ad vor Lausnare Jesus Christus sie einn sannur eilijfur og Almattugur Gud/ þad votta þesse Ord/ Kuinnunnar Sæde skal sunder meria Höggormsins Hofud. Þuiad Höggormsins Höfud ad meria / þad er ecke annad enn ad stilla Guds Reidе/ og afma Syndena/ Daudann/ Diöfulenn og Heluite ad yfer vinna/ og ad svipta Diöflenum allre Magt/ og öllu þui Valide sem hann vegna Syndarinnar hafde þeingad yfer öllu mannlegu Kyne/ Þetta

Þetta var ollum Skiepnum a Himne og a
Jordu omögulegt ad giöra/ So sem Johannes
vottar i sinum Pistle/ad Guds Sonur sie þar
til komen/ ad nidur briota Diöfulsins Verk.
Enn hvernenn slagt skule skie/og hvernen þad
ætte til ad ganga/þad verdur skyrlega avis-
ad i þessare Grein. Sem er ad Höggormurenn
skule þetta Sæde i Hælen bijta. So sem ad
villde Heilagur Ande so hafa talad/ Þad
mun ei litils kosta/ og ei so audvellt vera/
Helldur mun Höggormuren hafa i Frammé allt
þad hann orkar i móte þessu. Kuinnunar Sæd-
hann mun verja sig/og bera þad i Hælen. Þad
er/ Herran Christus/hann mun verda ad lyda
Pynu og Dauda/ vegna Mannkynsins/ so ad
Guds Riettlæte verde fullnadar Verk giörd
og golldenn. Þar mun Diöfullenn Sigre hrosa/
og þikiast unned hafa/ Enn a þridia
Deige/ mun Christur Vpprysa af Dauda/ og
þan ganga i Dyrd eilijfs Lifs/so ad hann mun
þa aptur leggia sier vnder Fætur/Synd/Daud
a/Diöful og Helvijte/ So sem David merki
lega vottar i þeim cx. Psalm. Þetta vill
Heilagur Ande ad vier skulum Hugleida jafn
framt þessare Grein og lata ad leggia oss þetta
til/og eigna oss og telia þetta allt/ Sem er ad
vier skulum trua ad þetta allt er skied fyrer
vora skulld Mannanna/og ad hann have oss
(vier sem a hann truum) þessa sama Sigurvinn
ing giefed. Huad ecke hefde hann vid sinna
vegna/ad lyda soddan Verd og Pijnu/ Huad

 hann

hann mætte vel blijfa ad eins eirn Eilijfur Al-
mattugur Gud/hañ gat epter Fall Adams og
Evu/vel skapad adra Menn ad nyu. Enn su
[…]rdlega og ofreiglanlega Raad hans og Myk-
[…] þuingade hann þat til/ad hann villde vor-
[…]gna / soddann Barnættu og Einvigg vid
Diöfulenn eiga. Og fyrst þad hañ hefur Sig-
[…]nn þeinged/ þa eium vier med honum Herr-
ar og Høfdingiar fyrer hñs Sigur/yfer Synd/
og Dauda/Diöfle og Helujte og eilijfre Fyrer-
dæmingu.

Med þessu mote hafa þr Heilögu Forfedr-
ar a Spamen þessa Grein vndersiaded/þat vier af
þ art þra Predikaner og Aminningar/og vysad
sinū Börnū og tilheyrendū til þessa Siguruegi-
arans/og rædlagt þm og skipad adberiast vnd-
er hens Merkiū ef þr villdu blijfa ryglauser
fyrer Daudanū og Diöflenū/og verda Arfar
eilijfs Lijfs. Hier vid hafa þr og huggad sig
j öllū Krosse og Motgange /og þra Fyrerhelt
hefur vered þra hin besta og huggūarsamleg-
asta Hialpar grein/ j mote Diöflenum i öllū
Freistingum/alduka so sem vier i nya Testament-
enu höfum þessa Maalsgrein/Joh. iij. Cap.
So elskade Gud Heimenn / ad hann gaf sinn
eingetenn Son/til þess/ad aller þeir sem a hñ
trua/skule ecke fyrer farast helldur hafa eilijfe
Lijf. Huerla Malsgrein/ S. Pall hefur so
vt lagt/ i Pistlenum til Rom. viij. Cap. Sie
Gud med oss / huör kann þa ad vera i mote
oss/huör ad ecke hlifde sijnum eingetenū Syne

helldr

þelldur gaf hann fram/fyrer oss alle/ Huden en ma þad þa skie / ad hann skylide þa ecke giefa oss alla hlute med hönum z ct. ct. Þar fyrer ber oss af Hiarta Gude þacker ad giöra/ so sem S. Pall giörer/ j Cor. xv. Cap. Seig ande/ Enn Gude sie þacker/sem oss hefur Sig uren giefed/fyrer vorn Herra Jesum Christũ.

Luc. xiiij. Cap.

Kieppest epter ad ganga jñ vm̃ þad þrongua Hlid. z ct.

Sier huör Kristen madur/hann hefur þria Ovine/sem veria og hanna hönum þann Veig en og þad Hlid sem liggur til eilyfs Lyfs / Vid huöria Ovine hann hlytur alla tyma ad beriast/ sem eru þesser/ Diöfullen/ Heimuren og Hollded.

Fyrste Ovinur er Diöfullen/ hann asæker/ med allskyns Freistingum/ bæde hid jnnra og hid ytra/ i Sælu og Lyfe/ Vtan til mz Fatæk Siukdome/og allskyns Ogiæfu og Motgange sem ecke verdur allt vpp taled/ Hid jnnra mz Otta og Skielfingum/ Efaseme Vantruan/ Hrygd og Hræslu/elleg ar med Dauðlegũ Hug renningum/sem hann skytur Manne i Briost. huöria S. Pall kallar gloande Pylur Ant skotans. So sem þa/ef Gud hann leggur Kross vppa nökurn Kristen Mann/so sem til eitn rar Födurlegrar hirtingar/ Jafnsnart kiemur Andskoten þar/og skytur i Hiarta hönum glo

Kiij. ande

ande þolum / seigiande / Aller þu ad Gud
hafe nockra giodþeckne a þier eda hirde um þig?
Ef hann skeytte nockud um þig/ þa liete hann
þig ecke þiunast i slykum Krosse/ Hann er þier
Gramur/ ei þarft þu þier neins Gods af hön-
um ad vænta. Slykar hugsaner hefia sarara
enn nockur Höggormur / edur Elldleg Pyla/ j
Hiartad skotin.

Hinar adrer sem ecke lyda Kross edur Mot-
gang/ og allt geingur epter Holldsins og Heim-
sins vilia/ þa giörer Satan athugalausa/ þeir
hirda ecke um Gud nie hans Ord/ enn sie þad
nockud þa er þad af Yferuarpe einu/ enn äng-
uo Hiarte. Fullyrker þenna þann breida veg
einn/ enn komast ecke þad þröngua Hlid nema
þeir umuendest fyrer sanna Jdran.

Sa annar Höfud Ovinur Mansins er Heim-
ur þesse. Þar eiu ofsokner Menn Guds Ords/
þeir ed med Sverde/ Elldi og Vatne og allß-
kyns plagum pyna Kristna menn til ad koma
þeim fra Trunne. Einn þær þann Motgang
ad i Motgange falla fra hönum hans beste
Viner/ og plaga hann. Þad skiedur og ad Börn
og Kuinna/ Syster og Broder / giöra Mane
saarstu Hiartans Sorg/ so sem Dæme eru til
af Jacob og Dauid Konge. Og þad ber til
ad Menn hafa ad lyda synum skylldum og Na-
ungum/ meir enn Ovinum edr olendum Mönnum/
Slykt ad lyda/ so ad Menn bere ecke ut af þeim
Moda Veigenn/ þad vill mörgum vant verda.

Sa þridie Ovinur/ er vort eiged Holld/

huest

huert ed saknann er þrolt og flamt / latid og tregdt/og naudugt/til ad þiona Gude og giöra hans Vilia/þ hamlar oss og hindrar fra öllum gudlegum Verkum og godum hlutum/ uppuek ur oss til Reide/Haturs/ Agirndar/Ofundar/ til Lijfstagirndar og annara fleire Synda og Gunda/ Stendur a mote Andanum. Soddan Ovin hefum vier dagleda oss a Halse og Herd um liggianda/ so sem adra obærelega Byrde/ huer ed oss vill alldeilis nidur sla/og flæckua.

Pesser þrir Ovinir þeir giora oss þan Veg mioann og þad þrett þrongt/ sem liggur til Lijfsins/ So ad ef vier vilium verda Salu holpner /og komast i Himmerijke/ þa verdu vier hier a Jördu ad ganga fram med Otta og Skialfti/ og þrengia oss med Magt inn um þ þröngua Hlid/so ad Christus hefur þ riett tal ad/ Kieppest vid ad ganga inn um þad þröng ua Hlid.

Þar fyrer meigum vier vast vita og þui trua/ þat heyrer ecke Dlens nie Gaman til/ ad verda Saluholpen/ so sem þeir Munkrijsli nu hallda. Meduir verdur ad þreingia sier þar inn / med öllu Kappe/ og allre astundan/ Ad heyra Guds Ord/elska þad og jdka/ og eilijflega Gud ad akalla/ og jafnan ad vera þ standanda Stridde i mote vorum Ovinum/ Diöfl enum/Heiminum og Holldenu. J slijkre bard attu/mun vor Lausnare Christus ecke yfer gefa oss/helldur hia oss vera med sinum Hei laga Anda/huad hann seiger Joh. xiiij. Cap.

Esaie xlix. Cap.

Kann nockur Kuinna ad forgleyma sijnu Barne / so hun siae ecke Aumur a Syne sijns Kundar? Og þo hun forgleyme þui/þa vil eg þo ecke forgleymа a þier/ Seiger Drottenn.

Þetta er ein af þeim agiætustu Greinum sẽ ad standa i Heilagre Ritningu / huðrsa aller ættu til sijn ad taka sem lyda Motgang og Freistingar / og hyxa þier vm Kudlld og a Morna. Gud Blessadur hefur ecke liosara dæme edur hiartnæmelegre Lyking kunnad ad þissa/enn þetta er/vt af Födurlegu og Modurlegu Hiarta til Barnanna. Fader (og einkum Moduren/ef ad hun sier Barn sitt stadt i Lyfs Hæska og Voda/hun vogar Lyfe sijnu þar til ad Frelsa Barned og hialpa þui vr Daudanum. Ef Sonuren bidur Födurenn audmiuklega vm eitthuad þad bönum þiker sier aliggia / og seiger/ Elskulege Fader gief mier þetta/ edur þad annad/þad tekur Födurenn strax til Hiartans/þañ kann ecke annad enn ad læta þad eft er Synenum/sem hann bidur vm. Eg meina slyka Forelldra / sem hafa rett Födurlegt og Modurlegt Hiarta til sijña Barna. Nu ef vier sem erum Molld og Leir Jardar/kunnũ slykt ad giöra/huðrsu myklu framar mun Gud þa

giöra

gióra þad/ hañ sem oss hefr Fódurlegt og Mod-
urlegt Hiarta giefed/ og budr ad er riettur Fad-
er alls þess sem er a Himne og a Jórdu/ so sem
S. Pall seiger. Slykt Fódurlegt Hiarta og
sodan Kiærleika hefur hann þar vij audsyne
ad hann gaf sinn einka Son Jesum Christum
fyrer oss i Daudan/ og liet hañ vtgiefa sitt dyr-
mæta Blod a Krossenum. Þar fyrer kallar
S. Johañes Gud i sÿnum Pistle/ Kiærleika/
þar hañ seiger/ Gud er Kiærleike/ sem vilde
hann seigia/ Giære nockur Kiærleikan vtskyre
og vt Mælad/ so sem hann er/ þa munde su
Mynd Gude lyk uist vera/ þuiad Gud hann er
ei annad enn Kiærleikuren.

Þegar þu ert nu i Neydenne staddr/ og veist
huerke Dad nie Rad i þia nockre Skiepnu/
a Himne nie a Jórdu/ og ert Hialpar laus/ Fa
pall a Knie/ og klaga þyna Neyd fyrer Gude
a Himnū/ og bid ad hañ ville vera þier Nad-
ugur Gud og Fader/ heyra þina Bæn og hialp-
a þier i þinne Neyd/ og haf ecke efa þar a/
hann mun þig Bænheyra/ so sem godur Fader
og veita þier þyna Bæn/ og ad hann sie myklu
fusare þier ad hialpa/ enn nockur Jardneskur
Fader edur Moder veita kann. Hann sier til
þyn so nærkuæmlega/ ad hann telur óll þyn Fot-
spor/ og lætur oll þyn Tar i sinn Seck/ so sem
þar stendur Psalm. lvj. Snógt ad seigia/
Hañ hefur þusundfallt meire Hiartans Elsku
a þier enn mógulegt sie ad Hollblegur Fader
hafe

hafe edur Moder.

Þetta baum vier ecke séd med likamlegum Augum/ Vier þurfum ad trua þui/og hallda oss fast vid Orded/og retta oss þar epter.

So lát nu þitt Födurlega og Modurlega Hiarta/kienna þier og aminna þig/a þa omælanlegu Gudz Nad og Hiartans Elsku til þyn. Þuiad tak mark a sialfū þier/ Ef þitt Barn kiemur til þyn / og bidur þig um nockud / þa verdr þu gladur ad þu giefur þui þad/ So gledst og fagnar sa Himneske Faderen vid þad/ef þu bidur hann/þegar þu bidur hann af Hiarta/þuiad so talar hn̄ Jeremi. xxxiij. Cap. Og þad skal vera Glede myn/ad eg giöre þeim til goda.

Nu mætte einhuór segia so/ Med þui Gud hañ hefur slyke Födurlegt Hiarta til vor/huar fyrer later hañ oss þa so þungslega af Diöflenū/ plægast og later oss ad hēndū koma/so margan Kross og adrar Freistingar? Þetta giörer hann so sem einn Frómur ærlegur Fader/ Þuiad hann veit vel/ad fyrer Adams fall er um vier bræðelega Fordiarfader/so ad huörke kunnum vier ad þeckia hann/so sem vorn nad ugan Gud og Födr/ei helldr ad lata hns Ord ganga oss til Hiarta/utan so sie hann hirte oss hardlega. Þad hid vonda sem vier hofum erft epter vora fyrstu Forelldra/ er so diupt og fast oss inngroed/ad þad kann ecke upp ad rætast/edur lætnast med godu mote / enn med Krosse og motgange/Fystum og Harmkvælum

Sött

Gott og Dauda/ Vppa þad ad vier mættum verda nær Skiepnur/samlykar Jhesu Christi eigen Mynd. Þar eru og eirnen fleire Grein er/huar fyrer Gud hann leggur Krossen a sijn elskuleg Börn / og agar þau / so sem endrar nar verdur opt sagt.

Nu epter fylger i Textanum.

Og þo hun gleyme þui/ þa vil eg þo ecke gleyma þier.

Sem hann villde so sagt hafa/ Þad er o-mögulegt/ad eg gleyme þier/so sem þad er o-mögulegt ad Elldurenn brenne ecke / Vatned vare ecke edur slöckue/so omögulegt er þad ad Modurenn gleyme sijnu Barne / hirde ecke um þad(ef hun hefur riett Modurlegt Hiarta) Og þo so sie hun gleyme þui/ þa vil eg þier þo ecke gleyma.

Sia þu/ A mijnar Handur hef eg teiknad þig.

Luc. xj. Cap. Seiger Christus. Verid glader ad ydar Nöfn eru skrifud a Himnum/ Þad er mioa huggunar samlega talad/en þetta ber þo langt af/ad hann seigest hafa teiknad oss sier a Höndum. Huad vier upp teiknum a Blad edr Bækur/ þui kunnum vier ad gleyma enn þad vier teiknum uppa Hendur vorar / þ hofum vier alltid fyrer Augum/og gleymum þui

ecke

ecke gleyme. Þannenn hefur nu Gud oss ecke ad eins skrifad i sijna Bok / helldur og einnen teiknad a Hendur sier / þar med avijsande / ad hann huxar meir og optar a oss enn vier sialf=er. Hueinen kunne Guddomleg Maiestat vin=semlegar og ástudlegar til vor ad tala / enn j þessare Maalsgrein? Þar fyrer ættum vier vm ad elska og ottast / og hans Vilia og Bodordum ecke ad gleyma.

Matth. v. Cap:

Sæler eru þeir sem syrgia / þui ad þeir skulu huggader verda.

Þeir sem Gud hann lætur ala Alldur sinn j Neyd / Motgange / og Hörmungum / þeir eru myklu Sælle enn hiner sem Lifa fyrer vtan Motgang / j Glaum og Glede / Þui ad þesser / med þui þeir Lifa athugalauser / þa falla þr audvelldlega i eina Synd epter adra / Þui ad Satan hefur þa j Böndum sijnum / og leider þa / epter sijnum Vilia. Enn hiner adrer / sem dagliga eru plaagader / og vnder Krossenum liggia / þeir Lifa i Guds Otta / og vnder hans Aga / med lijtelæte / þeir verda ecke af Sathan / suo opt freistader og teckner / so sem þeir hiner at=hugalausu. Þui ad ein Manneskia kann alldrei stödd ad vera j meire Voda / og Haskasemd enn þa henne gengur allt epter Villd og Vil=ia / Og so ad lifa alla Daga / er eitt stort Teikn til Glötunar / so sem seiger S. Jeronimus /

Þad er

Þad er obrigdanlegt Teikn hier i Heime til Fyrerdæmingar / nær Madur giörer alle huad hã lyster / og er elskadur og meten af Heimenum / og lifer epter Holldsins Gund i Kræsingum og Rykdome / og endar so sitt Lyf.

j. Corinth. xj. Cap.

Þegar vier verdum dæmder / þa tyftunst vier af Drottne / so ad vier ecke skulum fordæmast med þessum Heime.

Nær ed Lögmaled skelfer oss og hræder / og audmyker oss so ad vier giörum Jdran / og truum riettelega a Christum / iafnsnart leggur Gud Kross a oss / vppa þad ad sa gamle Adam vor / hann kunne ad deydast / og Truenn meige vaxa og þroast / Huad med ödru mote ecke kann ad ske / enn sem nu sagt er / a medañ vier berum þessa Syndum spillta Naturu.

j. Johañ. ij. Cap.

Elsked ecke Heimenn nie neitt þad sem j Heimenum er / Ef nockur elskar Heimenn / j þeim er ecke Elska Fodursins. Eñ huer hañ giorer Vilia Guds sa blyfur ad eilyfu.

S. Johañes hann aminñer oss Kristna Meñ i synum Pistlum / og varar þar vid tueggia

handa

Handa Villu/og tönguum mefningum.

Su fyrre er Papista/ þeir ed jo kenna/ ad Christus hafe fullnad giört alleina fyrer Uppruna Syndena/ Enn fyrer adrar giöranlegar Synder/sem giördar eru epter Skyrnena/ þa eige Madur sialfur ad giöra fullnad fyrer mz godum Verkū/ Og þesse Villa hefur otelianđe Saaler/til Glötunar leidt i Pauadominum/ og leider enn nu.

Aunnur Villa er þesse/sem nu yfer geing ur/og fyrer huerta ecke faerre Saaler/ vtan fra Gude til Glötunar fortapadar / Ad Madur hann kunne vel Saaluhialpen ad verda/ þo ad hann life saurlega j Syndum og Glæpum. Huar tueggia þetta er miög Hæskasamlegt/og Gudi lastanarlegt / Þuiad skyler vanuirda og lasta Guds Nafn / og Herrans Christi Dauda og Pynu.

So er nu Meiningenn Ordanna þesse/ Huer hann elskar Heimenn/ j þeim er ecke Kiærleiki Födursins / Þad er / Gud Fader elskar hann ecke/og hann er ecke Guds Barn/ og ecke er hann neinn Kristenn Madur / med þui hann elskar Heimenn/ Þad er/ Med þui hann lifer epter Hollds sins girndū/i Agirne/Drambseme/Hatre/Ofund/ Bakmælge/og ödrū Syndum/ j huer sum Heimsins Syner velkia sier og vellta. Þuiad Heimur kallast hier ecke annad / enn Hollds ins Girnder/og vondar Synder.

Psalm.

Þinna vegna erum vier daglega deydder / og halldner so sem Sauder þeir ed til Slatrunar eru ætlader.

Þeir enu Vtuälldu deyia daglega og verda kastnan i Dauda leidder/ so sem S. Paall seiger/ ij. Cor. iiij. Cap. Þeir lijda Neyd og Eymd og Ofsokner/Sott og Siukdom/ þeir eru ad reikna so sem Halpdauder hia Heimsins Börnum/ sem daglega lifa j Glaumi og Gäleyse/ eta og drecka/ syngia spila/og hafa goda Daga/ Vinattu Veralldar og epterlæte/ finna alldrei neina Hrygd andlega / nie Angist / ei Neyd nie Dauda. Þar a mote hafa þeir Gud hraddu/ ecke nema Sorg og Motgang / eru sialldann edur ecke Glader / vtan j Gude og hans Orde/Þad er þeirra Lijfs Lyst og Glede/ og hugga sig þar vid / ad annars Heims/ þa mune þeir med Gude og Heilögum Einglum og Vtvöldum/ fa þann Fögnud sem alldrei þverrur.

Sanlega sanlega seige eg ydur/ huör mijn Ord heyrer / og truer þeim sem mig sende / hann hefur þad eilijfa Lijf/ og hann kiemur ecke fyrer Dom/ helldur er hann geingen fra Daudanum til Lijfsins. Joh. v. Cap.

Ei talar Christur hier vm̃ natturlegann Lik-
amans Dauda/ þegar Sæl og Lijf skiliast ad/
Helldur talar hann vm þann retta Dauda/
huor ad er Sælarennar Daude/ Sem er þeger
Synd og Daude/ Helujte og Diöfull/ og Guds
Reide skielfa Samuiskūa/ og hræda hana so ad
hun ecke veit fyrer Sorg og Angist huert hun
skal hafa sig. Fra soddann dauda eru þeir enn
Kristnu komner/ jnn til Lijfs Eilijfs.

Doct. Martinus Lutherus Hefr so vtlagt
þesse Textans Ord/ Hañ hefur fra Daud
anum sier þreyngt / jnn til Lijfsins.

Giefande þar mz ad skilia/ ad þetta er ecke
so aud vellt/ ad komast til þess eilijfa Lijfs.
Madur hlytur ad þreyngia sier þar jnn / Þad
er/ vier hliotum mædur margt og mijked ad lijda/
Diöfullen̄ og Heimurenn verda þia oss og
þuinga/ so sem̃ þar stendr / Fyrer margar Hörm
ungar byriar oss ad komast jnn i Guds Rijke.
Og Christus hann seiger / Luc. xiij. Cap.
Legged Kapp a/ ad komast jnn vm̃ Þad þröng
ua port/ Þuiad Vegurenn̄ til Lijfsins er þröng
ur og þad Port er miott. Huar med hann giefr
ur ad skilia / ad fyrer Kross og Motgang/
Neyd og Dauda / þa skulū vier j þad eilijfa
Lijf jnnkomest. Þad vill sanlega sierhuern
kosta margann suran Sueita/ so sem vier siaū
a Dæmum þeirra Heilögu Patriarcha/ Prophe
ta Postula og Pijslar votta / huerier Alldur
sinn aled hafa j hrygd og Motgange/ þang

ad til

ad til þeir hafa sinn komest j gegnum þad þröngua Port / fyrer Dauda og Motgang þessarar Veralldar.

Hyra nu huad aumer Menn þad eru/ sem Guds Ord fyrerlijta/ og þar vilia ecke epter lifa/ Þuiad þo þeir life langa æfe hier j þissū Heime/ j Lyst og Glede/ þa deyia þeir þo vm̃ syder/ og þegar su seinasta Stundenn kiemur/ þa fellur yfer þa Reide Guds / og Helugris Hrelling/ So sem S. Pall seiger Rom. j. Cap. Huar mz þr fordiarfast eilyflega.

Hebreos v. Cap.

Vier hofum ecke soddann Hæsta Kiennemann / huer ecke kann ad sam pijnast vorum Veykleika / Helldur sa sem freistadur er a allann hatt so sem vier/ fra tekenne Syndenne.

Þetta er ein af þeim huggunarsamlegustu Greinum Heilagrar Ritningar / Hun vott ar ad Christur vilie ecke vtskufa oss regna vors veykleika. Þuiad hann veit vor liufe Lausnare huörsu veyk vor Nattura er. Enn ef vier vil- ium lata af Syndenne/elska han̄/og falla ecke fra hönum/þa er ecke Neyd a ferdum/ Þuiad allar Freistinger og Diöfulsins Aræser sem nu lijdum vier þær hefur hann a sijnum Lykama og Signadre Sælu lided/ sigrad og yfer vnn-

ed / So ad hann veit huernen ad Sorgbitid Hiarta sie til Sinnis. Hann hefur Holld og Blod eins og vier / fo an Syndar / Þuiad þar fyrer hefur han manlega Natturu tekid a sig ad hann þess helldur kynne ad vorkynna oss / og hialpa oss bæde i andlegum Freystingum og holldlegum Motgange. Þesse Guds Velgiørninga er so mikell og Haleitur / ad eingen Mañlleg Tunga kann hann ad fullprysa / Og þeir Heilögu Einglar a Himnum / kunna alldrei ad undra sig nøglega hier vpp a.

ij. Corinth. xij. Cap.

Minn Kraptur er j þeim veyku Mattugur.

Þetta ágiæta Maltæke og huggunarsamlega skulu þeir vel merkia / sem eru Truar veyker / efasamer / og klaga syna veyke i Trune til Guds og Bæna akallenn. Sömuleidis og þeir sem lyda Freistingar / lifa i Sorg og Angist / og ætlyd ortast ad þeir mune þa og þa til grunda ganga et cet. Soddan Manneskiur skulu vita fullkomlega / og efa þad ecke / Christur hann vill fyrer þeirra Veikleika / vtretta þad þeim er oagnlegast. Og þa þeim þiker / ad þeirra Tru hun sie vtslokenn so sem riukande Kueikr / þa er hun sem allra sterkust fyrer Gude / og mun endelega fyrer Christum og i Christo / Synd / Dauda / Diøful og Heluite sigra og yfer vinna / So framt sem þeir bidia stadfastl

et vid

er vid Vonena/og vid Bæn og Akall til Guds fyrer Christum.

j. Timoth. j. Cap.

Þad eru vijseleg Sanninde/ og eitt dyrmædt verdugt Ord/ad Jesus Christus hann er komen i Heimen / ad giora þa Syndugu Sæluholpna / a medal huorra eg er hinn hellste.

Þesse Grein er öllu Gulle dyrmætare/epter huørre Madur ætte med rettu ad leita / og sækia allt til Veralldar ysta Enda. Þessa Grein eiga Menn alleinasta fram ad setia fyrer skielfdar og hraddar Samuiskur / þær sem Sathan plagar og piner/med soddan hugrenningum/ Sia/hueriar Synder eru ofmyklar/ofstorar og ofmargar/ Gud hann vill ecke fyrergiefa þier þær. Slyk Manneskia sem med soddan Freystingum plagast af Diöflenum/og ecke hefur Ro nie Frid fyrer Syndenne/hun skal vita ad þesse Huggunar grein heyrer henne til/hun skal og vel merkia þetta Ord/ Synduga/ Þuiad hier talar S. Pall ecke um þa Synduga sem falla j smaa Synder/og almennelegar yfertrodslur/Helldur meinar hann þar rettu storu Synder/Glæpa verk og hrædelega Ogiörninga sem Solenne og öllum Skiepnum ofbioda/sem ad eru Guds Spottarar/Afgudadyrkarar/Föd

utdrepatar/ Modurbarar/ Horkallar/ Saum lyzes menn / og adrer slyker / vm huería S. Pall talar til Corinth og rydar.

Þess hattar Syndarar/ep ad Er vidurkíenna Syndernar/ og jdrast ap Hiarta/ ad þeir hafe so hrædelega styggt Gud og hönū a mote syndgast/ottast Gudz Reide og hans riettlatis Dom/ og villdu giarnan komast j Guds vinskap/og pa Syndanna pyrergiefning/ et cet. Tegna slykra syndugra Manna/er Christur komen i þenann Heim / þeirra Synder og Glæpe vppa sig ad taka / og pyrer þa synu dyrmæta Blode vt ad hella til Fridþægingar.

Soddan Auma Sorgpulla Glæpa Menn skal einn Sælu sorgare med þessare huegunar Grein vppreisa og styrkia/og seigia so/ Kiære vin/ Ep þig angrar ad þu hepur so þunglega Syndgad Gude a mote/og hepur vppuakt hiis Riettperduga Reide/ og nu hrædest þu og otte ast þa eilýpu Fyrerdæming/ Þa kom nu hingad til Christum/ og tru þu a hann/ þu skallt hiánum vera velkomen Giestur i hans Ryke / Þuiad so talar hann til þyn og allra Syndugra/ Komed aller til myn/þier sem erud mædder og þunga hladner/eg vil endurnæra og lyfsga ydur.

Þunga hladna erur þreytta kallar hañ þa sem med mörgum storum potdæmeligū Syndum og Glæpum eru þyngder/og nidur þryckt er so sem lage Himen og Jörd þeim a Halse.

Madda kallar hann þa/sem bid jnnra j Samuiskunne

Samuiskunne eru skielyder / og af Sorg og Hörmum madder. Enn þessu truer eingen / huórsu þungt og sært ad þad er eitnne Synd, ugre Manneskiu/su sem riettelega piñur Gudz Reide og synar Synder/ad gieta þui truad/ad Gud vilie hönum Nadugur vera / Syndernar fyrergiefa / og Erfingia giöra til þess eilyfa Lyfs. Enn ef hann truer a hans elskulega Son Jhesum Christum / þa verdur Manslus Hiarta og Samuitska/so miuk sem Olium/ og flöct sem Vatn. Þar fyrer er þad su hin stærsta List og kunnatta / soddan Manneskiur med Guds Orde ad hugga og kuina vidrietta.

Rom. viij. Cap:

Ef Gud er med oss / huer kann þa ad vera a mote oss?

Sem villde hann so hafa sagt/huad þarf hier margra Ordavid/ Sie Gud mz oss/og vor ra vegna/so sem eirn Hialpare/Lausnare/Frelsare/huar fyrer villum vier þa hrædast Synd ena/Daudan/Diöfulen/og Heluite/edr nöckra adra Olucku til Lyfs edr Sálar? Þessa hugg unar Grein/hafer oss vel ad rotfesta i vorum Hiörtum/og þau þar jnn ad skrifa/þuiad hun er hugguunarsamleg næsta / ad huórsu grimur og reidur sem Satþan er / þa kann hann ecke ad giöra oss neirn skada/nema Gud lofe hö= um þad.

Liij. Hann

Hann ſem ecke hefur hlijft ſijnum einka Syne/ helldur gaf hann vt fyrer oſſ alla.

Eingen Mans Tunga / nie Eingels kann þad ad fullſegia/ huórſu hálett og huggūar ſamleg þeſſe Grein er/ Þuiad hun kienner oſſ og vottar noglega/ huórſu ad Gud Fader hꝛ́ hefur elſkad manlegt Kyn/ i þui/ ad hꝛ́ gaf vt ſinn eingieten Son/ fyrer oſſ i Daudan/ Ja j Kroſſins Dauda/ og gaf hann ſo vt ſo ſem Diöflenum og Helujte i Hals og Gin/ eins og annann Orm og eina Bóluan / Þar med hefur hann giefed oſſ med honum alla hlute/ Sem er Siguruinning a Syndenne Daudanum Diöflenum og Helujte/ þar med öll Himneſk Audæfe/ ſem er eilyft Riettlæte/ Lyf og Fögnudur / So ad vier eigum ad verda eigendur ad aullu þeſſu m; honum/ ef ad vier truum a hann. Allt þetta hefur Poſtulen jnne bundꝛ ed j þeſſe ꝛ Ord.

Hvernen ſkyllde hann þa ecke giefa oſſ alla hlute med honum?

Nu ma margur ſegia/ Eg fin þad ecke a mier/ ad Gud hann ſie mier ſo godur og vinꝛ giarnlegur/ ſo ſem S. Pall ſeiger hier.

Andſuar.

Þu att og ecke helldur ad finna þad helldur trua þui/ Þuiad ef þu fynder og reynder þad nu hier i Heime/ og þeinget a þui teked /med.

þijnum

þſnū Skilningar vitum / þa kende Truenni ecke þar ad gi(e)ra. Þuiad i Morgangenum verdum vier ad hallda oſſ ecke epter voru Augnbodē/edur huad vier ſiaum/ helld: epter Guds Orde. So ſem Guds ſialfs Vilie og Hiarta/ hefur oſſ þad fyrer ſett / ſo eigum vier ad trua/og þar epter ad hallda og Dæma. Madur byfur hier burt ad ſla ỏllum ſynum Votta og verkum/og hallda ſig alleinaſta vid Guds Ord. Þar fyrer er Truen ecke ſo litels verd ſo ſem Papiſtar og adrer vtreynder Hiegoma Menn hallda.

Joh. iij. Cap.

So elſkade Gud Heimen/ad hañ gaf ſinn einka Son/vppa þad/ ad aller Þr ſem a hañ trua/ſkulu ecke glataſt helldur hafa eilijft Lijf.

ij. Corinth. v. Cap.

Þann ſem ecke viſſe af Synd/þann hefur Gud giort ad Synd fyrer oſſ/ ſo vier yrdum i honum þad Riettlate ſem fyrer Gude gillder.

Rom. v. Cap.

Þar Synden yfergnæfer/þar yfergnæfer miklu meir Naaden.

Gal. iij. Cap.

Christur hefur oſſ leyſt fra Bøluan

Lv. Løgmalſins/

Løgmalsins / þa hã̄ vard fyrer oss ein Boluan.

Esaie liij. Cap.

Drottẽn hefr lagt vppa hã̄ (Christum) allar vorar Synder.

Þessar Greiner eru miøg huggunarsamlegar og Dyrmætar og agiætar/ fyrer eina sorgfulla og hrellda Sæl og Samuisku/ sem ad hrædest Guds Reide/kuyder vid þeirre eilijfu Fyrerdæmingu/ og villde giarnan verda laus og fri þar fra/ þuiad hier vottast berlega og ljoslega/ ad eingen Synd er so mórg/ stor og mykel/ þung og hrædeleg ad Gud hañ vilie ecke fyrergiefa oss/ ef vier bidiũ af Hiarta þar vm/ og truum a Jesum Christum. Þuiad eiñ Blod droþe Christi sem vthellest var fyrer oss hann er dyrmætare hallden og reiknadur fyrer Gude helldur enn allar Heimsins Synder.

Þar fyrer nær Sathan freistar þijn/ seigiande/ Þu hefur ofmiøg Syndgast / Gud hañ er þier Gramur / þuiad þinar Synder eru so margar/ storar og þungar / og þu hefur hafst ofmiked vid ad Syndga et cet. Þa set fram fyrer Þig þessar Greiner og adrar þuilijkar / Og halle þier fast og obifanlega vid Gud og hans Fyrerheit/og mũ þig ecke til saka.

j. Johañes iij. Cap.

Elskanleger/ef ad vort Hiarta fordæmer

dæmer oss ecki/ þa høfum vier Traust til Guds/ og huad vier bidium þ munum vier ødlast.

Ef ad vier høfum nu stillt vor Hiortu til Fridz med Guds Orde og soddan Fried hafft og þa Truen er hraust orden og sterk/ til Gudz Nadar fyrer hans Son Jesum/ þa høfum vier Traust til Guds/ þad er/ Vier erum þa deøgger og diarfer/ og þorum þa ad ganga fram fyrer Gud/ og ad vænta og beidast af honum alls þess sem oss vantar. Þuiad vier finnum þad i vorum Hiortum og Samuitskum/ ad Gud hann er vid oss godur og myskunsamur/ og þorum ad nefna hann nu Fødur/ og hann er ecke Gramur vppa oss/ so sem oss adur þotte þa vier vorum i Freistingum/ Sorg og Mot gange vmuafder/ og kødum ecke alleinasta ad beriast vid Synd og Dauda Diøful og Heluijte helldur nalega vid Gud sialfan/ so sem ad giørde Forfaderen Jacob Gen. xxxij. Cap. Enn nær vier høfum nu soddan sigur yfer stadid/ þa kunnum vier ad vera hrauster og diarfer vid Gud/ Og ganga fram fyrer hann so sem fyrer vorn milldan Fødur/ og bidia oss af hønum allra godra hluta fyrer Lijf og Saal.

Slijkt verkar nu Truen su sem kiemur af rettre og sannre Idran. Þar fyrer/ huer hann er hladen og mæddur af Syndanna byrde og þunga/ sa flyie til Herrans Jesu Christi strax/ bidie

vm Nad

um yrud og Synda nyrerglepning / og treyste og true uppa hans Ord og Födurleg Fyrerheit. Huar hann so giörer er sa mun ei til Skam̃, at verda.

Finis.

Nockrar Malsgreiner Heilagrar Ritningar / hueriar einn z sierhuörn kristen Mann meiga og eiga upp vekia / til þess ad ottast Gud og fordast Syndernar.

Salom. Ordsk. xxiij. Cap.

Lat þitt Hiarta ecke epterfylgia Syndonum / vertu helldur daglega j Otta Drottens / þuiad þad mun þier sydarmeir gott giora.

Rom. ij. Cap.

Sneypa / Reide / Hrelling / Harmkuæle (mun koma) yf' allar Sal' þra mana sem Illsku drygia.

Ephe. v. Cap.

Þad skulu þier vita / ad eingen Frillu lifis

lÿfis madur /edur ohreinn/ edur agiarn
hefr Arftøku i Rÿke Christi z Gudz.
Holldsins Berk eru openber/ sem er
Hordom / Frillulÿfe/Saurlyfe / z cc.
Bt af huerm eg hefe mer sagt/z seige
enn nu fyrer / ad þeir sem slijkt giøra
erfa ecke Gudz Ryke. Gal. v. Cap.
Hordoms menn og Frillulÿfis mest
mun Gud dæma. Hebre. xiij. Cap.
j. Corinth. vj. Cap.
Lated ecke villa ydur/ Huorke Fryllu
lÿfes menn nie Blot menn Skurgoda/
ei Hordoms menn nie. Saurgiæfingar /
ei Þiofar nie agiarner/ecke Sodomitar
ecke Ofdryckiu menn/ecke Ræningiar/
munu eignast Guds Rÿke.
Matth. xij. Cap.
Enn eg seige ydur/ad af huøriu O-
nytiu Orde sem Menn tala/ skulu þeir
Reikning giøra a Doms deige.
Luc. xij. Cap.
Ecker er so huled ad ei verde aug-
liost/og eckert so leynt ad ecke vitist.
j. Petre iiij. Cap.
Ef hinn

Ef hiñ Rietlæte verdur nafnlega Saluhoslpen/ Hvar vill þa hiñ Oguðlege og Syndugelega?

Sap. xij. Cap.

Allra Maña giørder / mun Gud fram̃ leida fyrer Dom/ þær sim̃ leyndar eru/ huert helldr þar eru jllar edr godar.

Og hiner Daudu vrdu dæmder epter þui sim̃ skrifad er a Bokunũ (Samuiſk. naña) epter þra Verkũ. Apoc. xx. C.

Item/ xxj. Cap. Vantruader/ Sui virdeleger/ Mañdraparar/ Frilluløfes meñ/ Galldra meñ/ Lygarar/ Skurgod adyrkendr/ þrra Hlutdeild mun vera j Dykenu sim̃ logar mz Elldr z Breñesteine.

Item. Þar beſt talar vm þe Himnesku Jerusalem / og Bustad allra Guds Vtualldra þar seiger hann.

Og eckert saurugt nie suiuirdelegt/ og eingen Lyge mun þar jnn koma.

xxij. Cap. Þar þyrer vtann (þa Himnesku Jerusalem) eru Hundarner / Galldra menn/ Saurlijfis menn/ Mandraparar/ og aller þeir sem elska og giøra Lygena.

Diuus Basilius in Psal. xlviij.

Eingen verdur þinn Satarabete annar enn sialfs þyns Verk og eigenlegar Giǫrder sem þu hefur drygt/ Sierhuǫrt Verk kiemur þar fram med eigenlegre Mynd/ Hordomur/ Þiofnadr:/ Fullulyfe/ otmaalad so sem med eigenlegū hætte huernen þ framed hefr vered. Snóckt ad segia / Sierhuǫrt Synd kiemur þar fram med sinne Mynd / hafande mz sier openberlega og hugsiǫrda Meining alls Atferllis.

Idem.

Flecki og Bólde allra þessa vondra Verka mun þier epterfylgia. Lyka sem Skugget fylgier nu Lykamanū/ so fylgia þa Synder Saalu augliosslega i liose latande allar Giǫrder. Þar fyrer tiaer þar ecke ad þræta/ nie nei ad segia. Þar byrgest allra Munnur huzi sin Diarfur og Einardur sem han kan ad vera. Þuiad huers og eins Synder og Giǫrder þær munu sierhuert um Vitne bera/ ei med Róddu nie Ordagreinū helldur synande sig so sem þær hafa verid af oss drygdar og framdar.

S. Bernhardus.

A þeim Deige/ þegar Drotten hann kiemur til Domsins / þa mun sierhuers Mans Samuiska fram leidd verda/ til Vitnisburdar. Og þegar Samuiskunnar bok er opnud / þa munu allar Synder fyrer Augu leidast / og mun so Samuiskan huers og eins naudga hónum til/ ad vera sialfs sins bæde Satara lete og so Domare.

